

серія
**МІЙ
КОНСПЕКТ**

7
клас

Л. В. Беземчук

(за підручником
Л. Г. Кондратової)

Музичне Мистецтво

- ✓ Календарне планування
- ✓ Відривні аркуші з полями для нотаток
- ✓ Плани-конспекти 35 уроків

ОСНОВА
Освітньо-методичний центр

УДК 37.016
ББК 74.26
Б39

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Беземчук, Л. В.

Б39 Музичне мистецтво. 7 клас (за підручником Л. Г. Кондратової) / Л. В. Беземчук. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 80 с. : іл., схеми, табл. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2498-5.

Цей посібник містить 35 планів-конспектів уроків музичного мистецтва у 7-му класі й орієнтовне календарне планування (за підручником Л. Г. Кондратової, що рекомендований Міністерством освіти України до використання у навчально-виховному процесі). Учитель може застосовувати подану тут інформацію повністю або частково — залежно від рівня навчальних досягнень учнів конкретного класу. Перфоровані аркуші з полями для нотаток зручні для використання та звітності.

Для вчителів музики загальноосвітніх навчальних закладів і студентів відповідного фаху педагогічних навчальних закладів.

УДК 37.016
ББК 74.26

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

БЕЗЕМЧУК Лариса Валентинівна

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО. 7 КЛАС
(за підручником Л. Г. Кондратової)

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Шли до друку 02.11.2015. Формат 84×108/16.
Папір офсет. Друк офсет. Гарн. шкільна.
Ум. друк. Арк. 8,4. Замовлення № 15-16/11-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001 М. Харків, вул. Плеханівська, 66
Тел. (057) 717-99-30
e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

Надруковано у друкарні ТОВ «Тріада Принт»
м. Харків, вул. Киргизька, 19. Тел. 703-12-21
email: sale@triada.kharkov.ua

ISBN 978-617-00-2498-5

© Беземчук Л. В., 2015
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2016

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

«Музичне мистецтво: діалог традицій і новаторства. 7-й клас»

(усього 35 годин; 1 година на тиждень, 4 години — резервний час)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для виконання
I СЕМЕСТР. Тема 1. Музичне мистецтво у нашому житті (16 год)				
<i>I четверть</i>				
1		Музична культура рідного краю	Л. Ревуцький. Симфонія № 2 (фінал); «Киеве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка); «Пісня про Дніпро» (муз. М. Фрадкіна, сл. Є. Долматовського)	«Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова)
2		Пісні рідного дому	Українська народна пісня «Через сад-виноград»; «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка; у виконанні Н. Яремчука, В. Зінкевича, В. Івасюка); «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського); «Два кольори» (муз. О. Білаша, сл. Д. Павличка); «Країна» (муз. І. Білик, сл. А. Матвійчука); «З ранку до ночі» (муз. і сл. О. Пономарьова), «Знаю я» (муз. Р. Лижичко, сл. О. Ксенофонтowa); «Україночка» (муз. Г. Татарченка, сл. А. Демиденка); «Я козачка твоя» (муз. М. Збарацького, сл. Н. Галковської), «Смерека» (муз. і сл. Л. Якіма)	«Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова)
3		Знайомтесь — аранжування	Л. ван Бетховен. Соната № 14 (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка); Ф. Ліст. Ноктюрн «Мрії кохання» (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка); М. Глінка «Марш Чорномора» з опери «Руслан і Людмила» (фрагмент); Ф. Ліст. Транскрипція «Маршу Чорномора» з опери М. Глінки «Руслан і Людмила» для фортепіано (фрагмент)	«Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка)
4		Аранжування академічної музики	В. А. Моцарт. Симфонія № 40 (1-ша частина та фрагменти 2—4-ї частин у виконанні симфонічного оркестру М. Фульда (Німеччина); 1-ша частина у виконанні естрадно-симфонічного оркестру під керівництвом П. Морія (Франція))	«Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка)
5		Аранжування народної музики	Українська народна пісня-танець шумка (у виконанні капели бандуристів); А. Дворжак «Слов'янські танці» № 2 «Українська думка» (у виконанні симфонічного оркестру); український народний танець гопак (у виконанні квартету народних інструментів «Джерело»); М. Мусоргський. Гопак з опери «Сорочинський ярмарок»	«Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка)
6		Вокальні перевтілення. Історія двох вальсів	А. Джойс. Старовинний вальс «Осінній сон» (у виконанні духового оркестру, арфістки В. Городовської, оркестру народних інструментів); «Осінній сон» (муз. А. Джойса, сл. В. Малкова; у виконанні Л. Зикиної, хору хлопчиків, вокального ансамблю); Й. Брамс. Вальс № 15 (у виконанні К. Лечнер (фортепіано), оркестру, хору; у джазовому аранжуванні)	«Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка)
7		Інструментальні перевтілення. Електронне аранжування	О. Бородін «Улетай на крильях ветра» (фрагмент з опери «Князь Ігор» у виконанні хору дівчаток, О. Козлова (саксофон) та Квартету ім. Д. Шостаковича, групи «Оберіг» (солістка Н. Морозова); Warren G і Sissel); П. Чайковський. Адажіо з балету «Лебедине озеро» (сучасна обробка твору для голосу і синтезатора, джазова стилізація композиції)	«Куди зника дитинство» (муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)
8		Аранжування поліфонічних творів. Урок узагальнення знань	Й. С. Бах. Токата і fuga ре мінор (у виконанні Г. Гродберга (орган), В. Мей (електроскрипка))	«Куди зника дитинство» (муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для виконання
<i>II четверть</i>				
9		Обробка народної пісні	Українська народна пісня «Гаю, гаю, зелен розмаю»; М. Леонтович. Обробка пісні «Гаю, гаю, зелен розмаю» (у хоровому виконанні); українська народна пісня «Сонце низенько» (у виконанні вокального ансамблю, хору «Берегиня»); М. Лисенко. Пісня Петра «Сонце низенько» та пісня Наталки з опери «Наталка Полтавка»; В. Меньков. Акустик-кавер на арію Петра «Сонце низенько» з опери М. Лисенка «Наталка Полтавка»	«Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського)
10		Традиційна обробка народної інструментальної музики	Народний танець лезгинка у виконанні оркестру; А. Хачатурян. Лезгинка з балету «Гаяне» (у виконанні Лондонського симфонічного оркестру, у сучасній естрадній обробці); М. Глінка. Лезгинка з опери «Руслан і Людмила» (у виконанні оркестру); вірменська народна пісня (у виконанні Дж. Гаспаряна (дудук)); популярні на мелодії класичних творів (у виконанні В. Мей (скрипка) і Дж. Гаспаряна (дудук))	«Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського)
11		Фольклор і сучасна стилізація	Є. Станкович. Фольк-опера «Коли цвіте папороть» (фрагмент); пісня «Ой на Івана, та й на Купала» (стилізація народного обряду; у виконанні Театру Пісні «Джерела»)	Українська народна пісня «Чом ти не прийшов»
12		Українська автентична музика	Українські народні пісні «Як поїду я в город Полтаву» (у виконанні гурту «Божичі»); «Летіла зозуля через мою хату» (у виконанні гурту «Древо»); «Зійшов місяць, зійшов ясний», «Ой, сяду я край віконечка» (у виконанні автентичного колективу); «Весна прийде» (гурт «Воплі Відоплясова»); «Лелеки» (гурт «Гайдамаки»)	«Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова)
13		Етнічна музика	Фрагменти творів арабської, індійської, грецької, іспанської, африканської, японської, австралійської, чукотської етнічної музики; В. Зубицький. Сюїта «Українські танці» (1-ша частина; у виконанні квінтету кобз «Коло»); фрагменти української етнічної музики: «Аркан» (цимбали, скрипка, дводенцівка, бубен), «Буковинська полька» (сопілка), віночок закарпатських мелодій (дримба), сигнал до полонинського ходу (трембіта й ріг), композиція «Кольорові села» (цимбали)	«Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова)
14		Танцювальна етнічна та популярна музика	Фрагменти танцювальних творів (жока, краков'яку, болеро, фламенко, індійського танцю, танго, вальсу, самби, ча-ча-ча, румби); Ж. Бізе. Хабанера з опери «Кармен»; Ж. Бізе, Р. Щедрін. Хабанера із балету «Кармен-сюїта»	«Трое білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)
15		Сторінками Євробачення	Руслана «Дикі танці»; Ані Лорак « <i>Shady lady</i> »; О. Рибак « <i>Fairy tale</i> »; Лорін « <i>Euphoria</i> »	«Трое білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)
16		Сучасні обробки для естрадного оркестру. Урок узагальнення знань	Дж. Ласт «Зима»; « <i>Jingle Bells</i> » (у виконанні оркестру П. Морія); гурт « <i>Pentatonix</i> » (« <i>Carol of the Bells</i> »); Б. Кросбі « <i>Jingle Bells</i> »; гурт « <i>ABBA</i> » (« <i>Happy New Year</i> »)	Колядка «Тиха ніч, свята ніч!» (муз. Ф. Грубера, сл. Й. Мора)
II СЕМЕСТР. Тема 2. Новаторство в музичному мистецтві (19 год)				
<i>III четверть</i>				
17		Сучасна музика. Стилї та напрями	В. А. Моцарт, Б. Хоффман «Адажіо» до мажор для скляної гармоніки; А. Хачатурян «Адажіо» з балету «Спартак»	«Хуртовина» (муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для виконання
18		Джаз	Ф. Сінатра « <i>Learnin the blues</i> »; Дж. Герман « <i>Hello, Dolly!</i> »; Е. Фіцджеральд і Л. Армстронг « <i>Summertime</i> »; Л. Утьосов «Пароплав»	«Хуртовина» (муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського)
19		Рок-н-рол	Е. Преслі « <i>That's All Right Mama</i> »; К. Річард і гурт « <i>The Shadows</i> » (« <i>Living Doll</i> »)	«Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май)
20		Історія рок-музики	Твори рок-гуртів « <i>The Beatles</i> » (« <i>Let It Be</i> »); « <i>Queen</i> » (« <i>The Show Must Go On</i> », « <i>We Are the Champions</i> »); « <i>Pink Floyd</i> » (« <i>Another Brick in the Wall</i> »); «Океан Ельзи» («Відпусти», «Без бою», «Все буде добре», «Обійми»)	«Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май)
21		Популярна музика — зіркові імена	М. Джексон « <i>They Don't Care about Us</i> »; П. Каас « <i>Mon Moe Moi</i> », « <i>D'Allemagne</i> » (« <i>Besie</i> »); А. Пугачова «Маєстро»; А. Челентано « <i>Confessa</i> », « <i>Soli</i> »; Л. Фабіан « <i>Je t'aime</i> »; С. Ротару «Червона рута»; Тіна Кароль «Намалюю тебе»; Джамала «Чому квіти мають очі»; О. Пономарьов «Він чекає на неї»	«Вчора» (« <i>Yesterday</i> »; муз. і сл. П. Маккарті)
22		Популярні ВІА (вокально-інструментальні ансамблі)	ВІА «Смерічка» («Водограй»); ВІА «Опера» («Пісня про Тбілісі»); ВІА «Самоцвіти» («Шкільний вальс»); гурт «Піккардійська терція» («Старенький трамвай»)	«Вчора» (« <i>Yesterday</i> »; муз. і сл. П. Маккарті)
23		Диско	Д. Саммер « <i>Hot Stuff</i> », « <i>I Feel Love</i> »; твори диско-гуртів « <i>Boney M.</i> » (« <i>Sunny</i> »); « <i>Ricchi E Poveri</i> » (« <i>Mamma Maria</i> »); « <i>Modern Talking</i> » (« <i>Brother Louie</i> », « <i>Cheri Cheri Lady</i> »); « <i>Bee Gees</i> » (« <i>How Deep Is Your Love</i> »); « <i>Pet Shop Boys</i> » (« <i>Go West</i> »)	«Пісня про рушник» (муз. П. Майборода, сл. А. Малишка)
24		Шансон	Ш. Азнавур, М. Матьє «Вічне кохання» (« <i>Une Vie D'amour</i> »); Е. Піаф «Ні, я ні про що не жалкую» (« <i>Non, Je Ne Regrette Rien</i> »)	«Пісня про рушник» (муз. П. Майборода, сл. А. Малишка)
25		Барди	Б. Окуджава «Ваше величство жінчина», «Молитва Франсуа Вийона» (у виконанні Б. Окуджави, Ж. Бічевської); О. Мітяєв «Изгиб гитары жёлтой» (у виконанні Ю. Візбора); Е. Драч «Б'ють пороги» (на сл. Т. Шевченка); М. Бурмака «Ми йдемо»	«Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка)
26		Звучить авторська бардівська пісня. Урок узагальнення знань	А. Горчинський «Троянди на пероні»; В. Морозов «Армія світла», «Біла квітко»; В. Висоцький «Песня о друге»; С. Нікітін «Под музику Вивальди»	«Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка)
IV четверть				
27		Музика театру	І. Кальман. Арія «Карамболіна, Карамболетта» з оперети «Фіалка Монмартру» (у виконанні О. Крицької), «Арія містера Ікс» з оперети «Принцеса цирку» (у виконанні Г. Отса); А. Хачатурян. «Танець із шаблями» з балету «Гаяне»	«Тече вода з-під явора» (муз. О. Злотника, сл. Т. Шевченка)
28		Мюзикл	Р. Коччанте. Пісні « <i>Belle</i> », « <i>Danse mon Esmeralda</i> », « <i>Le Temps de cathedrales</i> » із мюзиклу «Собор Паризької Богоматері» (у виконанні Б. Пельтьє)	«Тече вода з-під явора» (муз. О. Злотника, сл. Т. Шевченка)
29		Телемюзикл	І. Костел. Музика до фільму «Мері Поппінс» (фрагменти); М. Дунаєвський. Музика до фільму «Мері Поппінс, до побачення!» (увертюра, пісні «Непогода», «Леди совершенство», «Ветер перемен», «33 корови»)	«Кіеве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Орієнтовний матеріал для сприймання	Орієнтовний матеріал для виконання
30		Історія рок-опери	О. Рибников. Музика з рок-опери «Юнона і Авось» (пролог, романси «Я тебе ніколи не забуду» і «Белый шиповник», епілог «Аллилуйя»)	«Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка)
31		Музика з телеекрану	М. Тарівердієв. Музика до фільму «Сімнадцять миттєвостей весни»; музика до фільму «У бій ідуть лише "старі"» (комп. А. Новіков, В. Шевченко); «Повертайся живим» (муз. «Kozak System», сестри Тельнюк, сл. І. Цілик, «Kozak System», сестри Тельнюк); Б. Окуджава «Нам нужна одна победа»	«Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май)
32		Електронна музика та її інструменти	К. Мацуї «Tears of the Ocean», «Deep Blue»; твори гурту «Space» («Just Blue», «Magic Fly»)	«Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май)
33		Сучасна танцювальна музика	Дж. Тімберлейк «Cry Me a River»; М. Кері «I Can't Live without You»; «ТНМК» («Гранули»); «Тартак» («Україно, забивай»)	«Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового)
34		Жанри та напрями електронної музики	Й. С. Бах. Бранденбурзькі концерти № 2 та № 3 (фрагменти у класичному виконанні та в стилі техно)	«Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового)
35		Музичне мистецтво: діалог традицій і новаторства. Урок узагальнення знань	Л. ван Бетховен. Симфонія № 9. Фінал («Ода до радості»)	«Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового); твори, що слухали, та пісні, що вивчали впродовж навчального року

ЛІТЕРАТУРА

1. Вивчення музики в 1—4 класах : навч.-метод. посіб. для вчителів / Л. М. Масол, Ю. О. Очаківська, Л. В. Беземчук, Т. О. Наземнова. — Х. : Скорпіон, 2003.
2. Гумінська, О. О. Уроки музики в ЗОШ / О. О. Гумінська. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008.
3. Іваницький, А. І. Українська народна музична творчість : посіб. для вищ. та серед. учб. закл. / А. І. Іваницький. — К. : Муз. Україна, 1990.
4. Кондратова, Л. Г. Музичне мистецтво : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. Г. Кондратова. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015.
5. Лапінський, І. Дотепно і незвично про інструмент музичний / І. Лапінський. — К. : Факт, 2001.
6. Масол, Л. М. Зміст загальної мистецької освіти в Україні й за рубежом: проблеми виховання / Л. М. Масол. — Педагогіка і психологія. — 2001. — № 3—4. — С. 69—79.
7. Навчальні програми для 5—9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти). Мистецтво. Програма для 5—9 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/educational_programs/
8. Ростовський, О. Я. Методика викладання музики у початковій школі : навч.-метод. посіб. / О. Я. Ростовський. — 2-ге вид., доп. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2001.

ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ

Дата _____

Клас _____

I семестр. Тема 1. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО У НАШОМУ ЖИТТІ

I чверть

Урок 1. МУЗИЧНА КУЛЬТУРА РІДНОГО КРАЮ

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із темами навчального року та семестру, поняттями *музична культура рідного краю, музичний образ*; розширити уявлення учнів про музичну культуру України та її вплив на створення музичних образів українським композитором Л. Ревуцьким; навчати аналізувати засоби музичної виразності твору;
- **розвивальна:** розвивати здібність учнів відчувати красу та велич української композиторської музики, уміння за допомогою засобів художньої виразності передавати особисте враження від музичного твору;
- **виховна:** прищеплювати учням почуття національної гідності та патріотизму, зацікавленість музичною культурою рідного краю та естетичний смак у процесі сприймання творів українських композиторів-класиків.

Музичний матеріал: Л. Ревуцький. Симфонія № 2 (фінал); «Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова); «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка); «Пісня про Дніпро» (муз. М. Фрадкіна, сл. Є. Долматовського).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрет Л. Ревуцького; зображення краєвидів України; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал; альбоми; пензлі; акварельні фарби; ємності для води.

Тип уроку: урок уведення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Києве мій»; муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку*

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Ще від часів романтизму композитори цікавилися народною творчістю. У середині XIX ст. утворилися національні музичні школи: польські, чеські, угорські. Сьогодні ми дізнаємося, хто з українських композиторів започаткував українську музичну школу та створив збагачену своєрідним національним колоритом музику, що відзначається красою, гармонійністю та мелодійністю.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вокально-хорова робота

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Яка пісня прозвучала на початку уроку? Правильно, ця пісня — неофіційний гімн Києва, столиці нашої Батьківщини. Саме у Києві розквітнув талант видатного сучасного композитора О. Злотника: сьогодні його пісні виконують Тіна Кароль, С. Лобода, В. Лазарович і В. Бондарчук. Краса цих творів пов'язана з українським народним мелосом.

* Тут і далі: теми семестру й уроку написані на дошці.

Розспівування

Виконання пісні «Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова) учителем

Розучування пісні «Музика рідного дому» учнями (по фразах)

- ♦ Перепишіть до зошитів і заповніть таблицю «Музична краєзнавча скарбничка» (с. 7 підручника).
- ♦ Самостійно опрацюйте інформацію про життєвий і творчий шлях О. Злотника, уміщену на картках (*індивідуальна робота або робота в групах*). Запишіть у зошити основні факти.

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Продовжуємо відкривати музичну краєзнавчу скарбничку. На будинку № 16 по вулиці Софіївській у Києві встановлено меморіальну дошку, що увічніює пам'ять композитора Л. Ревуцького, який навчався у цьому місті, а 1935 р. був професором Київської консерваторії. Композиторський талант Л. Ревуцького живе у його інструментальних творах. З'ясуємо, як композитор зобразив музичні образи рідного краю в Симфонії № 2.

Слухання й аналізування фрагмента фіналу Симфонії № 2 Л. Ревуцького

- ♦ Які народні пісні втілює композитор у музичних образах цього твору? Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 8 підручника.

Творче завдання

- ♦ Ознайомтеся з висловлюваннями про Симфонію № 2 Л. Ревуцького поета М. Рильського (*«Друга симфонія сповнена красою українського поля, благододством народного серця, непереможними чарами народної пісні в дорогоцінній оправі симфонічної майстерності»*) та композитора Ю. Шапоріна (*«...Ця симфонія напоєна широкою пісенністю, лірично-схвильована, образно багата, ніби розповідає про Україну голосом її рідного народу»*) й висловіть свою думку щодо прослуханого твору.
- ♦ Своєрідний гімн одному із символів України — це «Пісня про Дніпро» (муз. М. Фрадкіна, сл. Є. Долматовського). Доберіть ілюстрації до цього твору (*учитель демонструє зображення краєвидів України*).

Слухання й аналізування «Пісні про Дніпро» (муз. М. Фрадкіна, сл. Є. Долматовського)

Музичний тезаурус

Музична культура рідного краю — це система досягнень у сфері музичної творчості, виконавства та освіти, а також рівень освіченості людей краю в галузі музичного краєзнавства.

Музичний образ — це віддзеркалення в музиці явищ життя і духовного світу людини. У великих композиціях музичний образ діє як складна система, що розкриває зміст твору.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Намалюйте свої враження від Симфонії № 2 Л. Ревуцького акварельними фарбами.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Ознайомитися з піснями, присвяченими рідному краю.

Для охочих. Скласти альбом із музичних творів рідного краю.

Учні виходять із класу під музичний супровід (*«Пісня про Дніпро»; муз. М. Фрадкіна, сл. Є. Долматовського*).

Урок 2. ПІСНІ РІДНОГО ДОМУ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити уявлення учнів про етапи історичного розвитку української пісенної культури у ХХ ст. й до сьогодні;
- **розвивальна:** удосконалювати виконавську культуру учнів під час вокально-хорової роботи над піснями сучасних українських композиторів, навички виразного виконання по фразах;
- **виховна:** прищеплювати учням шанобливе ставлення до творчості відомих українських виконавців різних етапів розвитку української музичної культури.

Музичний матеріал: українська народна пісня «Через сад-виноград»; «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка; у виконанні Н. Яремчука, В. Зінкевича, В. Івасюка); «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського); «Два кольори» (муз. О. Білаша, сл. Д. Павличка); «Країна» (муз. І. Білик, сл. А. Матвійчука); «З ранку до ночі» (муз. і сл. О. Пономарьова); «Знаю я» (муз. Р. Лижичко, сл. О. Ксенофонтів); «Україночка» (муз. Г. Татарченка, сл. А. Демиденка); «Я козачка твоя» (муз. М. Збарацького, сл. Н. Галковської); «Смерека» (муз. і сл. Л. Якіма); «Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрети С. Крушельницької, Н. Яремчука, В. Зінкевича, В. Івасюка, А. Пашкевича, П. Майбороди, О. Білаша; відеозаписи виступів С. Ротару, І. Білик, О. Пономарьова, Руслани; фрагмент кінофільму «Червона рута» (реж. Р. Олексів, 1971); ТЗН; фонохрестоматія; географічна мапа; кольорові олівці; аркуші паперу формату А4.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (українська народна пісня «Через сад-виноград» у виконанні С. Крушельницької).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми почали знайомитися з творами, що становлять музичну скарбницю української культури. Сьогодні ми дізнаємося про витоки пісенності нашого народу.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (супроводжує розповідь демонструванням наочності). Твір, що розпочав наш урок, виконує співачка, визнана в усьому світі: С. Крушельницька виступала на сценах провідних театрів. Завдяки творчості славетної тернопільки багато людей за кордоном зацікавилися українською пісенною культурою. За честь співати з нею вважали Е. Карузо, Т. Руффо, Ф. Шаляпін.

- ♦ На с. 13 підручника наведено перелік опер, головні партії в яких виконувала видатна українка С. Крушельницька. Назвіть національну приналежність авторів цих опер. (Д. Верді — італієць, Ш. Гуно і Ж. Бізе — французи, П. Чайковський — росіянин.)
- ♦ Складіть у зошитах перелік країн, у яких виступала співачка. (Італія, Іспанія, Франція, Португалія, Росія, Польща, Чилі, США та ін.)

Для того щоб відчутти унікальність голосу С. Крушельницької, послухайте в її виконанні українську народну пісню «Через сад-виноград».

Слухання й аналізування української народної пісні «Через сад-виноград» у виконанні С. Крушельницької

Творче завдання

- ♦ Для всіх. У чому полягає чарівність української пісні (на прикладі пісні «Через сад-виноград»)?
- ♦ Для знавців. Яку географію своєї творчої діяльності С. Крушельницька могла б описати в мемуарах? Дайте усну відповідь, звертаючись до мапи. В Україні завжди любили й поважали талановитих виконавців (В. Зінкевича, Н. Яремчука, В. Івасюка, С. Ротару та ін.). Поміж зірок української естради 1970-х рр. В. Івасюк вирізняється як автор знакової для українців пісні.

Слухання й аналізування пісні «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка) у виконанні Н. Яремчука, В. Зінкевича, В. Івасюка

Слухання й аналізування пісні «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського) у виконанні С. Ротару

- ♦ Порівняйте прослухані пісні за планом зі с. 14 підручника. Доберіть кадри для флеш-анімації за змістом прослуханих творів.
- ♦ Складіть «асоціативний куц» до поняття *червона рута*. (Квітка, фестиваль, пісня, кінофільм, ансамбль)

Слухання й аналізування пісні «Два кольори» (муз. О. Білаша, сл. Д. Павличка)

- ♦ Передайте враження від твору кольоровими олівцями на аркуші паперу.

Слухання й аналізування фрагментів пісень «Країна» (муз. І. Білик, сл. А. Матвійчука), «З ранку до ночі» (муз. і сл. О. Пономарьова), «Знаю я» (муз. Р. Лижичко, сл. О. Ксенофонтова), «Україночка» (муз. Г. Татарченка, сл. А. Демиденка), «Я козачка твоя» (муз. М. Збарацького, сл. Н. Галковської), «Смерека» (муз. і сл. Л. Якіма)

- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» українських композиторів-пісенників (А. Пашкевича, П. Майбороди, О. Білаша та ін.), наведеними на с. 14—15 підручника.
- ♦ Послухайте фрагменти пісень за переліком (с. 16 підручника). Проаналізуйте їх за планом зі с. 15 підручника.

Музичний тезаурус

«Червона рута» — назва відомої пісні В. Івасюка, музичного фільму та фестивалю. Завдяки твору «Червона рута» країна дізналася про таланта С. Ротару — провідної виконавиці сучасної української естради. «Країна мрій» — етнофестиваль, започаткований О. Скрипкою (2004).

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне колективне виконання пісні «Музика рідного дому» (муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова): робота над диханням, артикуляцією

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Ознайомитися з напрямками роботи етнофестивалю «Країна мрій» (за інтернет-джерелами).

Для охочих. Скласти «музичні портрети» композиторів та виконавців нашої регіону (за інтернет-джерелами).

Індивідуальне. Підготувати виконання української народної пісні, яку найчастіше співають у вашій родині.

Учні виходять із класу під музичний супровід («Одна калина» у виконанні С. Ротару).

Урок 3. ЗНАЙОМТЕСЬ — АРАНЖУВАННЯ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із поняттями *аранжування, транскрипція, синтезатор* (на прикладі музичних творів М. Глинки, Л. ван Бетховена та Ф. Ліста);
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння відрізнити твір в оригінальному звучанні від аранжованого, музично-ритмічні здібності під час сприймання творів композиторів-класиків (пластичне інтонування — передавання «пульсу кохання» на прикладі Сонати № 14 Л. ван Бетховена), вокально-хорові навички (легкого, рухливого виконання пісні В. Івасюка «Червона рута»);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (на прикладі транскрипцій музичних творів відомих композиторів-класиків).

Музичний матеріал: Л. ван Бетховен. Соната № 14 (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка); Ф. Ліст. Ноктюрн «Мрії кохання» (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка); М. Глінка «Марш Чорномора» з опери «Руслан і Людмила» (фрагмент); Ф. Ліст. Транскрипція «Маршу Чорномора» з опери М. Глинки «Руслан і Людмила» для фортепіано (фрагмент); «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрети М. Глинки, Ф. Ліста, Л. ван Бетховена; ТЗН; фонохрестоматія; синтезатор, шумові музичні інструменти; осінні листя для ікебани.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Червона рута»; муз. і сл. В. Івасюка).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомилися з піснею В. Івасюка «Червона рута». Назва квітки створила основу для музичного образу пісні. Виконуючи домашнє завдання, ви звернули увагу на те, що багато українських пісень пов'язані з рослинами — «Черемшина», «Цвіте терен» та ін. Художнє поєднання рослин у букеті називають ікебаною, а ми сьогодні дізнаємося про особливості музичної ікебани — аранжування.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вокально-хорова робота

Розспівування

- ♦ Виконайте твір, із яким ми ознайомилися на попередньому уроці (на с. 21—23 підручника знайдіть повний текст цієї пісні).

Виконання пісні «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка) учителем

Розучування пісні «Червона рута» учнями

Виконання пісні «Червона рута» учнями: легко й рухливо

Музичний тезаурус

Аранжування. 1. Переклад музичного твору для іншого складу виконавців. 2. Полегшений виклад музичного твору для виконання на тому самому інструменті. 3. Обробка мелодій для виконання на музичному інструменті або для голосу із супроводом. 4. У джазовій музиці —

пов'язані з імпровізаційним стилем музикування гармонійні, фактурні зміни, якими музиканти збагачують твір під час виконання. 5. У популярній музиці — створення інструментального супроводу до мелодії пісні для різного складу виконавців.

Транскрипція — довільна обробка музичного твору у віртуозному стилі.
Синтезатор — електронний музичний інструмент.

Слухання й аналізування музики

- ♦ Розгляньте зображення ікебани в підручнику (с. 19). Порівняйте його зі звичайним букетом. Складіть ікебану з осіннього листя (*робота в групах*).

Учитель проводить конкурс на краще аранжування букета.

Слухання й аналізування 1-ї частини Сонати для фортепіано № 14

Л. ван Бетховена (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка)

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Аранжування квітів подібне до аранжування музики. Ознайомся з твором Л. ван Бетховена, сповненим роздумів про велике почуття — кохання. У цій сонаті-фантазії можна навіть почути, як б'ється серце закоханого композитора. Пульс кохання можна передати за допомогою музично-ритмічних рухів.

- ♦ Утворіть коло й плесканням у долоні передайте одне одному ритм акомпанементу головної партії.

Твір Бетховена чудовий і в оригінальній версії, і в сучасній обробці: «Місячна соната» спонукала різних митців надати їй нового звучання.

Слухання й аналізування 1-ї частини Сонати для фортепіано № 14

Л. ван Бетховена (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка)

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 20 підручника (*особливості забарвлення звучання електронних музичних інструментів і «живих»*).

Ще одна історія почуттів, цього разу угорського композитора Ф. Ліста, дала світу Ноктюрн «Мрії кохання».

- ♦ Послухайте оригінальну версію та сучасну інструментальну обробку Ноктюрна Ф. Ліста «Мрії кохання». Чим вони різняться?

Слухання й аналізування Ноктюрна «Мрії кохання» Ф. Ліста (оригінальна версія та сучасна інструментальна обробка)

Ф. Ліст зробив численні транскрипції музичних творів, серед яких — і транскрипція «Маршу Чорномора» із опери М. Глінки «Руслан і Людмила».

- ♦ Прочитайте визначення поняття *транскрипція* на с. 21 підручника.

Слухання й аналізування «Маршу Чорномора» із опери М. Глінки «Руслан і Людмила» (оригінальна версія та транскрипції Ф. Ліста у виконанні С. Ріхтера)

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 21 підручника.

Творче завдання (для охочих)

- ♦ М. Глінка, презентуючи друзям щойно написаний «Марш Чорномора» з опери «Руслан і Людмила», використовував келихи замість дзвіночків. Підіграйте оригінальному звучанню цього маршу на шумових музичних інструментах.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Слухати музичні твори (*на вибір*). Зафіксувати, у супроводі класичних чи електронних інструментів виконано ці твори (наприклад, симфонічного оркестру чи синтезатора та ін.).

Учні виходять із класу під музичний супровід («Марш Чорномора» з опери М. Глінки «Руслан і Людмила»).

Урок 4. АРАНЖУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглиблювати знання учнів про аранжування; ознайомити з поняттями інструментування (оркестрування), академічна музика, аранжування академічної музики; навчати визначати особливості та різновиди аранжування;
- **розвивальна:** удосконалювати критичне мислення учнів, співочі навички, творчі здібності й уміння аналізувати різні види аранжування (під час сприймання академічної музики), навички двоголосого співу, уміння диригувати;
- **виховна:** прищеплювати учням уміння отримувати естетичну насолоду від прослуховування інструментальної академічної музики та формувати естетичний смак під час ознайомлення із сучасними обробками класичної музики.

Музичний матеріал: В. А. Моцарт. Симфонія № 40 (1-ша частина та фрагменти 2—4-ї частин у виконанні симфонічного оркестру М. Фульда (Німеччина); 1-ша частина у виконанні естрадно-симфонічного оркестру під керівництвом П. Морія (Франція)); «Червона рута» (муз. і сл. В. Івасюка).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрет В. А. Моцарта; фото Ш. Азнавура, П. Морія; фрагменти фільму «Амадей» (реж. М. Форман, 1984, США); ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (1-ша частина Симфонії № 40 В. А. Моцарта).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомилися з поняттям *аранжування*. Вам найбільше запам'яталися музичні твори у класичному виконанні чи в сучасній обробці? Про те, чи може осучаснене виконання змінити музику, ми дізнаємося сьогодні.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). В. А. Моцарт — геніальний австрійський композитор, який створив понад 50 симфоній (!), понад 19 опер, значну кількість інструментальних концертів (зокрема, 27 фортепіанних), 13 струнних квартетів, 35 сонат для скрипки, відомий у всьому світі «Реквієм» і багато інших інструментальних та хорових творів. Музика Моцарта, створена під значним впливом Ф. Й. Гайдна (австрійського композитора, що започаткував такі музичні жанри, як симфонія і струнний квартет), стала вершиною класичної епохи за чистотою мелодії та форми. Унікальність оркестровки відчувається і в його Симфонії № 40.

Перегляд фрагментів фільму М. Формана «Амадей» допоможе вам дізнатися більше про талант Моцарта і скласти персональне враження від особистості цієї геніальної людини та, сподіваюся, зацікавить його творчістю.

Перегляд фрагментів фільму «Амадей» (реж. М. Форман, 1984, США)

- ♦ Дайте визначення поняття *аранжування*.
- ♦ Послухайте та проаналізуйте фрагменти Симфонії № 40 за планом зі с. 25 підручника.

Слухання й аналізування 1-ї частини Симфонії № 40 В. А. Моцарта (у виконанні симфонічного оркестру М. Фульда й естрадно-симфонічного оркестру під керівництвом П. Морія)

- ♦ Порівняйте академічне й аранжоване виконання Симфонії № 40.
- ♦ Який із видів аранжування (*зміна гармонії, темпу, тембру*) є характерним для виконання цього твору оркестром П. Морія?
- ♦ Який вид аранжування обрали б ви для виконання Симфонії № 40 В. А. Моцарта?
- ♦ Назвіть музичні інструменти, у виконанні яких пролунала сучасна обробка твору В. А. Моцарта.

Творче завдання

- ♦ Доведено, що слухання творів В. А. Моцарта покращує стан здоров'я людини. Уявіть себе в кімнаті психологічного розвантаження та доберіть музичні ліки для поліпшення настрою пацієнтів. Перевагу віддайте інструментальним творам.
- ♦ Продиригуйте фрагмент сучасної обробки Симфонії № 40 В. А. Моцарта.

Музичний тезаурус

Академічна музика — це тип музики, що є спорідненим до поняття «класична музика». Академічний стиль у мистецтві, що відповідає традиціям, стійким правилам та встановленим зразкам, які подолали випробування часом.

Аранжування академічної музики — це видозмінення творів академічної класичної музики шляхом зміни деяких засобів виразності та додавання нових фрагментів твору.

Інструментування (оркестрування) — це переведення музики з одного інструментального складу на інший, у якому зберігається задум композитора. Так, вокальні твори перетворюються на інструментальні, а сольні (наприклад, написані для фортепіано) — на оркестрові чи ансамблеві номери.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Сольфеджування (робота над двоголосим виконанням пісні В. Івасюка «Червона рута»)

Концертне (колективне) виконання пісні «Червона рута»

- ♦ Уявіть, що ви маєте виступити на фестивалі. Виконайте пісню «Червона рута» під фонограму за участі солістів і хору, використовуючи ноти зі с. 21—22 підручника.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте визначення понять *аранжування академічної музики та оркестрування*.
- ♦ Проаналізуйте свій настрій під час слухання аранжування класичної музики (на прикладі Симфонії № 40 В. А. Моцарта).

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Доповнити перелік відомих композиторів віденської школи, наведений на с. 26 підручника.

Для охочих. Дібрати 5—7 аудіо- або відеозаписів на тему «Аранжування академічної музики сучасними виконавцями».

Учні виходять із класу під музичний супровід (*1-ша частина Симфонії № 40 В. А. Моцарта у виконанні оркестру П. Морія*).

Урок 5. АРАНЖУВАННЯ НАРОДНОЇ МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити уявлення учнів про аранжування взагалі й аранжування академічної музики зокрема; ознайомити з поняттями *аранжування народної музики, шумка, думка*; навчити розрізняти аранжування академічної та народної музики, визначати їх особливості;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння виокремлювати засоби аранжування народної музики (варіювання, інструментування, стилізації під час сприймання «Української думки» зі збірки А. Дворжака «Слов'янські танці» та «Гопака» М. Мусоргського з опери «Сорочинський ярмарок») і порівнювати оригінальні народні мелодії з їх звучанням в аранжуванні, акторські здібності (інсценування міні-сценки «Грайте, троїсті музики, на Сорочинському ярмарку»); продовжувати вокально-хорову роботу над виразним виконанням вокальних творів, зміцненням і розширенням голосового діапазону учнів (на прикладі пісні «Україна» Т. Петриненка);
- **виховна:** прищеплювати учням шанобливе ставлення до українських національних традицій, почуття гумору.

Музичний матеріал: українська народна пісня-танець шумка (у виконанні капели бандуристів); А. Дворжак «Слов'янські танці» № 2 «Українська думка» (у виконанні симфонічного оркестру); український народний танець гопак (у виконанні квартету народних інструментів «Джерело»); М. Мусоргський. Гопак з опери «Сорочинський ярмарок»; «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрети М. Мусоргського, А. Дворжака, М. Гоголя; фото Т. Петриненка; фрагменти документального фільму про Сорочинський ярмарок на Полтавщині, мюзиклу «Сорочинський ярмарок» (реж. С. Горюв, 2004, Україна); ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Україна»; муз. і сл. Т. Петриненка).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Перевірка домашнього завдання

Представлення учнями аудіо- або відеозаписів на тему «Аранжування академічної музики сучасними виконавцями»

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомились із поняттям *аранжування академічної музики*. Чи можливе аранжування народної музики? Які композитори використовували українські народні мелодії для створення симфоній, опер і балетів? Відповіді на ці та інші запитання ми дізнаємося сьогодні.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Українська музична народна культура сприяла розвитку творчості не лише вітчизняних, а й іноземних митців: мелодії українських танців використали у своїй музиці А. Дворжак і М. Мусоргський. Якщо перенестися у село Великі Сорочинці на Полтавщині, можна зрозуміти, чому письменника М. Гоголя та композитора М. Мусоргського зацікавив один із найвідоміших ярмарків України.

Слухання й аналізування 1-ї частини Симфонії № 40 В. А. Моцарта (у виконанні симфонічного оркестру М. Фульда й естрадно-симфонічного оркестру під керівництвом П. Морія)

- ♦ Порівняйте академічне й аранжоване виконання Симфонії № 40.
- ♦ Який із видів аранжування (*зміна гармонії, темпу, тембру*) є характерним для виконання цього твору оркестром П. Морія?
- ♦ Який вид аранжування обрали б ви для виконання Симфонії № 40 В. А. Моцарта?
- ♦ Назвіть музичні інструменти, у виконанні яких пролунала сучасна обробка твору В. А. Моцарта.

Творче завдання

- ♦ Доведено, що слухання творів В. А. Моцарта покращує стан здоров'я людини. Уявіть себе в кімнаті психологічного розвантаження та доберіть музичні ліки для поліпшення настрою пацієнтів. Перевагу віддайте інструментальним творам.
- ♦ Продиригуйте фрагмент сучасної обробки Симфонії № 40 В. А. Моцарта.

Музичний тезаурус

Академічна музика — це тип музики, що є спорідненим до поняття «класична музика». Академічний стиль у мистецтві, що відповідає традиціям, стійким правилам та встановленим зразкам, які подолали випробування часом.

Аранжування академічної музики — це видозмінення творів академічної класичної музики шляхом зміни деяких засобів виразності та додавання нових фрагментів твору.

Інструментування (оркестрування) — це переведення музики з одного інструментального складу на інший, у якому зберігається задум композитора. Так, вокальні твори перетворюються на інструментальні, а сольні (наприклад, написані для фортепіано) — на оркестрові чи ансамблеві номери.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Сольфеджування (робота над двоголосим виконанням пісні В. Івасюка «Червона рута»)

Концертне (колективне) виконання пісні «Червона рута»

- ♦ Уявіть, що ви маєте виступити на фестивалі. Виконайте пісню «Червона рута» під фонограму за участі солістів і хору, використовуючи ноти зі с. 21—22 підручника.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте визначення понять *аранжування академічної музики та оркестрування*.
- ♦ Проаналізуйте свій настрій під час слухання аранжування класичної музики (на прикладі Симфонії № 40 В. А. Моцарта).

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Доповнити перелік відомих композиторів віденської школи, наведений на с. 26 підручника.

Для охочих. Дібрати 5—7 аудіо- або відеозаписів на тему «Аранжування академічної музики сучасними виконавцями».

Учні виходять із класу під музичний супровід (*1-ша частина Симфонії № 40 В. А. Моцарта у виконанні оркестру П. Морія*).

Урок 5. АРАНЖУВАННЯ НАРОДНОЇ МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити уявлення учнів про аранжування взагалі й аранжування академічної музики зокрема; ознайомити з поняттями *аранжування народної музики, шумка, думка*; навчити розрізняти аранжування академічної та народної музики, визначати їх особливості;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння виокремлювати засоби аранжування народної музики (варіювання, інструментування, стилізації під час сприймання «Української думки» зі збірки А. Дворжак «Слов'янські танці» та «Гопака» М. Мусоргського з опери «Сорочинський ярмарок») і порівнювати оригінальні народні мелодії з їх звучанням в аранжуванні, акторські здібності (інсценування міні-сценки «Грайте, троїсті музики, на Сорочинському ярмарку»); продовжувати вокально-хорову роботу над виразним виконанням вокальних творів, зміцненням і розширенням голосового діапазону учнів (на прикладі пісні «Україна» Т. Петриненка);
- **виховна:** прищеплювати учням шанобливе ставлення до українських національних традицій, почуття гумору.

Музичний матеріал: українська народна пісня-танець шумка (у виконанні капели бандуристів); А. Дворжак «Слов'янські танці» № 2 «Українська думка» (у виконанні симфонічного оркестру); український народний танець гопак (у виконанні квартету народних інструментів «Джерело»); М. Мусоргський. Гопак з опери «Сорочинський ярмарок»; «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрети М. Мусоргського, А. Дворжак, М. Гоголя; фото Т. Петриненка; фрагменти документального фільму про Сорочинський ярмарок на Полтавщині, мюзиклу «Сорочинський ярмарок» (реж. С. Горюв, 2004, Україна); ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Україна»; муз. і сл. Т. Петриненка).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Перевірка домашнього завдання

Представлення учнями аудіо- або відеозаписів на тему «Аранжування академічної музики сучасними виконавцями»

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомились із поняттям *аранжування академічної музики*. Чи можливе аранжування народної музики? Які композитори використовували українські народні мелодії для створення симфоній, опер і балетів? Відповіді на ці та інші запитання ми дізнаємося сьогодні.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Українська музична народна культура сприяла розвитку творчості не лише вітчизняних, а й іноземних митців: мелодії українських танців використали у своїй музиці А. Дворжак і М. Мусоргський. Якщо перенестися у село Великі Сорочинці на Полтавщині, можна зрозуміти, чому письменника М. Гоголя та композитора М. Мусоргського зацікавив один із найвідоміших ярмарків України.

- ♦ Послухайте фрагмент лірико-комедійної опери М. Мусоргського «Сорочинський ярмарок» і назвіть український танець, який російський композитор використав у цьому творі. Порівняйте обробку танцю в опері з тим, як звучить його мелодія у виконанні квартету народних інструментів «Джерело».

Слухання й аналізування гопака з опери М. Мусоргського «Сорочинський ярмарок» та українського народного танцю гопака

Творче завдання (для охочих)

- ♦ Підготуйте та представте однокласникам міні-сценку «Грайте, троїсті музики, на Сорочинському ярмарку».

Вокально-хорова робота

Розспівування (вправи для дихання, для протяжного співу, для зміцнення й розширення діапазону голосу)

Розучування пісні «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка)

- ♦ Ознайомтеся з відомостями про сучасного українського композитора Т. Петриненка (с. 33 підручника).

Вивчення мелодії пісні «Україна» вокалізом

Слухання й аналізування музики

Учитель. У XIX ст. у Чехії жив композитор, серце якого підкорила українська музика: А. Дворжак аранжував українську народну пісню-танець шумку. Чеський композитор, надихаючись українськими мелодіями, створив особливу форму — думку — за українською піснею. Зі слов'янської музики він «витагнув» старовинні гармонії та незвичайні музичні модуляції, збагативши свій твір новими ритмами і мелодійними обертами.

Слухання й аналізування українського народного пісню-танцю шумка (у виконанні капели бандуристів) та «Слов'янських танців» № 2 «Українська думка» А. Дворжака (у виконанні симфонічного оркестру)

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 29 підручника.
- ♦ Визначте спільне та відмітне у мелодіях шумки й думки. (*Рухливість, розмір 2/4*)

Музичний тезаурус

Аранжування народної музики — це обробка творів народної музики (пісень, танців тощо) шляхом зміни деяких засобів виразності та додавання нових фрагментів музичного твору.

Шумка — українська народна пісня-танець, подібна до коломийки, зі жвавим темпом.

Думка — пісенна й танцювальна мелодія з повільним темпом та ліричним або лірико-епічним забарвленням. Лексика та композиція думки подібна до шумки.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. 1. Переглянути фрагменти кінофільму «Вогнем і мечем» (реж. Є. Гофман, 1999, Польща): наступ українського війська, виконання козаками гопака. Визначити особливості ритму та характеру танцю козаків. 2. Вивчити слова пісні «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка) за підручником (с. 31—32).

Індивідуальне. Підготувати міні-доповідь про роль гопака в музичній культурі українців.

Учні виходять із класу під музичний супровід («Україна», муз. і сл. Т. Петриненка).

Урок 6. ВОКАЛЬНІ ПЕРЕВТІЛЕННЯ. ІСТОРІЯ ДВОХ ВАЛЬСІВ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про аранжування в музиці; ознайомити з поняттям *хорове аранжування*; пояснити особливості інструментального та вокального аранжування, навчити їх розрізняти;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння (сольного співу під час вокально-хорової роботи над піснею Т. Петриненка «Україна», виконання твору дуєтом, створення варіанту мелодії пісні), уміння розрізняти музичні образи вальсів А. Джойса та Й. Брамса за різними видами аранжування, виділяти засоби хорового аранжування;
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість вальсом як жанром танцювальної музики (який можуть виконувати як солісти, так і оркестри або вокальні, інструментальні, хорові колективи).

Музичний матеріал: А. Джойс. Старовинний вальс «Осінній сон» (у виконанні духового оркестру, арфістки В. Городовської, оркестру народних інструментів); «Осінній сон» (муз. А. Джойса, сл. В. Малкова; у виконанні Л. Зикіної, хору хлопчиків, вокального ансамблю); Й. Брамс. Вальс № 15 (у виконанні К. Лечнер (фортепіано), оркестру, хору; у джазовому аранжуванні); «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрет Й. Брамса; відеозаписи виступу Л. Зикіної; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Осінній сон» у виконанні Л. Зикіної).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Перевірка домашнього завдання

Повідомлення учнів про роль гопака в музичній культурі українців (за бажанням продемонструвати рухи гопака)

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомилися з поняттям *аранжування народної музики*. Ви увійшли до класу під звучання пісні у виконанні Л. Зикіної — співачки, репертуар якої становили переважно народні мелодії.

- ♦ Чи схожа почута мелодія на гопак? (Ні, вона спокійна, плавна.)

Якщо вас зацікавив твір, що пролунав зараз, його назва, жанр і способи сучасної обробки іншими виконавцями та колективами, ласкаво прошу до плідної праці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Пісня, що пролунала на початку уроку, має двох авторів (А. Джойса та В. Малкова) і поєднує два жанри (пісню й танець). Це сталося тому, що у мистецтві дуже поширене явище, коли твори перекладаються з інструментальних на хорові, вокальні та навпаки.

- ♦ За допомогою пластичного інтонування продемонструйте своє відчуття характеру музики у виконанні Л. Зикіної.

Слухання й аналізування старовинного вальсу «Осінній сон» А. Джойса (у виконанні духового оркестру, арфістки В. Городовської, оркестру народних інструментів) та пісні «Осінній сон» (муз. А. Джойса, сл. В. Малкова; у виконанні Л. Зикіної, хору хлопчиків, вокального ансамблю)

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 35 підручника.

Творче завдання (за вибором)

- ♦ **Робота в групах.** Об'єднайтеся у групи (5—7 осіб). Поміркуйте на тему «Неповторність музичного образу вальсу «Осінній сон» А. Джойса» за планом.

План розгорнутого аналізу музичного твору

1. За яких життєвих обставин могла б лунати ця музика?
 2. Про які події вона розповідає? Які думки, ідеї в ній утілено? Навіщо створено цей твір?
 3. Які риси характеру, настроїв, почуття людини зображує мелодія твору?
 4. Це самостійний твір чи частина великого твору?
 5. Національна приналежність музики (народна або професійна).
 6. Інтенаційно-образна оправа твору. Зерно (інтонація). Розвиток музичної думки.
 7. Засоби музичної виразності (елементи музичного мовлення), що допомогли краще зрозуміти цю музику: а) характер руху мелодії (плавний, уривчастий, стрибкоподібний); б) темп (швидкий, помірний, повільний); в) лад (забарвлення світле/темне); г) динаміка (голосно, тихо); д) тембр; е) характер супроводу; ж) форма музичного твору.
- ♦ **Індивідуальна робота.** Усно проаналізуйте вальс А. Джойса «Осінній сон». (Танцювальність, плавність, ліричність твору А. Джойса пов'язані з тим, що його автор певний час працював піаністом у танцювальному ансамблі, а потім створив свій танцювальний колектив, який зажив популярності в Англії.)
 - ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» композиторів (с. 35—36 підручника).

Слухання й аналізування Вальсу № 15 Й. Брамса (у виконанні К. Лечнер (фортепіано), оркестру, хору; у джазовому аранжуванні)

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 36 підручника.
- ♦ Партитури інструментальних, вокальних та оркестрових творів часто переписують для хорового виконання, іноді *а капела*. Порівняйте звучання Сонати № 14 Л. ван Бетховена у хоровому виконанні з оригіналом твору.

Музичний тезаурус

Хорове аранжування — вид аранжування, завдяки якому сольні вокальні твори, інструментальні композиції, естрадні пісні та інші композиції перетворюються на хорові твори; обробка хорового твору для іншого складу виконавців (мішаного, дитячого, чоловічого та ін.).

Вокально-хорова робота

Розспівування

Концертне та дуетне виконання пісні «Україна» (муз. і сл. Т. Петриненка)

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Слухати виступи чоловічих хорових колективів, що виконують аранжування відомих творів *а капела*. Для охочих. Дібрати відеозаписи із виконанням хорових композицій, які сподобалися найбільше.

Учні виходять із класу під музичний супровід («Осінній сон» у виконанні хору хлопчиків).

Урок 7. ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ПЕРЕВТІЛЕННЯ. ЕЛЕКТРОННЕ АРАНЖУВАННЯ

Дата _____
Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглиблювати знання учнів про аранжування; ознайомити з поняттями *стилізація, електронне аранжування*;
- **розвивальна:** розвивати вміння учнів грати на синтезаторі (працювати над конструюванням різної висоти, сили, тембру, регістру під час електронного аранжування музичного твору); поглиблювати навички аналізу стилізованого твору й інструментального перевтілення, вокально-хорові навички;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання стилізованих творів), любов до Батьківщини (під час сприймання музики О. Бородіна).

Музичний матеріал: О. Бородін «Улетай на крильях ветра» (фрагмент з опери «Князь Ігор» у виконанні хору дівчаток, О. Козлова (саксофон) та Квартету ім. Д. Шостаковича, групи «Оберіг» (солістка Н. Морозова), *Warren G i Sissel*); П. Чайковський. Адажіо з балету «Лебедине озеро» (сучасна обробка твору для голосу і синтезатора, джазова стилізація композиції); «Куди зника дитинство» (муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; портрети О. Бородіна, П. Чайковського; фрагменти фільму-опери «Князь Ігор» (реж. Р. Тихомиров, 1969, СРСР), телеверсії балету «Лебедине озеро»; ТЗН; фонохрестоматія; синтезатор.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Улетай на крильях ветра» з опери О. Бородіна «Князь Ігор» у виконанні дівчат-полонянок).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На попередньому уроці ми ознайомилися з поняттям *хорове аранжування*. Коли ви входили до класу, то чули хор дівчат-полонянок з опери О. Бородіна «Князь Ігор». Напевне, вам буде цікаво послухати цю чудову мелодію в різному звучанні. Запрошую до класної концертної зали!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Хор дівчат-полонянок «Улетай на крильях ветра» з опери О. Бородіна «Князь Ігор» приваблює сучасних виконавців щирістю, мелодійністю та ліризмом.

- ♦ Детальніше про сюжет опери прочитайте на с. 39 підручника. Там же ознайомтеся з «музичним портретом» композитора О. Бородіна.
- ♦ Перегляньте фрагмент фільму-опери «Князь Ігор». Розкажіть про свої враження від побаченого.

Слухання й аналізування фрагмента «Улетай на крильях ветра» з опери О. Бородіна «Князь Ігор» (у виконанні хору дівчаток, О. Козлова (саксофон) та Квартету ім. Д. Шостаковича, групи «Оберіг» (солістка Н. Морозова), *Warren G i Sissel*)

- ♦ Як змінилася композиція твору завдяки інструментальному перевтіленню? Проаналізуйте засоби музичної виразності прослуханого.
- ♦ Додайте по 3—5 слів до кожного поняття у логічному ланцюзі *аранжування* → *аранжування академічної музики* → *хорове аранжування*, щоби докладніше пояснити ці поняття.

Творче завдання

- ♦ Для дівчат. Виконайте фрагмент альтової партії з опери О. Бородіна «Князь Ігор». Для хлопців. Супроводжуйте спів дівчат оплесками.

C. *f*
там так яр_ ко солн_це све_тит,
A. *mf*
там так яр_ ко

Перегляд відеофрагмента Адажіо з балету П. Чайковського «Лебедине озеро» (академічне виконання)

- ♦ Перегляньте фрагмент балету «Лебедине озеро» П. Чайковського за участі М. Плісецької. Висловіть враження про побачене.

Слухання й аналізування фрагмента Адажіо з балету П. Чайковського «Лебедине озеро» (сучасна обробка твору для голосу і синтезатора, джазова стилізація композиції)

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 40 підручника та висловіть враження про електронне аранжування.

Творче завдання (за бажанням)

- ♦ Доберіть на синтезаторі мелодію у стилі прослуханого твору П. Чайковського (акорди, відповідні тембри інструментів).

Вокально-хорова робота

Розспівування (вправи для активізації артикуляційного апарату на основі мелодії пісні, яку учні розучуватимуть далі)

Розучування пісні «Куди зника дитинство» (муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)

Музичний тезаурус

Електронне аранжування — вид аранжування, що створюється завдяки електронним можливостям синтезатора, які дають змогу конструювати звуки різної висоти, сили, тембру і регістру, імітувати людські голоси, інструменти сучасного оркестру та стилізації.

Стилізація — навмисне відтворення типових рис музичного стилю певної епохи, національного колориту тощо.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань (див. додаток до уроку 7 на с. 36)

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Знайти в інтернеті відеозапис балету «Лебедине озеро» у постановці сучасного хореографа Р. Поклітару, звернути увагу на оригінальність мови сучасного танцю для втілення музичних образів П. Чайковського.

Для охочих. Послухати фрагмент «Улетай на крильях ветра» з опери О. Бородіна «Князь Ігор» у виконанні на склянках (за інтернет-джерелами). Сформулювати у 3—4 реченнях враження про особливостей аранжування почутого.

Учні виходять із класу під музичний супровід (фрагмент «Улетай на крильях ветра» з опери О. Бородіна «Князь Ігор» у виконанні Warren G i Sissel).

Урок 8. АРАНЖУВАННЯ ПОЛІФОНІЧНИХ ТВОРІВ

Урок узагальнення знань

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** узагальнити знання учнів за чверть, розуміння учнями понять *аранжування, аранжування академічної музики, аранжування народної музики, хорове аранжування, електронне аранжування, аранжування поліфонічних творів*;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння сприймати й аналізувати поліфонічні твори та визначати особливості гомофонної музики як виду багатоголосся (на прикладі Токати і фуги ре мінор Й. С. Баха); розвивати вокально-хорові навички (під час виконання пісні «Куди зника дитинство»);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання творів Й. С. Баха на різних музичних інструментах — органі, електроскрипці) та зацікавленість слуханням поліфонічної музики в органному виконанні.

Музичний матеріал: Й. С. Бах. Токата і фуга ре мінор (у виконанні Г. Гродберга (орган), В. Мей (електроскрипка)); «Куди зника дитинство» (муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; ТЗН; фонохрестоматія; тестові завдання.

Тип уроку: комбінований урок.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*фрагмент Токати і фуги ре мінор Й. С. Баха у виконанні Г. Гродберга*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Чим, на вашу думку, різняться музика, під яку ви входили до класу сьогодні, і решта музичних творів, що розпочинали наші попередні уроки? Із таким цікавим музичним явищем, як багатоголосся (поліфонія), ми ознайомимося сьогодні. Будь ласка, запрошую до нашої органної зали!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Почнімо урок із вправи. Кожен із вас уголос вимовить речення з 5—6 слів на будь-яку тему, але зробити це слід одночасно всім. Що в нас вийшло? Правильно, безлад. А в музиці відоме ім'я видатного поліфоніста Й. С. Баха, який мав обдарування поєднувати багато голосів так, аби вони звучали гармонійно. Такий вид багатоголосся має назву *поліфонія*.

Пізніше з'явився *гомофонний склад* — новий вид багатоголосся, у якому один із голосів головує.

- На с. 44—45 підручника прочитайте про творчість Й. С. Баха.
- Послухайте Токату (прелюдію) і фугу ре мінор Баха у виконанні органа, звертаючи увагу на поліфонічний склад твору.

Слухання й аналізування Токати і фуги ре мінор Й. С. Бах у виконанні Г. Гродберга (орган)

Слухання й аналізування Токати і фуги ре мінор Й. С. Бах у виконанні Г. Гродберга (орган) і В. Мей (електроскрипка)

- Порівняйте звучання твору Баха у виконанні на органі й на електроскрипці.

Творче завдання (за бажанням)

- ♦ Доберіть до репродукції зі с. 47 підручника музичні мелодії, озвучте їх голосом та об'єднайте ці голоси в поліфонію. Чи гармонійне це багатоголосся?

Музичний тезаурус

Поліфонія — вид багатоголосся, у якому окремі мелодії мають самостійне значення і самостійний інтонаційно-ритмічний розвиток, зберігаючи рівноправність.

Гомофонія — у найпоширенішому значенні багатоголосий склад музики, у якому один із голосів є головним, а інші лише супроводжують його, властивий композиторський музиці Європи у XVII—XIX ст.

Токата (прелюдія) і fuga ре мінор — твір, який Й. С. Бах написав у Веймарі. Містить три частини: токату, фугу й коду. Поліфонічний твір, що характеризується безперервністю розвитку музичного матеріалу.

Вокально-хорова робота

Розспівування на мелодії пісні, що вивчається (робота в групах)

Концертне виконання пісні «Куди зника дитинство»

(муз. О. Зацепіна, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль)

Узагальнення знань учнів за I чверть

Виконання тестових завдань

*Початковий, середній і достатній рівні (усього 9 балів)***

- ♦ Письмово дайте відповіді на запитання зі с. 48—49 підручника.
Високий рівень (кожна правильна відповідь — 0,5 бала; усього 3 бали).
- 1. Ф. Ліст упродовж життя створив: а) понад 130 творів, б) понад 1300 творів; в) понад 330 творів.
- 2. Сучасна постановка Р. Поклітару балету «Лебедине озеро» містить: а) дві дії; б) чотири дії; в) одну дію.
- 3. Г. Гродберг — відомий виконавець творів на: а) органі; б) скрипці; в) віолончелі.
- 4. В опері О. Бородіна «Князь Ігор» твір «Улетай на крильях ветра» виконує (-ють): а) Ярославна; б) дівчата-полонянки; в) Ігор.
- 5. Склад оркестру для виконання Симфонії № 40 В. А. Моцарта має містити: а) струнні інструменти, дві флейти; б) флейту, два гобої, два кларнети, два фаготи, дві валторни, струнні інструменти; в) дві флейти, гобой, фагот, валторну, струнні інструменти.
- 6. У пісні «Червона рута» оспівується квітка, природний колір якої: а) червоний; б) жовтий; в) білий.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте визначення понять *поліфонія, гомофонія*. Наведіть приклади поліфонії та гомофонії в мистецтві.
- ♦ Чи відповідали ви на всі тестові запитання? Складними чи не дуже виявилися для вас запитання високого рівня?

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Визначити, до гомофонії чи поліфонії належать ваші улюблені музичні твори.

Учні виходять із класу під музичний супровід (фрагмент *Токати і фуги ре мінор Й. С. Баха* у виконанні В. Мей).

* Учитель оцінює відповіді учнів на запитання перших трьох рівнів кількістю балів, зазначеною на с. 48—49 підручника.

II чверть

Дата _____

Клас _____

Урок 9. ОБРОБКА НАРОДНОЇ ПІСНІ

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про світ народної пісні; ознайомити учнів із поняттям *обробка*, з особливостями обробки народної вокальної музики;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі вокально-хорові навички учнів (під час виконання пісні «Одна калина»), творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати обробки народної вокальної музики (на прикладі творів М. Леонтовича та М. Лисенка), порівнювати українську народну пісню з її сучасними обробками;
- **виховна:** прищеплювати почуття гідності за українську народну пісню, яка є невичерпним джерелом для розвитку сучасного музичного мистецтва.

Музичний матеріал: українська народна пісня «Гаю, гаю, зелен розмаю»; М. Леонтович. Обробка пісні «Гаю, гаю, зелен розмаю» (у хоровому виконанні); українська народна пісня «Сонце низенько» (у виконанні вокального ансамблю, хору «Берегиня»); М. Лисенко. Пісня Петра «Сонце низенько» та пісня Наталки з опери «Наталка Полтавка»; В. Меньков. Акустик-кавер на арію Петра «Сонце низенько» з опери М. Лисенка «Наталка Полтавка»; «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; фрагменти художнього фільму «Наталка Полтавка» (реж. І. Кавалерідзе, 1936, СРСР); ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*українська народна пісня «Гаю, гаю, зелен розмаю»*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Актуалізація опорних знань

- ♦ Поєднайте назви голосів із їх визначеннями.

Бас	Високий чоловічий голос
Альт	Високий жіночий голос
Тенор	Низький чоловічий голос
Сопрано	Низький жіночий голос

- ♦ Дайте визначення понять *аранжування*, *транскрипція*.

Мотивація навчальної діяльності

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Обробку народних мелодій здійснювали багато композиторів. Так, пісня «Гаю, гаю, зелен розмаю», під яку ви входили до класу, дуже сподобалася М. Леонтовичу.

- ♦ Послухайте пісню в оригінальному звучанні та порівняйте з її обробкою, створеною композитором, за планом зі с. 52 підручника.

Слухання й аналізування української народної пісні «Гаю, гаю, зелен розмаю» (в оригінальному звучанні й у хоровому виконанні в обробці М. Леонтовича)

- ♦ Обробку М. Леонтовичем української народної пісні «Гаю, гаю, зелен розмаю» ви прослухали у виконанні мішаного хору. Назвіть співочі голоси цього хору. (*Жіночі та чоловічі*)

Музичний тезаурус

- ♦ Запишіть до зошитів визначення понять *обробка, гармонізація, обробка народної вокальної музики* (с. 50—51 підручника).

Інтерактивний метод «Навчаючи вчусь» (робота в групах)

Учитель об'єднує учнів у 2 групи і роздає групам картки з тезовою інформацією про творчість М. Лисенка та М. Леонтовича (*можна надати учням для опрацювання текст зі с. 51 підручника*). Групи вивчають наведену у своїх картках інформацію, після чого по одному «кур'єру» від кожної групи переходять до іншої, де й розповідають вивчене. Коли «кур'єр» повертається до своєї групи, йому розповідають інформацію, почуту від «кур'єра» протилежної групи.

Картка 1 «„Музичний портрет“ композитора М. Лисенка». М. Лисенко протягом усього життя збирав народні пісні. Широкого поширення набули складені ним 7 «Збірок народних пісень» по 40 пісень у кожній. Загалом збірки Лисенка налічують понад 600 мелодій обрядових, побутових, історичних пісень і дум.

Картка 2 «„Музичний портрет“ композитора М. Леонтовича». М. Леонтович створював оригінальні хорові композиції, що базуються на народних піснях. Основу його музичної спадщини складають хорові мініатюри. Тематика: обрядові, церковні, історичні, чумацькі, жартівливі, танцювальні й ігрові пісні.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського) учителем

- ♦ Виконайте пісню «Одна калина» так, щоби необізнана з нашою культурою людина відчула колорит української сучасної пісні.

Розучування пісні «Одна калина»

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Одним із найвідоміших вітчизняних композиторів, які вдало розкрили найкращі риси українського національного характеру в музиці, є М. Лисенко. В опері «Наталка Полтавка» думки й почуття героїв (шляхетність, моральну чистоту, духовну силу) автор розкриває через пісню.

- ♦ На с. 53 підручника ознайомтеся з інформацією про однойменну кінооперу режисера І. Кавалерідзе 1936 р.

Слухання й аналізування української народної пісні «Сонце низенько» у виконанні вокального ансамблю

Народна пісня «Сонце низенько» — родинно-побутова. У ній оспівано кохання парубка й дівчини. Головне у взаєминах молодих людей — вірність і ніжність: хлопець називає дівчину серденьком, дівчина його — голубочком. Їхні почуття глибокі, закохані не уявляють життя одне без одного. У пісні є характерні вигуки, пестливо-зменшувальні слова та інші засоби виразності.

Слухання й аналізування Акустик-кавера В. Менькова на арію Петра «Сонце низенько» з опери М. Лисенка «Наталка Полтавка»

- ♦ Порівняйте два різних виконання пісні «Сонце низенько» за планом зі с. 52 підручника.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Вивчити українську народну пісню (*на вибір*).

Учні виходять із класу під музичний супровід («Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського)).

Урок 10. ТРАДИЦІЙНА ОБРОБКА НАРОДНОЇ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про обробку музичних творів; ознайомити з поняттями *традиційна обробка народної інструментальної музики, лезгинка*, вірменськими народними музичними інструментами;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати обробки народної інструментальної музики (на прикладі творів А. Хачатуряна, М. Глинки), ритмічний слух і навички створення акомпанементу (під час вокально-хорової роботи над піснею «Одна калина»);
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість музичною творчістю народів Кавказу.

Музичний матеріал: народний танець лезгинка у виконанні оркестру; А. Хачатурян. Лезгинка з балету «Гаяне» (у виконанні Лондонського симфонічного оркестру, у сучасній естрадній обробці); М. Глінка. Лезгинка з опери «Руслан і Людмила» (у виконанні оркестру); вірменська народна пісня (у виконанні Дж. Гаспаряна (дудук)); попури на мелодії класичних творів (у виконанні В. Мей (скрипка) і Дж. Гаспаряна (дудук)); «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; відеофрагменти балету «Гаяне», опери «Руслан і Людмила» (у постановці на вибір учителя); ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (А. Хачатурян. Лезгинка з балету «Гаяне» у виконанні Лондонського симфонічного оркестру).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Попередній урок відкривала пісня. А який музичний жанр зустрів нас сьогодні? Нам цікаво буде докладніше дізнатися про те, як композитори-класики у своїх творах обробляли танцювальні народні мелодії, зберігаючи всю красу народної музики та збагачуючи її класичними обробками. Отже, вирушаймо!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Нас зустріла лезгинка — народний танець, поширений у народів Кавказу.

Слухання й аналізування Лезгинки з балету «Гаяне» А. Хачатуряна у виконанні Лондонського симфонічного оркестру

- Ознайомтеся із визначенням лезгинки на с. 57 підручника.
- Проаналізуйте почуте за планом зі с. 57 підручника.

Перегляд відеофрагмента балету «Гаяне» (у постановці на вибір учителя)

- Розкажіть про свої враження від побаченого.

Творче завдання (робота в групах)

- Об'єднайтеся у дві групи — хлопців і дівчат. Опрацюйте у групах інформацію, розміщену на картках, і виконайте завдання.

- **Картка для хлопців.** Спочатку лезгинка була танцем воїнів. У лезгинці чоловік рухається як орел, чергуючи повільний і стрімкий темпи. Найскладнішими й найефектнішими у лезгинці є рухи чоловіка, коли він швидко витанцює на носках, розкидаючи руки навсідч. Продемонструйте чоловічі рухи лезгинки.
 - **Картка для дівчат.** Жінка в лезгинці рухається як лебідь, зачаровуючи граційною поставою і плавними рухами рук. Вона збільшує темп свого танцю вслід за чоловіком. Продемонструйте жіночі рухи лезгинки.
- Не тільки вірменський композитор захоплювався танцювальною музикою Кавказу. Російський композитор М. Глінка створив інструментальну обробку лезгинки у 4-й дії опери «Руслан і Людмила».

**Слухання й аналізування Лезгинки з опери М. Глінки «Руслан і Людмила»
(у виконанні оркестру)**

- Послухайте Лезгинку в сучасній естрадній обробці та порівняйте її з обробками М. Глінки й А. Хачатуряна за планом зі с. 58 підручника.

**Слухання й аналізування Лезгинки з балету А. Хачатуряна «Гаяне»
(у сучасній естрадній обробці)**

- Ознайомтеся з «музичним портретом» А. Хачатуряна на с. 57 підручника.

Вокально-хорова робота

Розспівування

- Привітайте своїм виконанням пісні уявних гостей з Кавказу так, щоби вони зрозуміли особливості характеру українця.

Виконання пісні «Одна калина» (муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського)

Слухання музики

- Послухайте вірменську народну пісню у виконанні Дж. Гаспаряна. Визначте, на якому інструменті її виконано.
- На с. 58 підручника знайдіть зображення *дудука*. Там же ознайомтеся з іншими вірменськими народними інструментами.

**Слухання й аналізування вірменської народної пісні у виконанні
Дж. Гаспаряна (дудук)**

- Послухайте попури на мелодії класичних творів у виконанні різних інструментів. Поділіться враженнями від прослуханого.

**Слухання й аналізування попури на мелодії класичних творів у виконанні
В. Мей (скрипка) і Дж. Гаспаряна (дудук)**

Музичний тезаурус

Традиційна обробка народної інструментальної музики — це видозмінювання народного музичного твору (народного танцю, народної мелодії) шляхом гармонізації, аранжування або транскрипції.

Дхол — вірменський ударний музичний інструмент.

Зурна — язичковий дерев'яний духовий інструмент.

Дудук — дерев'яний духовий інструмент, який виготовляють виключно з деревини абрикоса і який має неповторний тембр.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Слухати народну музику Кавказу, звертаючи увагу на те, які інструменти її виконують.

Для охочих. Дібрати зображення схожих за звучанням народних інструментів України та Кавказу.

Учні виходять із класу під музичний супровід (*вірменська народна пісня у виконанні Дж. Гаспаряна (дудук)*).

Урок 11. ФОЛЬКЛОР І СУЧАСНА СТИЛІЗАЦІЯ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про фольклор; ознайомити з поняттям *стилізований фольклор*;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі, вокально-хорові навички учнів (під час розучування української народної пісні «Чом ти не прийшов»), творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати стилізовані обробки народної музики;
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість народною музикою та стилізованими творами українського мистецтва.

Музичний матеріал: Є. Станкович. Фольк-опера «Коли цвіте папороть» (фрагмент); пісня «Ой на Івана, та й на Купала» (стилізація народного обряду; у виконанні Театру Пісні «Джерела»); українська народна пісня «Чом ти не прийшов».

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; репродукції картин М. Пимоненко «Українська ніч», К. Трутовський «Покинена», Г. Семирадський «Ніч напередодні Івана Купала», І. Соколов «Ніч на Івана Купала», Н. Курій-Максимів «Чом ти не прийшов»; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Ой на Івана, та й на Купала» у виконанні Театру Пісні «Джерела»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Існує повір'я, що папороть розцвітає лише раз на рік і той, хто знайде її квітку, стане щасливим. Тому люди здавна шукали квітучу папороть у ніч напередодні Івана Купала.

Якщо вам цікаво дізнатися більше про цю легенду і композитора, який зобразив її в опері, запрошую на купальські свята.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Народна музика ґрунтується на історичних традиціях та обрядах, передається в усній формі — поезіях, піснях та інших видах мистецтва.

- ♦ Розгляньте схему на с. 60 підручника. Назвіть складові фольклору.

Творче завдання (робота в групах)

Учні об'єднуються у 4 групи й отримують картки. Опрацювавши наведену в картці інформацію, групи по черзі оголошують, до якої складової фольклору (згідно зі схемою зі с. 60 підручника) належить інформація з їхньої картки.

Картка 1. Сукупність писаних і друкованих творів певного народу, епохи, що відбиває знання й культуру народу та певного історичного періоду. Водночас вона є різновидом мистецтва, власне — мистецтвом слова, що відображає дійсність у художніх образах, створює нову художню реальність за законами краси; є результатом творчого процесу автора, зафіксованому у відповідному тексті за допомогою літер. (*Література*)

Картка 2. Вид сценічного мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами, а також установа, що здійснює

сценічні вистави певним колективом артистів і приміщенням, будівля, де відбуваються вистави. (*Театр*)

Картка 3. Мистецтво організації музичних звуків, передусім у часовій (ритм), звуковисотній і тембровій шкалі. (*Музика*)

Картка 4. Вид мистецтва, художні образи в якому створюють засобами пластичних рухів людського тіла. (*Танець і хореографія*)

- ♦ Ознайомтеся з переліком виконавців фольклору на с. 61 підручника. Чи всі назви ви зрозуміли?

Серед композиторів, завдяки стилізаціям яких фольклорні твори набули нового звучання, слід згадати українського митця Є. Станковича, який написав оперу, основою для сюжету якої стала традиція відзначання слов'янами свята Івана Купала.

Цю незвичайну фольк-оперу створено за мотивами повістей М. Гоголя, матеріалами національного фольклору, героїчного епосу і народних обрядів України.

Слухання й аналізування фрагмента фольк-опери «Коли цвіте папороть» Є. Станковича

- ♦ Проаналізуйте почуте за планом зі с. 62 підручника.

У II дії «Купало» фольк-опери «Коли цвіте папороть» композитор уперше об'єднав звучання симфонічного оркестру з автентичним співом народного хору, вікові традиції фольклору — з авангардними засобами виразності.

В оркестрову партитуру митець увів гру на народних інструментах, передавши завдяки цьому в музиці архаїку, язичницьку розкутість емоцій, словесно-мелодійну красу й лірично-чуттєву насиченість — усе, що є характерним для купальських дійств. Є. Станкович озвучив тексти купальських пісень у своєму творі настільки майстерно, що таке композиторське «озвучання» майже неможливо відрізнити від автентичних мелодій.

- ♦ Порівняйте образи, які постали у вашій уяві під час слухання фольк-опери Є. Станковича, з образами картини Г. Семирадського «Ніч напередодні Івана Купала» (с. 62 підручника).
- ♦ Є. Станкович писав: «Духовність безмежна, як і людське життя. Усе, що чинить людина, її вчинки, її дії на цій землі, і є духовність». Чи співзвучні ці слова видатного українського композитора вашим поглядам на життя?
- ♦ Послухайте пісню «Ой на Івана, та й на Купала» (*стилізація народного обряду*) у виконанні Театру Пісні «Джерела». Порівняйте з мелодіями фольк-опери, схарактеризуйте засоби музичної виразності почутого і засоби зображальності картини І. Соколова «Ніч на Івана Купала» (с. 63 підручника).

Слухання й аналізування пісні «Ой на Івана, та й на Купала» (стилізація народного обряду; у виконанні Театру Пісні «Джерела»)

Інтерактивний метод «Мікрофон»

Учні мають уявити себе присутніми на зустрічі знавців народної творчості та, передаючи уявний мікрофон одне одному, по черзі відповідати на запитання.

- ♦ Як ви розумієте поняття *народна творчість*? (*Це історична основа всієї світової художньої культури, джерело національних художніх традицій.*)
- ♦ Що означає поняття *фольклор*? (*Це творча художня діяльність народу, що виявляється в усній поезії, музиці та інших видах мистецтва.*)
- ♦ Які риси музики відображає стилізація фольклору? (*Відтворення національного стилю композиторами і музикантами у народній манері виконання із внесенням певних змін (використання сучасних обробок та сучасного аранжування музичних творів).*)
- ♦ Чим обробка відрізняється від аранжування? (*Обробка — це видозмінювання музичного твору шляхом гармонізації, аранжування або транскрипції.*)

а аранжування — це переклад музичного твору для іншого складу виконавців; полегшений виклад музичного твору для виконання на тому самому інструменті; обробка мелодій для виконання на музичному інструменті або для голосу із супроводом.)

- Що вам відомо про фольк-оперу Є. Станковича? (Фольк-опера «Коли цвіте папороть» Є. Станкович створив у середині 1970-х рр. Містить три акти. Уперше прозвучала в концертному виконанні 2011 р., на театральній сцені не представлялася. Літературною основою опери стали твори М. Гоголя, національний фольклор, героїчний епос, народні обряди.)

Музичний тезаурус

Стилізований фольклор — відтворення національного стилю композиторами і музикантами у народній манері виконання із внесенням певних змін (використання сучасних обробок та сучасного аранжування музичних творів).

Акин — у казахів, киргизів та деяких інших народів співець-імпровізатор, який виконує речитативом свої вірші під акомпанемент домбри або кобизи.

Ашуг — народний поет, співець і музикант у азербайджанців і вірменів.

Гусляр — музикант, виконавець пісень під акомпанемент гусел за часів Київської Русі.

Кобзар — український народний співець і музикант; творець, хранитель і передавач епічної традиції у формі історичних пісень, дум (мелодійних речитативів змінюваних форм), релігійних піснеспівів, моралізаторських пісень, а також казок і переказів, супроводжуваних грою на кобзі, лірі або бандурі, звідки інші їхні назви — *лірники* або *бандуристи*.

Кюйши — виконавець кюї (*кюй* — казахська народна інструментальна п'еса, яку виконують здебільшого на домбрі). Кюй уособлює багаторічну народну творчість і відображає різні прояви природи в музичній формі.

Леутар (лаутар) — традиційний молдовський і румунський, часто циганський співак та інструменталіст, зазвичай представник клану мандрівних музик.

Менестрель. 1. Загальна назва поета-музиканта (зокрема, жіночої статі), професійного артиста Середньовіччя (з XII ст.) та раннього Відродження, який заробляв співом і грою на музичних інструментах. Через усний характер музичної творчості менестрелів збереглося мало тогочасних нотних рукописів. 2. Середньовічний поет-співак у романтичній літературі XIX ст. 3. Починаючи з XX ст. — поети-музиканти і виконавці авторської пісні (професіонали або аматори) у рольовому середовищі або виконавці з рольовим ухилом.

Скоморох — професійний мандрівний співець і актор (лицедій), учасник свят, обрядів, ігор.

Шпільман — мандрівний комедіант, співець, музикант у середньовічній Німеччині.

Вокально-хорова робота

Розспівування за аудіозаписом мелодії «Чом ти не прийшов»

- Текст пісні знайдіть на с. 63—64 підручника.

Розучування української народної пісні «Чом ти не прийшов» (звертати увагу на фразування та дихання під час співу)

- Розгляньте репродукції творів образотворчого мистецтва на с. 64—65 підручника. Яка з них найкраще ілюструє прослухану пісню?

Творче завдання (робота в групах)

- Об'єднайтеся у три групи. Опрацюйте у групах тексти, розміщені на картках. Поділіться з рештою однокласників здобутою інформацією.

Картка 1. «Українська ніч» академіка живопису М. Пимоненка є окрасою образотворчої спадщини України ХІХ—ХХ ст. На полотні зображено дівчину з цебром і парубка, який залицяється до красуні. Обличчя дівчини виражає відверту погорду: не до серця їй цей хлопець у хромових чоботях. Сонячне проміння наче кричить про те, що він — нерівня босоногий наймичці. Зважаючи на погляд парубка, вона йому не байдужа. Але природа (низьке небо, похилені в очікуванні грози гілки верб, тьмяна смужка лісу за селом) натякає на марність сподівань парубка. Мабуть, серце дівчини належить іншому. Митець використав зображення природи як своєрідний ключ до розуміння настроїв героїв картини.

Картка 2. Листівку «Чом ти не прийшов» створила Н. Курій-Максимів, сучасна майстриня художнього розпису олією по склу. Працюючи у витонченій і водночас складній техніці, народна майстриня надихається у своїй творчості українськими національними традиціями, передусім родинно-побутовими, а також святковими й весільними. Поєднуючи живопис із графікою, художниця майстерно зображує життя народу і передає його дух, зберігаючи в такий спосіб давнє українське мистецтво малювання на склі. Твори митчині сповнені радісним баченням світу, тонким гумором і оптимізмом.

Картка 3. К. Трутовський — український художник-живописець і графік, академік живопису ХІХ ст. Творив у реалістично-академічному стилі. Мистецька спадщина Трутовського, присвячена Україні, величезна. Художник залюбки відтворював мотиви побуту і звичаїв українського народу, наповнюючи високою поетичністю навіть немудрячі сюжети. Одухотвореність образу героїні жанрового полотна «Покинена», певна його ідеалізація споріднюють цю картину з творами сентименталізму, але водночас відбивають демократизм поглядів художника. Стримано поданий пейзаж збагачує мотив, а колорит у поєднанні з людяною теплотою трактування надають твору поетичного забарвлення.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- Розкажіть про свої враження від прослуханих стилізованих творів. У чому полягають особливості фольклорної стилізації?
- На якому сюжеті ґрунтується фольк-опера Є. Станковича? Як змінилися купальські пісні у стилізації композитора?

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Виконати завдання зі с. 65 підручника.

Для охочих. Скласти перелік назв українських фольк-груп.

Учні виходять із класу під музичний супровід (українська народна пісня «Чом ти не прийшов»).

Урок 12. УКРАЇНСЬКА АВТЕНТИЧНА МУЗИКА

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** продовжувати ознайомлювати учнів із народною музикою; ознайомити з поняттями *автентичне музикування, автентизм, фольк-рок*;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час розучування пісні «Здрастуй, світ!»), емоційність і виразність співацької манери, творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати автентичне звучання української музики, визначати етнічні мотиви у сучасній музиці;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак до автентичного звучання української музики та до напряму фольк-рок.

Музичний матеріал: українські народні пісні «Як поїду я в город Полтаву» (у виконанні гурту «Божичі»); «Летіла зозуля через мою хату» (у виконанні гурту «Древо»); «Зійшов місяць, зійшов ясний», «Ой, сяду я край віконечка» (у виконанні автентичного колективу); «Весна прийде» (гурт «Воплі Відоплясова»); «Лелеки» (гурт «Гайдамаки»); «Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; фото народних колективів; відеозаписи фестивалів старовинної музики; зображення або зразки народного одягу, рушників, домашнього начиння; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «Весна прийде» у виконанні гурту «Воплі Відоплясова»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Для того щоб зрозуміти манеру народного виконання в минулому, музиканти-автентисти подорожують селами, спілкуються з людьми похилого віку, записують давні народні пісні й обряди, досліджують звучання старовинних інструментів. Відтворити оригінальне звучання інструментів, що вийшли з ужитку, або музику, яка звучала в давні часи, дуже складно. У наш час численні фестивалі та конкурси автентичного виконавства відтворюють оригінальне звучання народної музики. У 2000-ні рр. в Україні було започатковано кілька фестивалів етнічної музики — «Країна мрій», «Шешори», «Берегиня» та ін.

Творче завдання (індивідуальне; 3 учнів)

- ♦ Уявіть себе кореспондентами, які готують виступи для усної газети «Українські етнофестивалі». Опрацюйте с. 68—69 підручника та інформацію з карток і складіть повідомлення про один із таких фестивалів.

Картка 1. «Країна мрій» — міжнародний фестиваль етнічної музики, що відбувається на Співочому полі у Києві з 2004 р. Час проведення фестивалю збігається зі святкуванням Івана Купала (кінець червня — початок липня). Започаткував фестиваль О. Скрипка, назвавши його як одну з пісень гурту «Воплі Відоплясова». Фестиваль відбувається як народне гуляння-ярмарок, триває від 2 до 5 днів. Окрім виступів співацьких колективів і сольних виконавців складовими фестивалю також є ярмарки виробів народного мистецтва, майстер-класи з виготовлення декоративно-ужиткових виробів тощо.

Картка 2. «Шешори» — український міжнародний щорічний фестиваль етнічної музики та лендарту. У 2003—2006 рр. проводився у с. Шешори на Івано-Франківщині. 2007 року фестиваль «Шешори» відбувався поблизу с. Воробіївка Вінницької області. Із 2009 р. перейменований у «Арт-Поле». У фестивалі брали участь колективи із багатьох іноземних держав, зокрема Австрії, Болгарії, Молдови, Польщі, Росії, Білорусі, Словаччини, Франції, Швеції, Чехії.

Картка 3. Фестиваль «Берегиня» відбувається раз на три роки й об'єднує носіїв фольклорних традицій — співаків, музик, танцюристів, майстрів народного мистецтва задля сучасного відтворення надбань української народної культури. Культурно-мистецькі дійства відбуваються за участі самотутніх фольклорних колективів з усіх районів і міст Луцької області, інших регіонів України, а також української діаспори близького і далекого зарубіжжя.

Слухання й аналізування українських народних пісень («Як поїду я в город Полтаву» (у виконанні гурту «Божичі»); «Летіла зозуля через мою хату» (у виконанні гурту «Древо»); «Зійшов місяць, зійшов ясний», «Ой, сяду я край віконечка» (у виконанні автентичного колективу))

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 67 підручника.

Слухання й аналізування музичних творів у фольк-роковому виконанні («Весна прийде» (гурт «Воплі Відоплясова»), «Лелеки» (гурт «Гайдамаки»))

- ♦ Вам найбільше сподобалося автентичне чи фольк-рокове виконання?

Музичний тезаурус

Автентизм — це рух у музичному виконавстві, що ставить на меті максимально точно відтворення звучання музики минулого і відповідність сучасного виконання оригінальним, «історичним» уявленням.

Автентичне музикування — це стиль у музичному виконавстві, у якому максимально точно відтворено звучання музики минулого.

Фольк-рок — напрям музики року, «електрифікований» варіант поєднання фольклору з роком, що виник після Другої світової війни у США та значно вплинув на подальший розвиток музики року.

Вокально-хорова робота

Розспівування (виконання вправ для поліпшення дикції)

Виконання пісні «Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова) учителем

Учитель. Пісню «Здрастуй, світ!» композитор Л. Квінт і поет В. Костров створили 1986 р. Уперше вона прозвучала на закритті Ігор Доброї Волі й досі передає слухачам піднесений дух молодості, світлої віри в майбутнє. Згодом мелодія цієї пісні лунала як позивні на радіо.

Розучування першого куплету пісні «Здрастуй, світ!» учнями з опорою на нотний запис (с. 69—71 підручника)

Творче завдання (індивідуальне; 2 учнів)

- ♦ Опрацюйте інформацію з карток і складіть повідомлення про один із сучасних українських фольк-рок-гуртів (картка 1 «Воплі Відоплясова», картка 2 «Гайдамаки»). (Учні виконують творче завдання.)

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Заспівати українську народну пісню в стилі фольк-року та в автентичній манері.

Для охочих. Послухати виступи відомих кобзарів (за інтернет-джерелами).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Лелеки» у виконанні гурту «Гайдамаки»).

Урок 13. ЕТНІЧНА МУЗИКА

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про народну музику; ознайомити з поняттям *етнічна музика*, особливостями незвичайних етнічних інструментів народів світу;
- **розвивальна:** удосконалювати творчі здібності й уміння учнів сприймати й аналізувати етнічну музику, вокально-хорові навички (під час виразного виконання всіх куплетів пісні «Здрастуй, світ!»);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак до етнічної музики, повагу до народних традицій народів світу.

Музичний матеріал: фрагменти творів арабської, індійської, грецької, іспанської, африканської, японської, австралійської, чукотської етнічної музики; В. Зубицький. Сюїта «Українські танці» (1-ша частина; у виконанні квінтету кобз «Коло»); фрагменти української етнічної музики: «Аркан» (цимбали, скрипка, дводенцівка, бубон), «Буковинська полька» (сопілка), віночок закарпатських мелодій (дримба), сигнал до полонинського ходу (трембіта й ріг), композиція «Кольорові села» (цимбали); «Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; зображення українських інструментів та незвичайних етнічних інструментів народів світу; відеозапис виступу гуртів, виконавців етнічної музики; ілюстрації В. Кушніра «Рапсоди» (1967), «Трембіта» (1971); ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал; мапа світу.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*сигнал до полонинського ходу (трембіта і ріг)*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Коли ви входили до класу, звучав особливий український народний інструмент — трембіта (*демонструє ілюстрацію В. Кушніра «Трембіта»*). Цей оригінальний інструмент використовували пастухи. Цікаво, що коли вони спускалися із чередою з гір додому, кожна газдиня відрізняла звучання трембіти свого чоловіка і готувалася до зустрічі з ним. Для того щоб дізнатися про особливості не тільки української трембіти, а й інших етнічних інструментів народів світу, запрошую вас у подорож.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Наша подорож відбуватиметься із чотирма зупинками. На першій зупинці ми ознайомимося з історією етнічної музики (*с. 72 підручника*). Друга зупинка розповість нам про народні мотиви світу (*с. 73—74 підручника*).

Слухання й аналізування фрагментів творів арабської, індійської, грецької, іспанської, африканської, японської, австралійської, чукотської етнічної музики

♦ Послухайте фрагменти етнічної музики та перегляньте відеозапис виконання мелодій на етнічних інструментах народів світу. Що з почутого й побаченого сподобалося вам найбільше?

На третій зупинці ми дізнаємося про те, як професійні композитори використовують етнічну музику різних народів у своїх творах.

Слухання й аналізування 1-ї частини Сюїти «Українські танці» В. Зубицького (у виконанні квінтету кобз «Коло»)

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 74 підручника.
 - ♦ Зверніть увагу на динамічний план виконання твору квінтетом кобз.
 - ♦ Ознайомтеся з «музичним портретом» композитора В. Зубицького на с. 74 підручника.
 - ♦ Самостійно опрацюйте с. 75 підручника. Наведіть приклади народної музики у творах композиторів-класиків.
- Четверта зупинка розповість нам про особливості української етнічної музики (с. 75—76 підручника).

Слухання й аналізування фрагментів української етнічної музики:

«Аркан» (цимбали, скрипка, дводенцівка, бубен), «Буковинська полька» (сопілка), віночок закарпатських мелодій (дримба)

- ♦ Проаналізуйте особливості прослуханої української етнічної музики за планом зі с. 76—77 підручника. Порівняйте засоби художньої виразності музики та ілюстрації В. Кушніра «Рапсоди».

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне виконання всіх куплетів пісні «Здрастуй, світ!» (муз. Л. Квінт, сл. В. Кострова): робота в групах (учитель оцінює знання тексту, чистоту інтонування, виразність виконання, почуття ансамблю, емоційне втілення композиторського задуму та динамічного плану твору)

Музичний тезаурус

Етнічна музика — термін, що є аналогом англійського *world music* і належить до тієї частини популярної музики, що бере свій початок у музичному фольклорі різних країн.

Регі-стиль ґрунтується на традиційній музиці Ямайки.

Кельтська музика — термін, що використовується для позначення сукупності музичних традицій народів, які проживають на території Ірландії, Шотландії та Британії.

Цимбали — старовинний струнний ударний етнічний український інструмент із дерев'яним корпусом у формі трапеції та комплектом спеціально розташованих струн. Звук видобувають, ударяючи дерев'яними молоточками по струнах.

Дримба — народний щипковий інструмент, за формою схожий на підкову, із тоненьким сталевим язичком усередині.

Діджеріду — музичний духовий інструмент аборигенів Австралії.

Сякухаті — японський духовий інструмент у вигляді бамбукової флейти.

Віна — стародавній щипковий індійський інструмент у формі лютні.

Віуела — іспанський щипковий інструмент, схожий на гітару з опуклим дном.

Варган — старовинний язичковий інструмент, схожий на дримбу.

Кпанлого — барабан, поширений у Західній Африці.

Бузукі — грецький струнно-щипковий інструмент.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Послухати виступи відомих виконавців етнічної музики. За бажанням знайти зображення народних інструментів різних народів.

Учні виходять із класу під музичний супровід (фрагмент української етнічної музики «Буковинська полька» (сопілка)).

Урок 14. ТАНЦЮВАЛЬНА ЕТНІЧНА ТА ПОПУЛЯРНА МУЗИКА

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити усвідомлення учнями етнічної музики; ознайомити з поняттями *танцювальна етнічна музика, танцювальна популярна музика*, різновидами танців народів світу;
- **розвивальна:** удосконалювати творчі здібності й уміння учнів сприймати та аналізувати етнічну танцювальну та популярну музику, вокально-хорові навички;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак у сприйманні етнічної танцювальної музики та емоційно-естетичне ставлення до танцювальної популярної музики.

Музичний матеріал: фрагменти танцювальних творів (жока, краков'яку, болеро, фламенко, індійського танцю, танго, вальсу, самби, ча-ча-ча, румби); Ж. Бізе. Хабанера з опери «Кармен»; Ж. Бізе, Р. Щедрін. Хабанера із балету «Кармен-сюїта»; «Троє білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; відеозапис фестивалів танцювальної музики, турнірів із бального танцю, відеофрагмент «Хабанери» з опери «Кармен» Ж. Бізе; репродукція картини Дж. Апперлея «Танцівниця»; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*Хабанера Ж. Бізе з опери «Кармен»*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Сьогодні наше знайомство з музикою народів світу відбуватиметься у танцювальній залі.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Танець кубинського походження хабанера, який запросив нас до класу, відомий тим, що отримав друге життя в опері та балеті.

- ♦ Послухайте Хабанеру з опери «Кармен» Ж. Бізе та перегляньте виконання Хабанери з балету «Кармен-сюїта» Ж. Бізе і Р. Щедріна (*відеофрагменти за участі М. Плисецької*). Проаналізуйте ці твори за планом зі с. 80 підручника.

Слухання й аналізування Хабанери з опери «Кармен» Ж. Бізе

Перегляд виконання Хабанери з балету «Кармен-сюїта» Ж. Бізе і Р. Щедріна (відеофрагменти за участі М. Плисецької)

- ♦ Порівняйте музичні образи із зображенням на картині Дж. Апперлея «Танцівниця» (с. 79 підручника).
- ♦ Опрацюйте «музичні портрети» Ж. Бізе і Р. Щедріна (с. 80 підручника).
- ♦ Прочитайте про різновиди танцю (с. 78—79, 80—81 підручника).

Слухання й аналізування фрагментів танцювальних творів (танго, вальсу, самби, ча-ча-ча, румби)

- ♦ Розгляньте ілюстрації на с. 81 підручника та послухайте танцювальні мелодії (*танго, вальсу, самби, ча-ча-ча, румби*). Якому зображенню відповідає кожна з почутих вами танцювальних мелодій?

Творче завдання

- ♦ **Вправа «Танцювальний майстер-клас».** Охарактеризуйте танці за відеофрагментами. За бажання спробуйте повторити найпростіші рухи побачених танців.

Учні переглядають відеозапис виконання бальних танців (танго, вальсу, самби, ча-ча-ча, румби) і виконують творче завдання.

- ♦ **Групова робота.** Об'єднайтеся у 4 групи й оберіть одну рубрику з-поміж запропонованих («Українські народні танці», «Танці народів світу», «Історичні танці», «Бальні танці»). Ознайомившись з інформацією на картках, групи по черзі розповідатимуть зміст карток решті однокласників. (За можливості вчитель може супроводити роздавальний матеріал переглядом відеозаписів танців з обраної дітьми рубрики.)

Картки до рубрики «Українські народні танці»

Картка 1. Гопак — традиційний український народний танець козацького походження. Розмір — $2/4$. Виконується соло або групами у швидкому темпі з використанням віртуозних карколомних стрибків. Гопак виник у побуті Війська Запорозького.

Картка 2. Метелиця — масовий український танець жвавого характеру і темпу. Виконується у дводольному розмірі, у парі з переплетінням рук і швидким кружлянням, що нагадує снігову метелицю.

Картка 3. Козачок — український масовий танець швидкого темпу, дводольного розміру. Виконується парами, рядами, солістами. Його мелодія та танцювальні фігури мають багато спільного з гопаком, але характер козачка легший.

Картка 4. Коломийка — традиційний жанр української фольк-музики і хореографії; дворядкова народна пісня (співанка). Початково — танцювальна пісня, яку й досі співають до танцю, згодом стала улюбленою формою ліричної пісні на Західній Україні.

Картка 5. Аркан — старовинний український чоловічий танець. Характерне ритмічне чергування — $2/4$ (у першому такті) та $2/8$ й $1/4$ (у другому). Має дві групи рухів: а) «прибий» і «зміни»; б) «підківка», «тропачок», «гайдук» (перша властива тільки аркану, друга зустрічається також у коломийкових танцях). Аркан танцюють зімкнутим колом або півколом із топірцями в руках. Поширений на Західній Україні.

Картки до рубрики «Танці народів світу»

Картка 1. Жок — масовий молдовський і румунський народний танець. Танцювальні рухи динамічні та стрімкі. Музичний розмір — $2/4$, рідше — $6/8$ і $3/8$.

Картка 2. Жемжурка — російський танець веселого характеру.

Картка 3. Краков'як — швидкий польський народний танець. Музичний розмір — $2/4$. Краков'як танцюють під жваву мелодію (часто народну). Сам танець не тільки швидкий, а й легкий, — складається майже цілком з невеликих стрибків і підстрибувань, які виконують легко, ледве торкаючись землі. У танці гарні пластичні рухи рук, фіксовані пози спини і постави.

Картка 4. Тропак — український народний танець. Музичний розмір — $2/4$. Темп жвавий, веселий, завзятий. Тропак у хореографічному і музичному відношеннях має багато спільного з гопаком.

Картка 5. Лезгинка — народний танець, поширений серед народів Кавказу (кабардинців, осетинів, чеченців, інгушів, аварців та ін.) і кубанських козаків. Музичний розмір — $6/8$, інколи — $2/4$, темп швидкий.

Картка 6. Болеро — іспанський парний народний танець та музичний жанр, що виник наприкінці XVIII ст. Музичний розмір — $3/4$ з характерною метроритмічною фігурою, що підкреслюється ударами кастаньєт.

Картка 7. Фламенко — південно-іспанський музичний, пісенний і танцювальний стиль, який склався в Андалусії наприкінці XVIII ст. Спів і танець сольні, супроводжуються грою на гітарі, кастаньєтах.

Картка 8. Полька — танець чеського походження. Спочатку полька була тільки народним танцем. Ця традиція поширена донині в деяких країнах, наприклад в Україні.

Картки до рубрики «Історичні танці»

Картка 1. Павана — урочистий повільний танець, поширений в Європі у XVI ст.

Картка 2. Гальярда — веселий, жвавий старовинний танець романського походження XV—XVII ст.

Картка 3. Контрданс — англійський сільський танець, у якому пари танцюють навпроти одна одної. Перетворившись на бальний, поширився Європою. У XIX ст. контрданс поєднався з кадриллю.

Картка 4. Менует — старовинний французький народний танець. Походить від повільного народного хороводного танцю провінції Пуату. За часів короля Людовика XIV став придворним. Музичний розмір — 3/4.

Картка 5. Мазурка — первісно польський народний танець у жвавому темпі й розмірі 3/4. Назва походить від регіону Мазовії. У швидшому темпі танець подібний до обереку, в повільнішому — до куявяку.

Картка 6. Полонез — порівняно повільний польський танець у розмірі 3/4. Слово *полонез* у перекладі з французької означає *польське*. До Ф. Шопена цей танець був відомий тільки в Польщі, згодом поширився Європою. На початку XX ст. полонезами відкривали бали й урочисті свята. Полонези написані у сонатній формі.

Картка 7. Кадриль — танець для чотирьох пар, популярний у XIX ст. Був поширений і в Україні. Розмір — 2/4 або 6/8. Складається з 5 (або 6) фігур — кожна має свою назву та відповідну музику. Кадриль зазвичай виконують 2 або 4 пари, розташовані по кутах чотирикутника.

Картка 8. Хабанера — танець кубинського походження (від назви столиці Куби *La Habana*), за ритмом наближений до танго.

Картки до рубрики «Бальні танці»

Картка 1. Повільний вальс танцюють на 3/4. Зазвичай на кожен такт виконують три кроки. Рух уперед; перший крок найбільшою мірою визначає довжину переміщення за цей такт, другий — кут повороту, третій — допоміжний, зміна вільної ноги, тобто перенесення ваги тіла.

Картка 2. Фокстрот — парний танець, дуже популярний у 1940-ві рр. Із часом еволюціонував у два танці стандартної програми: повільний, за яким залишилася назва *фокстрот*, і швидкий, який почали називати *квікстепом*. Повільний фокстрот називають також *слоуфокс*. Квікстеп — швидкий парний танець, різновид фокстрота. Вимагає від виконавців значної легкості та рухливості. Розмір — 4/4.

Картка 3. Танго — стиль музики та танець, що асоціюється з нею, які виникли в Аргентині та Уругваї, після чого набули популярності по всьому світу.

Картка 4. Віденський вальс — бальний танець, швидкий різновид вальсу. Назва походить від Віденського конгресу, на якому цей танець було виконано вперше. Основа вальсу — стародавні рухи, що засновані на народних танцях Австрії та Німеччини.

Картка 5. Ча-ча-ча — кубинський музичний стиль і танець, також поширений у країнах Латинської Америки.

Картка 6. Джайв — бальний танець, розроблений в Англії. Джайв є різновидом американського свінгу зі швидкими та вільними рухами.

Картка 7. Румба — парний кубинський танець африканського походження, який є складовою латиноамериканської програми сучасних спортивних бальних танців. Виконується під музику у розмірі 4/4, повільно, у темпі 25—27 тактів на хвилину на рахунок: «швидко», «швидко», «повільно» з акцентом на повільній долі такту.

Картка 8. Пасадобль — іспанський парний бальний танець. Партнер зображує тореро, а партнерка — його плащ або мулету (шматок яскраво-червоної тканини в руках матадора), іноді — другого тореро і зовсім нечасто — бика, зазвичай переможеного фінальним ударом. Характер музики відповідає процесії перед початком кориди, що й відбувається під акомпанемент пасадобля.

Картка 9. Самба — бразильський танець, символ національної ідентичності бразильців. Став популярним у світі завдяки виконанню на бразильських карнавалах.

Музичний тезаурус

Танець, танок — вид мистецтва, де виконавець створює художні образи засобами пластичних рухів свого тіла. У танці відбивається емоційно-образний зміст музичних творів.

Танці народів світу — вираження характерних національних особливостей культури і традицій народу в пластиці та рухах у супроводі музики.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Розучування пісні «Троє білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль) по фразах: робота над диханням

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

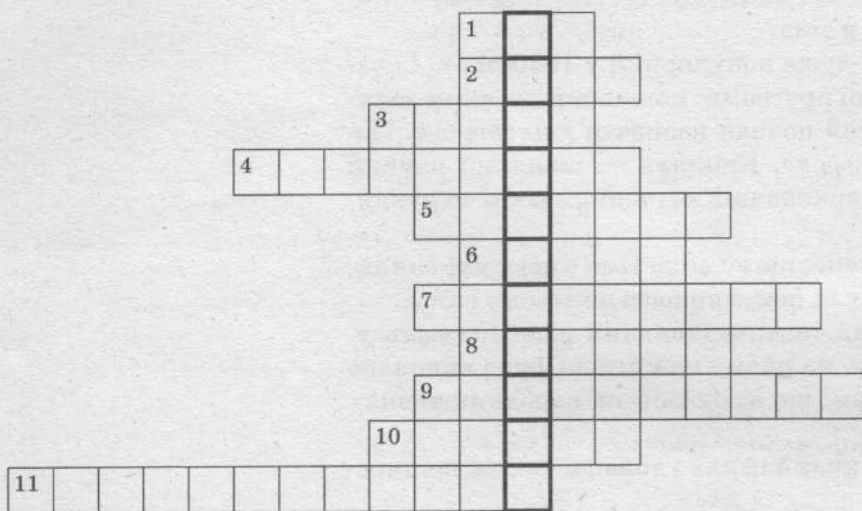
Слухати танцювальну музику (на вибір).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Троє білих коней»; муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

ДОДАТОК ДО «ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ» УРОКУ 7

Актуалізація набутих знань

- Розв'яжіть кросворд. У виділених клітинках знайдіть ключове слово.

- Прізвище видатного німецького композитора, органіста, майстра поліфонії. (*Бах*)
- Назва ноктюрна Ф. Ліста «... кохання». (*Мрії*)
- Український народний танець, козацький за походженням. У давнину його виконували тільки чоловіки. Танцюють його соло або групами у швидкому темпі з віртуозними карколомними стрибками. (*Гопак*)
- Багатоголосий склад музики, у якому один із голосів є головним, а решта лише супроводжують його. (*Гомофонія*)
- Прізвище сучасної української співачки, композиторки та продюсерки, переможниці «Євробачення-2004». (*Лижичко*)
- Жартівлива танцювальна пісня у західних областях України та Польщі. (*Шумка*)
- Прізвище українського композитора, автора хорової кантати «Хустина». (*Ревуцький*)
- Рослинний символ України. (*Калина*)
- Електронний клавішний музичний інструмент. (*Синтезатор*)
- Прізвище російського композитора, автора опери «Руслан і Людмила». (*Глінка*)
- Довільна обробка музичного твору у віртуозному стилі. (*Транскрипція*)

Ключове слово: аранжування.

Урок 15. СТОРІНКАМИ ЄВРОБАЧЕННЯ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** продовжувати ознайомлювати учнів із творами різних жанрів, що їх виконують сучасні виконавці; розширити знання про міжнародні пісенні конкурси, зокрема Євробачення;
- **розвивальна:** формувати оцінні судження під час сприймання та аналізування конкурсних виступів на Євробаченні; удосконалювати вокально-хорові навички (під час підготовки концертного виконання пісні «Троє білих коней»), творчі здібності й уміння учнів сприймати та аналізувати вокальні виступи;
- **виховна:** прищеплювати учням емоційно-естетичне ставлення до творів, що представляють конкурсантів з різних країн світу на пісенному конкурсі Євробачення.

Музичний матеріал: Руслана «Дикі танці»; Ані Лорак «*Shady lady*»; О. Рибак «*Fairytale*»; Лорін «*Euphoria*»; «Троє білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи конкурсів Євробачення різних років; фрагмент фільму «Чародії» (реж. К. Бромберг, 1982, СРСР); ТЗН; фонохрестоматія; кольорові олівці; аркуші паперу формату А4.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Руслани «Дикі танці»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (супроводжує розповідь демонструванням наочності). Ідея щорічного пісенного телевізійного конкурсу, у якому брали б участь представники всіх країн Європи, виникла 1955 р., а перше Євробачення відбулося наступного року у м. Лугано (Швейцарія). Ми увійшли до класу під звучання твору «Дикі танці», що є сучасною обробкою давніх етнічних гуцульських мотивів (ритмів і танців) та нових течій поп-рок-музики.

Слухання й аналізування пісні «Дикі танці» Руслани

- ♦ Поміркуйте над тим, чому музика, що має українське етнічне коріння, вразила людей усього світу і Руслана Лижичко (українська співачка, авторка-виконавець і продюсерка) посіла перше місце на цьому конкурсі 2004 року.
- ♦ Під час слухання виконуйте танцювальні рухи (руками вгору, підскоки ногами) у такт музиці.

Слухання й аналізування виступів Ані Лорак «*Shady lady*», О. Рибак «*Fairytale*», Лорін «*Euphoria*»

- ♦ Послухайте виступи Ані Лорак «*Shady lady*», О. Рибак «*Fairytale*» (Норвегія), Лорін «*Euphoria*» (Швеція) та проаналізуйте ці твори за планом зі с. 86 підручника.

Аналізування за методом С. Каплан

Коментар. Згідно з цим методом, поєднання запитальних і ключових слів створюють безкінечне розмаїття запитань і необхідність відповісти на них.

Запитальні слова	Ключові слова
Що?	Структура/Функція/Властивості
	Яку функцію (роль) виконує _____?
	Які властивості характерні для _____?
Де?	Види/Мета
	Які існують види _____?
Коли?	Відношення/Зв'язок
Який?	Взаємодія/Вплив
	На що (як) впливає _____?
Як?	Розвиток/Умови
Чому?	Сенс/Значення
Чи можна?	

Наприклад. Яке значення у виступі О. Рибачака відіграє скрипка? (Скрипка виконує роль партнера для створення художнього та сценічного образу співака, у його виступі скрипка ніби співає голосом людини.)

Діти об'єднуються у пари (одні складають запитання, інші готують на них відповіді). Потім учні міняються ролями. Високі оцінки отримують ті пари, що поставлять якнайбільше ключових запитань і нададуть якнайбільше відповідей на запитання партнерів.

- ♦ Опрацювавши с. 84—86 підручника, заповніть таблицю.

Рік	Виконавець від України	Назва твору	Місце, яке посів конкурсант
2003	Олександр Пономарьов	«Hasta la Vista»	14
...

Музичний тезаурус

Пісенний конкурс Євробачення — щорічний пісенний конкурс, який проводиться з 1956 р. між країнами — членами Європейської Мовної Спілки.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання куплетів і приспіву пісні «Троє білих коней» (муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль) групами по 5—6 учнів

Коментар. Виконання куплетів і приспіву групами допомагає учням оцінити спів однокласників. За можливості вчитель може застосувати комп'ютерну програму *Finale* (багатофункціональний нотний редактор), аби під час співу діти могли стежити за нотним текстом (у такий спосіб досягається ефект «чую — бачу — співаю — запам'ятовую»).

Перегляд фрагмента фільму «Чародії», у якому звучить пісня «Троє білих коней»

Творче завдання

- ♦ Розробіть символіку для конкурсу Євробачення, що міг би відбутися в нашій країні. Ескіз виконайте кольоровими олівцями.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Послухати музику, представлену на різноманітних фестивалях (на вибір), сформулювати свої враження від виступів конкурсантів (3—5 речень).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Троє білих коней»; муз. Є. Крилатова, сл. Л. Дербеньова, перекл. М. Мигаль).

Урок 16. СУЧАСНІ ОБРОБКИ ДЛЯ ЕСТРАДНОГО ОРКЕСТРУ

Урок узагальнення знань

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** узагальнити знання учнів за семестр; ознайомити з поняттям *естрадний оркестр*; поглибити уявлення про обробку музики для естрадного оркестру;
- **розвивальна:** формувати оцінні судження учнів під час сприймання та аналізу музики, яку виконують естрадні оркестри (на прикладі оркестрів під керівництвом П. Морія, Дж. Ласта); удосконалювати вокально-хорові навички (під час виразного виконання колядки «Тиха ніч, свята ніч!»), навички двоголового співу;
- **виховна:** прищеплювати учням емоційно-естетичне ставлення до виступів популярних гуртів, зацікавленість музичними творами різдвяного репертуару.

Музичний матеріал: Дж. Ласт «Зима»; «Jingle Bells» (у виконанні оркестру П. Морія); гурт «Pentatonix» («Carol of the Bells»); Б. Кросбі «Jingle Bells»; гурт «ABBA» («Happy New Year»); колядка «Тиха ніч, свята ніч!» (муз. Ф. Грубера, сл. Й. Мора).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи виступів відомих гуртів та естрадних оркестрів; ТЗН; фонохрестоматія; тестові завдання.

Тип уроку: комбінований урок.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Jingle Bells» у виконанні оркестру П. Морія).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

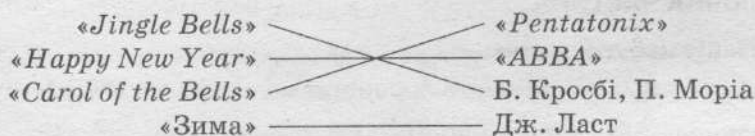
Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Коли лунають слова пісні «Jingle Bells», усім зрозуміло, що настав час новорічних свят і музики, яка створює святковий настрій.

- Послухайте композиції «Jingle Bells» (у виконанні оркестру П. Морія) та Дж. Ласта «Зима». Проаналізуйте їх за планом зі с. 88 підручника.

Слухання й аналізування творів Дж. Ласта «Зима» та «Jingle Bells» (у виконанні оркестру П. Морія)

- Ознайомтеся з «музичними портретами» Дж. Ласта і П. Морія на с. 89 підручника.
- Опрацюйте інформацію зі с. 89—90 підручника. З'єднайте назву музичного твору з ім'ям його виконавця.

Слухання й аналізування творів «Jingle Bells» Б. Кросбі, «Happy New Year» гурту «ABBA»

- Визначте характер прослуханої музики. Порівняйте виконання пісні «Jingle Bells» Б. Кросбі та оркестром П. Морія. (*Різний темп музики, склад виконавців, інструментальний супровід та ін.*)

Слухання й аналізування твору «Carol of the Bells» у виконанні а капела гуртом «Pentatonix»

- Яку українську народну пісню ви почули у виконанні американського гурту «Pentatonix»? («Щедрик»)

Пісня «*Carol of the Bells*» створена за мотивами української народної пісні в обробці М. Леонтовича («Щедрик»), яку привезли до Америки українські емігранти на початку ХХ ст.

- ♦ Заспівайте фрагмент мелодії «Щедрика» (за бажанням).

Творче завдання

- ♦ Які музичні твори ви обрали б для новорічного вечора старшокласників?

Музичний тезаурус

Естрадний оркестр — колектив музикантів, що виконує естрадну та джазову музику з використанням струнних, духових (зокрема, саксофонів), клавішних, ударних і електронних музичних інструментів.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Розучування колядки «Тиха ніч, свята ніч!» (муз. Ф. Грубера, сл. Й. Мора): працювати над двоголоссям, виразністю, передаванням різдвяного настрою; проплескати ритмічний рисунок з опорою на нотний запис для сольфеджування (с. 90—91 підручника)

Узагальнення знань учнів за I семестр

Виконання тестових завдань

*Початковий, середній і достатній рівні (усього 9 балів)**

- ♦ Письмово дайте відповіді на запитання зі с. 92—93 підручника.

Високий рівень (кожна правильна відповідь — 0,5 бала; усього 3 бали)

1. *А капела* — це спів: а) хором; б) без музичного супроводу; в) у складі капели.
2. Пісня «*Carol of the Bells*» створена за мотивами української народної пісні: а) «Щедрик»; б) «Дощик»; в) «Ой ходить сон».
3. «Дикі танці» є сучасною обробкою давніх етнічних мотивів: а) гуцулів; б) росіян; в) казахів.
4. Цимбали — це інструмент: а) український; б) інтернаціональний; в) білоруський.
5. Українською амазонкою називали переможницю Євробачення: а) Руслану; б) Ані Лорак; в) Верку Сердючку.
6. Прикладом світового епічного симфонізму є Симфонія № 2: а) Л. Ревуцького; б) П. Чайковського; в) О. Бородіна.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Які почуття у вас викликають новорічні мелодії в оркестровому виконанні?

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Скласти перелік найпопулярніших новорічних пісень та кінофільмів, у яких лунають різдвяні пісні.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «*Happy New Year*» гурту «*ABBA*»).

* Учитель оцінює відповіді учнів на запитання перших трьох рівнів кількістю балів, зазначеною на с. 92—93 підручника.

III четверть

Урок 17. СУЧАСНА МУЗИКА. СТИЛІ ТА НАПРЯМИ

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із поняттями *музичний стиль, авторський стиль, національний стилі, адажіо*, напрямками сучасного музичного мистецтва;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння аналізувати, порівнювати твори різних напрямів і стилів у музиці; формувати оцінні судження (під час визначення авторського та національного стилів у мистецтві);
- **виховна:** прищеплювати учням почуття стилю в музиці та інших видах мистецтва.

Музичний матеріал: В. А. Моцарт, Б. Хоффман «Адажіо» до мажор для скляної гармоніки; А. Хачатурян «Адажіо» з балету «Спартак»; «Хуртовина» (муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; репродукції картин П. Пікассо «Скрипка та гітара», В. Васнецова «Снігуронька», М. Врубеля «Снігуронька»; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок введення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід («Адажіо» з балету А. Хачатуряна «Спартак»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Красива музика, що зустріла вас на початку уроку, має дуже мелодійну назву — «Адажіо». Для того щоб навчитися визначати стилі різних музичних творів, ми плідно працюватимемо сьогодні на уроці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Кожна історична епоха створювала певний стиль, що мав характерні ознаки, ідеї та засоби музичної виразності.

- ♦ Послухайте та проаналізуйте за планом зі с. 95 підручника «Адажіо», створені В. А. Моцартом, Б. Хоффманом, А. Хачатуряном.

Слухання й аналізування «Адажіо» до мажор для скляної гармоніки

В. А. Моцарта, Б. Хоффмана; «Адажіо» з балету А. Хачатуряна «Спартак»

- ♦ На с. 97 підручника розгляньте репродукції картин відомих художників. Визначте авторську манеру письма, ознаки епохи, у яку їх було створено.
- ♦ Ознайомтеся з матеріалом зі с. 94—95, 96 підручника. Найсуттєвіше, на вашу думку, запишіть у зошити.
- ♦ Опрацюйте схему зі с. 96 підручника. Складіть таку саму схему у своїх зошитах.

Музичний тезаурус

Музичний стиль — історично складена сукупність засобів та прийомів художньої виразності, що відображає естетичні погляди різних людей певної епохи або творчого напрямку.

Авторський стиль — стиль того чи іншого композитора або виконавця.

Національний стиль виражається у використанні певних елементів національного музичного фольклору або національної культури.

Адажіо. 1. Повільний темп музики. 2. Частина твору (симфонії, концерту, сонати, квартету), яка написана в повільному темпі та має характер глибокого роздуму. 3. Повільний ліричний танець у класичному балеті.

Імпресіонізм — це мистецька течія у мистецтві, що виникла у 1860-ті рр. й остаточно сформувалася на початку ХХ ст. у Франції. У своїх творах імпресіоністи намагаються відтворити шляхетні, витончені особисті враження та спостереження мінливих миттєвих відчуттів і переживань, природи.

Модернізм — це сукупність мистецьких напрямів і стилів, що утвердилися наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. разом із новим розумінням людини, коли істотним стає все нетипове, особистісне. Характерним для модернізму є пристрасть до зображення дійсності як абсурду й хаосу; особистість подається в контексті її відчуження від соціуму, закони якого вона сприймає як ірраціональні й алогічні та не пізнає їх. Філософія модернізму базується на ідеях про неможливість пізнання і відтворення сучасного світу засобами класичної культури.

Експресіонізм — літературно-мистецький напрям авангардизму, що сформувався в Німеччині на початку ХХ ст. Принципи: заперечення як позитивізму, так і раціоналізму; зацікавленість глибинними психічними процесами та ін.

Сюрреалізм — один із найпоширеніших напрямів у сучасному мистецтві. Його особливість — використання ілюзій і парадоксальне поєднання форм. Виник після Першої світової війни у Франції.

Скляна гармоніка — музичний інструмент, який складається з комплекту скляних ємностей, наповнених водою до певного рівня, чи скляних півкуль, що змонтовані на горизонтальній металевій осі та обертаються за допомогою педалі.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Хуртовина» (муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського) учителем

Розучування пісні «Хуртовина» учнями (відпрацювати музичні акценти)

Виразне виконання пісні «Хуртовина»

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 99 підручника.
- ♦ Схарактеризуйте один зі стилів — імпресіонізм, модернізм, експресіонізм, сюрреалізм, постмодернізм (на вибір), зважаючи і на музичні, і на образотворчі, і на літературні твори, відомі вам за шкільною програмою.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Підготувати міні-виступи про етапи розвитку одного зі стилів мистецтва (на вибір): античного, Ренесансу, бароко, класицизму, романтизму.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Хуртовина»; муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського).

Мета:

- **навчальна:** збагатити уявлення учнів про джаз як сучасне музичне явище (його ви-токи, різновиди, характерні риси та інструментальний склад оркестру); ознайомити учнів з історією виникнення та розвитку джазу, поняттями *джаз, імпровізація, джаз-мен, джаз-бенд*; навчати визначати джазові твори на слух; навчати сприймати по-етичність, красу, багатогранність джазу та розуміти його вплив на творчість компо-зиторів інших музичних напрямів;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння аналізувати, порівнювати джазові твори, імпровізувати в джазовому стилі;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичне сприйняття афро-американської музич-ної культури (на прикладі джазових творів).

Музичний матеріал: Ф. Сінатра «*Learnin the blues*»; Дж. Герман «*Hello, Dolly!*»; Е. Фіцджеральд і Л. Армстронг «*Summertime*»; Л. Утьосов «Пароплав»; «Хуртовина» (муз. М. Кар-тричка, сл. М. Сингаївського).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; портрети Л. Утьосова, Е. Фіцджеральд, Ф. Сінатри та Л. Армстронга; фрагмент кінофільму «Веселі хлоп'ята» (реж. Г. Але-ксандров, 1934, СРСР); відеозаписи виступу Е. Фіцджеральд, Л. Армстронга; інстру-менти джазового оркестру; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Л. Утьосова «Паро-плав»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА**Організаційний момент****Повідомлення теми, мети, завдань уроку****Мотивація навчальної діяльності**

Учитель. Коли ви заходили до класу, звучав твір, який зображує рух, але в досить незвичному музичному стилі. Для того щоб зрозуміти й полюбити таку музику, необхідно навчитися її слухати, відчувати особливості її імпровізаційності, що важливо для сучасної творчої людини. Отже, музичний паро-плав Л. Утьосова відведе нас до безкрайого розмаїття джазової музики.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА**Слухання й аналізування музики**

Учитель (супроводжує розповідь демонструванням наочності). Умовно періоди розвитку джазу можна поділити на: *новоорлеанський* (кінець XIX ст.), основу якого становили африканський фольклор, народна та побутова музика креолів із характерною колективною імпровізацією та ритмічним супроводом на банджо, тубі й ударних; *еру диксиленду* (1920-ті) — виникнення великих джазових ансамблів; *золоту еру джазу* (1923—1929) — розквіт бендів (джа-зових гуртів); *еру свінгу* (1930-ті) — час сольної імпровізації та аранжування; *рит-м-енд-блюз* (1940-ві—1950-ті) — поєднання соула та фанку.

Слухання й аналізування пісні «Summertime» у виконанні Е. Фіцджеральд та Л. Армстронга

- ♦ Проаналізуйте почутий твір за планом зі с. 103 підручника.
- ♦ Опрацюйте схему зі с. 101 підручника. Складіть таку саму схему у своїх зо-шитах.
- ♦ Розгляньте інструменти джазового оркестру на с. 104 підручника. Якими інструментами ви б їх доповнили? (*Кларнетом, акордеоном*)

Слухання й аналізування пісні «Learnin' the blues» у виконанні Ф. Сінатри

- ♦ Визначте характерні особливості блюзу в цьому творі.

Перегляд фрагмента кінофільму «Веселі хлоп'ята»

- ♦ Проаналізуйте характер джазової музики за відеозаписом.

Музичний тезаурус

Джаз — жанр професійної музики, що виник на межі XIX—XX ст. у південних штатах США як синтез африканської та європейської танцювальної музики. Попередниками джазу були імпровізаційні форми негритянської народної музики (*спірічуелс* — релігійні негритянські пісні, *блюз* — жалісні пісні негрів, *регтайм* — рваний ритм та *холлерс* — пісні на трудову тематику американських робітників), а також танцювально-побутова музика білого населення.

Джазові танці — це блюз, чарльстон, фокстрот, бугі-вугі, регтайм (кейк-уок).

Джазмен — музикант, який виконує джаз (який уміє імпровізувати).

Джаз-бенд — великий джазовий оркестр.

Імпровізація — створення художнього твору (наприклад, музичного, поетичного, сценічного) у момент його виконання без попередньої підготовки. Музична імпровізація — історично найдавніший тип музикування.

Фанк — стиль афро-американської танцювальної музики з виділеними ударними, поліритмічний, із мінімальною мелодійністю й активним синкопуванням партій усіх інструментів (синкопований бас називають *фанкуючим*), а також пульсуючий ритм, крикливий вокал, багаторазове повторення коротких мелодійних фраз та танцювальної музики.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне виконання пісні «Хуртовина» (муз. М. Катричка, сл. М. Сингаївського)

- ♦ Виконайте завдання до пісні зі с. 105 підручника.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Чи співзвучним був ваш настрій під час сприймання та виконання джазових творів із настроєм картин зі с. 105 підручника?
- ♦ На вашу думку, чому джаз вважають музикою для інтелектуалів?
- ♦ Назвіть періоди становлення та особливості джазової музики.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Дізнатися про історію виникнення «Колискової» Дж. Гершвіна.

Для охочих. Послухати українську народну пісню «Ой, ходять сон коло вікон», проаналізувати схожість мелодій обох творів. Підготувати міні-виступ цього аналізування (5—7 речень).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня Дж. Германа «Hello, Dolly!»).

Урок 19. РОК-Н-РОЛ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про особливості рок-н-ролу як сучасного музичного явища; ознайомити учнів із поняттями *рок-н-рол*, *ритм-енд-блюз*; навчати визначати твори рок-н-ролу, особливості цього стилю;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, навички виразного двоголового співу (на прикладі пісні «Рок-н-рол»), творчі здібності й уміння висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до творів музичної культури (на прикладі рок-н-ролу);
- **виховна:** прищеплювати учням почуття стилю під час сприймання рок-н-рольних творів і виконання елементів танцювальних рухів.

Музичний матеріал: Е. Преслі «*That's All Right Mama*»; К. Річард і гурт «*The Shadows*» («*Living Doll*»); «Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; ілюстрації В. Баркова «Ангельський рок-н-рол», Л. Горбач «Ф'южн»; фото К. Річарда, Е. Преслі; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Е. Преслі «*That's All Right Mama*»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань у року

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. На початку уроку нас зустрів особисто король рок-н-ролу. Для того щоб дізнатися його ім'я та особливості музичного напрямку, у якому він став уособленням нового покоління ХХ ст., ми й розпочинаємо сьогоднішній урок.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Розвиток раннього рок-н-ролу пов'язаний із американськими виконавцями. Поміж перших записів — сингл «*Fat Man*» Ф. Доміно (1950). Значний вплив на рок-н-рол мала творчість блюзових виконавців Р. Л. Джонсона, Ледбеллі (Х. В. Ледбеттера), М. Уотерса (М. МакКінлі). На основі синтезу рок-н-ролу і кантрі з'явилася особлива течія рок-музики — рокабілі (найвідоміші її представники — Е. Кокрен, Дж. Вінсент і К. Перкінс). Перший англійський рок-н-рольний хіт «*Move It*» виконав К. Річард.

Але титул короля рок-н-ролу отримав Е. Преслі — американський співак і актор, одна з найпатажніших особистостей шоу-бізнесу ХХ ст.

- ♦ Прочитайте про історію створення пісні «*That's All Right Mama*» («*Усе гаразд, мамо*»), яку виконував Е. Преслі, на с. 108 підручника.
- ♦ Послухайте пісню «*That's All Right Mama*» у виконанні Е. Преслі та композицію «*Living Doll*» у виконанні К. Річарда і гурту «*The Shadows*». Проаналізуйте ці твори за планом зі с. 108—109 підручника.

Слухання й аналізування пісні «*That's All Right Mama*» («*Усе гаразд, мамо*») у виконанні Е. Преслі та композиції «*Living Doll*» у виконанні К. Річарда і гурту «*The Shadows*»

- ♦ Розгляньте репродукції картин на с. 111 підручника. Що спільного, а що відмінного між ними та музикою у виконанні Е. Преслі?
- ♦ Опрацюйте с. 106—109 підручника. Що нового ви дізналися?

Музичний тезаурус

Рок-н-рол. 1. Динамічний парний танець американського походження; музика до цього танцю. 2. Стил ь музики, який поширився на початку 1950-х рр., що походить від негритянського музичного мистецтва і сільського американського фольклору.

Ритм-енд-блюз — різновид блюзу, що має експресивну мелодію, інструментальний початок, швидкий темп, енергійний біт. Спочатку його виконував вокаліст у супроводі саксофона, гітари, фортепіано, контрабаса та ударних, а пізніше — електрогітари й електрооргана (відомі виконавці: Р. Чарлз, Дж. Бенсон, Р. Браун, гурт «*The Drifters*» та ін.).

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май) учителем

Розучування пісні «Рок-н-рол» учнями

**Виразне виконання пісні «Рок-н-рол»
(розвивати навички двоголового співу)**

Творче завдання

- ♦ Доберіть танцювальні рухи до пісні та створіть власну музичну імпровізацію у відповідному ритмі.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 111 підручника.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Заспівати пісню про рок-н-рол своїм друзям.

Для охочих. Підготувати програму для діджея за темою «Рок-н-рол». Створити малюнок, передаючи характер рок-н-ролу в барвах.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Рок-н-рол»; муз. і сл. Н. Май).

Урок 20. ІСТОРІЯ РОК-МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про особливості рок-музики як сучасного музичного явища; ознайомити з поняттям *рок-музика*, історією виникнення та розвитку рок-музики, її особливостями та провідними виконавцями; навчати відрізняти рок-музику від рок-н-ролу;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів (на прикладі концертного виконання пісні «Рок-н-рол»), творчі здібності й уміння висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до рок-музики та критичні судження щодо неї, самостійно використовувати інтернет-ресурси для ознайомлення з творчістю виконавців різних напрямів рок-музики;
- **виховна:** прищеплювати учням почуття стилю (під час сприймання рок-музики).

Музичний матеріал: твори рок-гуртів «The Beatles» («Let It Be»); «Queen» («The Show Must Go On», «We Are the Champions»); «Pink Floyd» («Another Brick in the Wall»); «Океан Ельзи» («Відпусти», «Без бою», «Все буде добре», «Обійми»); «Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; фото гуртів «The Beatles», «Queen», «Pink Floyd»; відеозапис концерту гурту «Океан Ельзи»; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «We Are the Champions» гурту «Queen»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Пісня, що нас зустріла на початку уроку, незвичайна: цей твір символізує прагнення, настрої, світосприйняття, навіть стиль життя виконавців, авторів і шанувальників рок-музики. Про особливості цієї музики ми дізнаємося сьогодні на уроці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Рок є скороченням від *Rock'n'roll* і дослівно перекладається як *хитати(ся)*, *трясти(ся)*. Рок має велику кількість напрямів: від танцювального рок-н-ролу до металу. Зміст його пісень варіюється від легкого і невимушеного аж до похмурого, глибокого і філософського. Часто рок-музику протиставляють поп-музиці, хоча чіткої межі між ними не існує.

- ♦ Послухайте пісні у виконанні рок-гуртів «The Beatles», «Queen», «Pink Floyd». Проаналізуйте почуте за планом зі с. 115—116 підручника.

Слухання й аналізування творів рок-гуртів «The Beatles» («Let It Be»);

«Queen» («The Show Must Go On», «We Are the Champions»);

«Pink Floyd» («Another Brick in the Wall»)

- ♦ Опрацюйте с. 112—113 підручника. Що нового ви дізналися?

Музичний тезаурус

Рок-музика — узагальнена назва напрямів популярної музики другої половини ХХ ст., що походять від рок-н-ролу та ритм-енд-блюзу. Музичний компонент рок-культури, що з'явився у Великій Британії та США на межі 1950—1960-х рр.

Хард-рок — напрям, що утворився на основі блюз-року, для нього характерним є важке гітарне звучання.

Прогресивний рок — напрям, що розвинувся на межі 1960—1970-х рр. Результат експериментів з електронними інструментами, джазовою та академічною музикою.

Софт-рок — утворився на базі поп-року у 1960—1970-ті рр.; легкий і м'який («сімейний») вид року.

Панк-рок — для нього характерною є нігілістична, іноді антигромадська ідеологія, виражена у швидкій, агресивній манері гри. Переважають не віртуозність виконавця, а так звані драйв і енергійність.

Симфо-метал — з'явився у 1990-ті рр.; передбачає використання елементів класичної музики у рок-композиціях (живих оркестрів, живого жіночого вокалу).

- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» рок-зірок на с. 113—115 підручника. Запишіть найважливіші, на вашу думку, факти до зошитів.
Орієнтовна відповідь
- Гурт «The Beatles» — легендарний британський біт-рок-гурт (Дж. Леннон, П. Маккарті, Дж. Гаррісон і Р. Стар), що збагатив рок-музику жанрами, мелодійністю, експериментаторством у музичних формах.
- Гурт «Led Zeppelin» — засновники хард-року.
- Гурт «The Byrds» — поклав початок фолк-року.
- Т. Тернер, гурти «Bread» і «The Carpenters» — представники софт-року.
- Е. Джон, Р. Стюарт, Б. Джоел — виконавці поп-року.
- Гурт «Ramones» — перший справжній панк-рок-гурт.
- Гурт «Rolling Stones» — виник на базі ритм-енд-блюзу і завжди повертався до блюзового коріння.
- Гурти «Nightwish», «Rhapsody» — представники симфо-металу 1990-х рр.
- Гурт «Pink Floyd» — провідний представник психоделічного та прогресивного року.
- Гурт «Queen» — британський рок-гурт. Відзначався «оперним» багатоголоссям. Композиція «Bohemian Rhapsody» цього гурту стала першим відео-кліпом в історії світової музики.

Слухання й аналізування творів гурту «Океан Ельзи» («Відпусти», «Без бою», «Все буде добре», «Обійми»)

- ♦ Опрацюйте с. 116—117 підручника. Музику у виконанні якого українського рок-гурту ви щойно чули? Знайдіть його назву в таблиці (див. додаток до уроку 20 на с. 79). Визначте, у якому музичному стилі (напрямі) працює решта зазначених там гуртів (учні отримують таблиці з порожніми другим і третім стовпчиками).

Вокально-хорова робота

Розспієвання

Виразне виконання пісні «Рок-н-рол» (муз. і сл. Н. Май)

Творче завдання

- ♦ Створіть власну інтерпретацію мелодії пісні Н. Май у будь-якому з напрямів рок-музики.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Дібрати відеозаписи виступів рок-гуртів (за інтернет-джерелами).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Без бою» гурту «Океан Ельзи»).

Урок 21. ПОПУЛЯРНА МУЗИКА — ЗІРКОВІ ІМЕНА

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про особливості поп-музики як сучасного музичного явища; ознайомити з поняттям *поп-музика*, її особливостями та провідними виконавцями; навчати відрізняти поп-музику від рок-музики;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння висловлювати емоційно-ціннісне ставлення та критичні судження щодо сучасних поп-композицій, уміння самостійно використовувати інтернет-ресурси (під час ознайомлення з творчістю поп-колективів і поп-виконавців, створення музичних композицій із використанням комп'ютерних технологій);
- **виховна:** прищеплювати учням почуття стилю під час сприймання поп-музики.

Музичний матеріал: М. Джексон «*They Don't Care about Us*»; П. Каас «*Mon Moe Moi*», «*D'Allemagne*» («*Besie*»); А. Пугачова «*Маестро*»; А. Челентано «*Confessa*», «*Soli*»; Л. Фабіан «*Je t'aime*»; С. Ротару «*Червона рута*»; Тіна Кароль «*Намалюю тебе*»; Джамила «*Чому квіти мають очі*»; О. Пономарьов «*Він чекає на неї*»; «*Вчора*» («*Yesterday*»; муз. і сл. П. Маккартні).

Обладнання: нотна хрестоматія; підручник; фото виконавців поп-музики (М. Джексона, А. Челентано, А. Пугачової, С. Ротару, П. Каас, Т. Кутуньо, Л. Фабіан, М. Матьє); відео-записи концертів відомих виконавців поп-музики; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня М. Джексона «*They Don't Care about Us*»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Щойно пролунала пісня у виконанні видатного поп-співака М. Джексона, визнаного в усьому світі королем поп-музики. Сьогодні ми дізнаємося про особливості, історію розвитку цього стилю та його провідних виконавців. Отже, відчиняймо двері до світу поп-музики!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). На попередньому уроці ми багато уваги приділили рок-музиці. Поп-музика розвивалася паралельно з іншими стилями і не завжди була відокремлена від них. У 1970—1980-ті рр. її називали *естрадною музикою*: у США естрада пов'язана із джазом (Ф. Сінатра), у Франції — із шансоном (Е. Піаф, М. Матьє, Дж. Дассен), в Італії — із сумішшю диско, року і шансону (А. Челентано, Т. Кутуньо). Сучасні популярні поп-виконавці — Б. Спірс, Леді Гага, К. Перрі, Ріанна та ін.

В Україні зірками поп-естради у 1970—1990-ті рр. були С. Ротару, В. Зінкевич, Н. Яремчук, О. Білозір, Т. Петриненко, А. Кудлай, В. та С. Білоножки, П. Дворський, П. Зібров, В. Шпортько, а також гурти «Водограй», «Смерічка», «Червона рута», «Стожари», тріо Мареничів та ін.

Слухання й аналізування пісень М. Джексона «*They Don't Care about Us*»; П. Каас «*Mon Moe Moi*», «*D'Allemagne*» («*Besie*»); А. Пугачової «*Маестро*»; А. Челентано «*Confessa*», «*Soli*»; Л. Фабіан «*Je t'aime*»; С. Ротару «*Червона рута*»

- ♦ Проаналізуйте прослухане за планом зі с. 121 підручника.

- ♦ Послухайте композиції у виконанні українських поп-співаків. Визначте у прослуханих творах характерні риси поп-музики, наведені в таблиці зі с. 119 підручника.

Слухання й аналізування музичних творів (Тіна Кароль «Намалюю тебе», Джамала «Чому квіти мають очі», О. Пономарьов «Він чекає на неї»)

Творче завдання

- ♦ Створіть власну музичну композицію за темами пісень улюблених вами поп-зірок, застосовуючи комп'ютерні технології (*на вибір*).
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» закордонних і вітчизняних поп-зірок на с. 120—121 підручника. Найсуттєвіші, на вашу думку, відомості занотуйте до зошитів.

Музичний тезаурус

Поп-музика (популярна, загальнодоступна музика) — поняття, що охоплює різноманітні стилі, жанри й напрями масового музикування.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Вчора» («Yesterday»); муз. і сл. П. Маккартні) учителем

Розучування пісні «Вчора» («Yesterday») учнями

Виразне виконання пісні «Вчора» («Yesterday») учителем

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Що таке *поп-музика*? Назвіть її напрями, схарактеризуйте засоби музичної виразності.
- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 123 підручника.

Експрес-тестування

1. Альбом цього відомого співака «*Thriller*» занесений до Книги рекордів Гіннеса як диск, розпроданий найбільшим накладом за всю історію музики: а) М. Джексон; б) Ф. Меркурі; в) П. Домінго.
2. Харизматичний італійський естрадний співак, композитор, актор і режисер: а) Т. Кутуньо; б) А. Челентано; в) Дж. Дассен.
3. Народна артистка України, яка виступає в унікальному стилі, що гармонійно поєднує народний мелос і сучасні естрадні ритми: а) С. Ротару; б) Н. Кюрольова; в) Руслана.
4. Французька естрадна зірка, чий репертуар містить понад 1000 пісень різними мовами: а) Л. Фабіан; б) М. Матьє; в) Б. Спірс.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Дібрати відеозаписи інтерпретації пісні, під яку виходитимете з класу. Підготувати міні-виступ на тему «„Червона рута“ — пісня, що квітне в душі кожного українця».

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Червона рута» у виконанні С. Ротару).

Урок 22. ПОПУЛЯРНІ ВІА (ВОКАЛЬНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ АНСАМБЛІ)

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про вокально-інструментальні ансамблі як виконавців сучасної музики; ознайомити з поняттями *сучасний гурт*, *вокально-інструментальний ансамбль (ВІА)*, складом сучасних ВІА; навчати визначати особливості музики у виконанні ВІА;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння визначати характерні ознаки прослуханої популярної музики, аналізувати засоби музичної виразності композицій у виконанні сучасних ВІА;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання поп-музики у виконанні відомих ВІА).

Музичний матеріал: ВІА «Смерічка» («Водограй»); ВІА «Опера» («Пісня про Тбілісі»); ВІА «Самоцвіти» («Шкільний вальс»); гурт «Піккардійська терція» («Старенький трамвай»); «Вчора» («Yesterday»; муз. і сл. П. Маккартні).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; фото відомих ВІА; відеозаписи концертів популярних ВІА; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал; ребуси.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*пісня «Червона рута» у виконанні С. Ротару*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Ви вже знаєте, що «Червона рута» — це назва пісні, створеної В. Івасюком і виконуваної вже впродовж 45 років на українських теренах такими видатними співаками, як В. Зінкевич, Н. Яремчук, С. Ротару. А ще «Червона рута» — це назва колективу музикантів і вокалістів, що виступав як самостійно, так і разом із С. Ротару.

Для того щоб детальніше зрозуміти, що таке вокально-інструментальний ансамбль, сьогодні нам доведеться поринути в музичне життя відомих поп-гуртів.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Ми вже ознайомилися з поп-музикою, що розвивалася паралельно з іншими музичними стилями, а з 1970—1980-х рр. отримала назву *естрадна музика*. У ті часи до колективів музикантів на Заході застосовували назву *рок-гурт*, від якої похідними стали *поп-гурт*, *панк-гурт* тощо. А ось на радянських теренах був популярним термін *вокально-інструментальний ансамбль (ВІА)*.

Слухання й аналізування музичних творів (ВІА «Смерічка» («Водограй»); ВІА «Опера» («Пісня про Тбілісі»); ВІА «Самоцвіти» («Шкільний вальс»); гурт «Піккардійська терція» («Старенький трамвай»))

- ♦ Послухайте виступи вітчизняних ВІА «Смерічка», «Опера», «Самоцвіти» і гурту «Піккардійська терція», відомих ще з ХХ ст., та проаналізуйте їх за планом зі с. 125 підручника.
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» ВІА на с. 126—127 підручника. Заповніть порожні стовпчики таблиці.

ВІА, популярні на теренах колишнього СРСР наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Назва ВІА	Засновник (керівник)	Національна приналежність	Найвідоміший твір	Роки активності	Особливості
ВІА «Смерічка»					
ВІА «Орера»					
ВІА «Пісняри»					
ВІА «Самоцвіти»					
Гурт «Піккардійська терція»					

- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 124—125 підручника. Що нового ви дізналися про особливості ВІА, склад його учасників?

Творче завдання

- ♦ Уявіть себе учасником дискусії, присвяченій сучасним ВІА. Підготуйте запитання для опонентів і варіанти відповідей на можливі запитання, призначені для вас.

Музичний тезаурус

Сучасний гурт — група музикантів, об'єднаних однією роботою: створенням та виконанням музичних композицій у певному обраному стилі сучасної музики.

Вокально-інструментальний ансамбль (ВІА) — офіційна назва професійних і самодіяльних музичних гуртів на теренах колишнього СРСР у 1960—1980-ті рр. У ті часи термін *ВІА* був синонімом музичного колективу, виконавці якого водночас були музикантами та вокалістами, але з часом почав асоціюватися з рок-, поп- і фольк-гуртами. Більшість вітчизняних ВІА припинили своє існування наприкінці 1980-х рр.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне виконання пісні «Вчора» («Yesterday»; муз. і сл. П. Маккартні)

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань (див. додаток до уроку 22 на с. 79—80)

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Підготуватися до відвідування концерту відомого гурту.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Старенький трамвай» у виконанні гурту «Піккардійська терція»).

Урок 23. ДИСКО

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про диско як стиль сучасної музики; ознайомити з поняттям *диско*, його особливостями та провідними виконавцями; навчати визначати твори у стилі диско на слух;
- **розвивальна:** удосконалювати музичний смак учнів (під час сприймання творів в стилі диско), уміння визначати характерні ознаки музики в стилі диско та аналізувати засоби її музичної виразності, уміння самостійно створювати музичні кліпи за допомогою комп'ютерної програми *Windows MovieMaker* чи *Microsoft PowerPoint*; удосконалювати творчі здібності учнів, співочі навички (під час двоголосого співу);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання музики у стилі диско).

Музичний матеріал: Д. Саммер «*Hot Stuff*», «*I Feel Love*»; твори диско-гуртів «*Boney M.*» («*Sunny*»); «*Ricchi E Poveri*» («*Mamma Maria*»); «*Modern Talking*» («*Brother Louie*», «*Cheri Cheri Lady*»); «*Bee Gees*» («*How Deep Is Your Love*»); «*Pet Shop Boys*» («*Go West*»); «Пісня про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; фото та відеозаписи концертів виконавців музики у стилі диско; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал; кросворд.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «*Mamma Maria*» гурту «*Ricchi E Poveri*»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Мабуть, почувши музику на початку уроку, кожному захотілося танцювати. Про стиль такої запальної музики, її особливості, історію розвитку та найвидатніших виконавців ми докладніше дізнаємося сьогодні на уроці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

- ♦ Який музичний інструмент обов'язковий для рок-музики? (*Електрогітара*)
- ♦ Звучання яких музичних інструментів переважало у музиці, що відкривала наш урок? (*Клавішних, струнних, електронних*)

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Сьогодні ми говоритимемо про стиль диско, королевою якого в усьому світі справедливо вважають американську співачку Д. Саммер.

Найвідомішими виконавцями цього стилю також є: Г. Гейнер, Д. Рост, А. Лір, Даліда та ін. Музику у стилі диско виконували гурти «*ABBA*», «*Boney M.*», «*Vassara*» та ін.

Слухання й аналізування музичних творів (Д. Саммер «*Hot Stuff*», «*I Feel Love*»; «*Boney M.*» («*Sunny*»); «*Ricchi E Poveri*» («*Mamma Maria*»); «*Modern Talking*» («*Brother Louie*», «*Cheri Cheri Lady*»); «*Bee Gees*» («*How Deep Is Your Love*»); «*Pet Shop Boys*» («*Go West*»))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 131 підручника.
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» представників диско на с. 129—130 підручника. Заповніть порожні стовпчики таблиці.

Найвидатніші виконавці музики у стилі диско

Ім'я виконавця або назва гурту	Країна	Найвідоміший твір	Роки активності	Особливості
Д. Саммер				
Гурт «Boney M.»				
Гурт «Ricchi E Poveri»				
Гурт «Modern Talking»				
Гурт «Bee Gees»				
Гурт «Pet Shop Boys»				

- Опрацюйте матеріал, наведений на с. 128, 131 підручника. Що нового ви дізналися про особливості стилю диско?

Творче завдання (для охочих; одне на вибір)

- Створіть невеликий музичний кліп або презентацію у стилі диско за допомогою комп'ютерної програми *Windows MovieMaker* чи *MicrosoftPower Point*.
- У сучасній медицині набуває популярності метод лікування музикою — музикотерапія. Запропонуйте перелік музичних композицій, які могли б допомогти одужати хворому. Які стилі та яких виконавців ви обрали б для цього? Складіть імпрровізований «музичний рецепт» (використовуючи твори, що ви вивчали впродовж останніх уроків).

Музичний тезаурус

Диско — стиль популярної танцювальної музики другої половини 1970-х рр., яка характеризується рівномірним чітким ритмом, визначеним четвертними нотами і підтриманим бас-барабаном.

Вокально-хорова робота

Розспівування

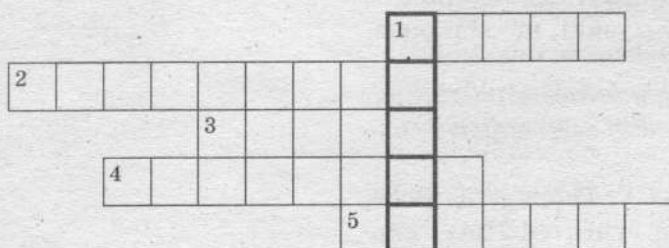
Виразне виконання «Пісні про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка) учителем

Розучування «Пісні про рушник» учнями:
робота над емоційністю та виразністю виконання

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- Розв'яжіть кросворд. У виділених клітинках знайдіть ключове слово.

1. Американська співачка, визнана королева диско — ... Саммер. (Донна)
2. Російський ВІА, створений 1974 р. Ю. Маліковим. («Самоцвіти»)
3. Вокаліст гурту «Modern Talking» — ... Андерс. (Томас)
4. Український гурт, яким у різний час керували Л. Дутківський і Н. Яремчук. («Смерічка»)

5. Гурт, який називають чорною «АВВА». («Boney M.»)

Ключове слово: диско.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Підготувати реферат за темою «Музичні стилі в сучасному мистецтві».

Учні виходять із класу під музичний супровід (нісня «Cheri Cheri Lady» гурту «Modern Talking»).

Урок 24. ШАНСОН

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про шансон як жанр сучасної музики; ознайомити учнів із поняттям *шансон*, його особливостями, історією розвитку та провідними виконавцями; навчати визначати на слух твори, виконані у жанрі шансону;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати засоби музичної виразності шансонетних творів, уміння визначати характерні ознаки музики у жанрі шансону;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання шансонетних творів).

Музичний матеріал: Ш. Азнавур, М. Матьє «Вічне кохання» («*Une Vie D'amour*»); Е. Піаф «Ні, я ні про що не жалкую» («*Non, Je Ne Regrette Rien*»); «Пісня про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; фото відомих шансоньє; репродукції картин І. Маймона «Панорама кафе», В. ван Гога «Нічна тераса кафе», П. Гогена «Нічне кафе в Арлі»; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Е. Піаф «Ні, я ні про що не жалкую»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Пісня, що відкрила наш урок, дуже часто лунає на радіо «Шансон». Про жанр музики, на честь якої названо цілу радіостанцію, про особливості, історію розвитку та найвидатніших виконавців цього жанру ми докладніше дізнаємося сьогодні на уроці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Поняття *шансон* застосовували в музиці ще у XV—XVI ст.: так називали поліфонічну французьку пісню. Наприкінці XIX ст. з'явився новий різновид французької пісні, назву якого можна перекласти як *реалістична пісня*. Народившись у кафе-шантанах і кабаре Парижа, він залишався суперпопулярним у Франції до кінця Другої світової війни. Та й сьогодні шансон має прихильників по всьому світі. У сучасній Франції шансоном називають популярну французьку музику, яка зберігає специфічну ритміку французької мови. Найвідоміші виконавці шансону — Е. Піаф, Дж. Дассен, Ж. Брель, Ш. Азнавур, Л. Ферре.

- ♦ Ознайомтеся з історією шансону на с. 134—136 підручника. Цікаву, на вашу думку, інформацію занотуйте до зошитів.

У 1950-ті рр. сформувалися два напрями оригінальної франкомовної пісні, що існують до сьогодні: класичний шансон і естрадна пісня. У класичному шансоні першочергове значення має поетичний компонент пісні, автор якої є також її виконавцем. Цей напрям продовжує традиції реалістичної пісні. Представники естрадної французької пісні другої половини XX ст. також є виконавцями власних пісень (поетами та/або композиторами), але не є шансоньє в повному розумінні цього слова. Межа між французьким шансоном та естрадною піснею досить умовна.

- ♦ Для глибокого розуміння ознак шансону проаналізуйте таблицю на с. 136 підручника.

Слухання й аналізування музичних творів (Ш. Азнавур, М. Матьє «Вічне кохання» («Une Vie D'amour»); Е. Піаф «Ні, я ні про що не жалкую» («Non, Je Ne Regrette Rien»))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 137 підручника.
- ♦ Чи відповідають музичні образи щойно почутого живописним образам на репродукціях картин І. Маймона «Панорама кафе», В. ван Гога «Нічна тераса кафе», П. Гогена «Нічне кафе в Арлі» (с. 138—139 підручника)?
- ♦ Як ви розумієте висловлювання Г. Гейне про паризькі кафе: «Коли Богові на небі стає нудно, він відчиняє вікно і дивиться на паризькі бульвари»?
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» відомих шансоньє на с. 137—138 підручника. Цікаву, на вашу думку, інформацію занотуйте до зошитів.

Творче завдання (робота в групах)

- ♦ Об'єднайтеся у дві групи. Опрацюйте у групах тексти, розміщені на картках. Поділіться з рештою однокласників здобутою інформацією.

На картках — історія створення пісень «Une Vie D'amour» (муз. Ш. Азнавура) та «Non, Je Ne Regrette Rien» (муз. Ш. Дюмона, сл. М. Вокара).

Творче завдання (індивідуальне)

- ♦ Створіть музичний кліп або презентацію у стилі шансону за допомогою комп'ютерної програми *Windows MovieMaker* чи *Microsoft PowerPoint*.

Музичний тезаурус

Шансон — французька лірична пісня (народна та естрадна), що має різноманітні жанрові та історичні різновиди. Такі пісні зазвичай виконували співаки, що часто також були авторами слів і музики цих пісень.

Шансоньє — французький естрадний співак, виконавець, а нерідко — й автор тексту та музики пісень.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне виконання «Пісні про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка)

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Одного разу Ш. Азнавуру зробили такий комплімент: «Ви підкорите світ, тому що вмієте хвилювати». Назвіть особливості жанру, які сприяють тому, що шансонетні твори чіпають за живе кожного зі своїх слухачів.
- ♦ Заповніть правий стовпчик таблиці.

Ознаки шансону

Мова	
Характер	
Текст	
Зміст	
Мелодія	
Музика і супровід	

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Підготувати міні-повідомлення «Сучасне життя пісні „Вічне кохання“» (за інтернет-джерелами).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Вічне кохання» Ш. Азнавура, М. Матьє).

Урок 25. БАРДИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про авторську пісню як жанр сучасної музики; ознайомити учнів з особливостями, історією розвитку та провідними виконавцями бардівської пісні, поняттями *бард*, *бард-рок*; навчати відрізняти бардівські твори від шансонетних, музику бард-року від рок-музики;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів (на прикладі виконання пісні «Господи, помилуй нас»), творчі здібності й уміння формувати оцінні судження під час сприймання та аналізування бардівської музики, висловлювати свою думку про засоби музичної виразності авторської пісні; розвивати поетично-композиторські здібності (під час створення текстів і музики для авторських пісень);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак та активну життєву позицію (під час сприймання авторської пісні).

Музичний матеріал: Б. Окуджава «Ваше величство женщина», «Молитва Франсуа Вийона» (у виконанні Б. Окуджави, Ж. Бічевської); О. Мітяєв «Изгиб гитары жёлтой» (у виконанні Ю. Візбора); Е. Драч «Б'ють пороги» (на сл. Т. Шевченка); М. Бурмака «Ми йдемо»; «Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; фото відомих бардів, кобзарів; репродукції картин В. Васнецова «Гусяри», О. Сластіона «Портрет кобзаря С. Яшного»; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Б. Окуджави «Ваше величство женщина»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). За часів Середньовіччя барди були професійними поетами-співаками, мандрівними музикантами, які виконували пісні-балади, героїчні, бойові, релігійні та сатиричні пісні, елегії тощо. За епохи романтизму бардівська творчість набула особливої популярності. Давніх бардів оспівували поети і письменники, зокрема В. Скотт. *Бардами свого часу* називали поетів В. Шекспіра та Р. Бернса. У ХХ ст. в СРСР бардами називали самодіяльних поетів і виконавців авторської пісні. Б. Окуджава, пісня якого запросила нас сьогодні до класу, — засновник радянської авторської пісні. Українські барди — виконавці пісень (зокрема, власних) у жанрах бардівської пісні, співаної поезії тощо. Виконують такі пісні переважно під акомпанемент шестиструнної гітари класичної форми або ж стилізованої під кобзу, ліру. Українські барди називають себе *співцями, кобзарями*. Перші фестивалі українських бардів — «Оберіг» і «Червона рута» — відбулися наприкінці 1980-х рр.

Слухання й аналізування музичних творів (Б. Окуджава «Ваше величство женщина», «Молитва Франсуа Вийона» (у виконанні Б. Окуджави, Ж. Бічевської); О. Мітяєв «Изгиб гитары жёлтой» (у виконанні Ю. Візбора); Е. Драч «Б'ють пороги» (на сл. Т. Шевченка); М. Бурмака «Ми йдемо»)

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 142 підручника.

- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 140—142 підручника. Назвіть попередників сучасних бардів у різні історичні епохи та в різних народів.
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» представників авторської пісні на с. 142—144 підручника.
- ♦ Як ви вважаєте, чи відрізняється бардівська пісня від виконання пісень у стилі бард-року? Якщо відрізняється, то чим? (*Коментар. Якщо ці запитання викликають в учнів ускладнення, учитель допомагає дітям дійти логічного висновку.*)

Творче завдання

- ♦ Поєднайте картку з іменем автора-виконавця бардівської пісні з карткою, що містить стислу інформацію про цього барда (*учні отримують картки впереміш*).

Б. Окуджава	Російський поет, прозаїк, автор понад 200 пісень, написаних на власні вірші, один із засновників жанру авторської пісні.
Ю. Візбор	Радянський кіноактор, журналіст, сценарист і поет, засновник жанру пісні-репортажу. Автор 300 пісень. Багато його віршів поклали на музику інші композитори.
В. Жданкін	Український бард, кобзар, бандурист, акомпанує собі на кобзі. Восени 1989 р. на заключному концерті фестивалю «Червона рута» вперше заспівав «Ще не вмерла України...» публічно.
Е. Драч	Український бандурист, кобзар, лірник, поет, бард і рок-музикант. Виконує та реконструює традиційний кобзарсько-лірницький репертуар у супроводі вересаївської кобзи, старо-світської бандури та колісної ліри.
М. Бурмака	Українська співачка, народна артистка України. Пісня «Лишається надія» тривалий час була її своєрідною візитівкою, а пісня «Ми йдемо» ставала саундтреком різних політичних подій.

Музичний тезаурус

- ♦ Ознайомтеся з поняттями *бард*, *бард-рок* на с. 141 і 144 підручника відповідно.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка) учителем

Учитель. «Господи, помилуй нас» — це пісня-молитва, яку український поет, співак і композитор Т. Петриненко створив 1998 р. і присвятив незалежності України. Головною метою написання цього твору було сповнити людей вірою в те, що Україна зростатиме й розвиватиметься, адже її народ за допомогою Господа переживе й подолає будь-яке лихо. Отже, ця пісня має яскравий патріотичний характер. Мелодія звучить піднесено, схвилювано. Розвиток відбувається поступово. Кожна наступна фраза наближає до кульмінаційної точки куплету. Скрізь вона збігається зі словами «Боже, Україну збережи». Загальна кульмінація твору припадає на кінець приспіву останнього куплету.

Розучування перших двох куплетів пісні «Господи, помилуй нас» учнями

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань (див. додаток до уроку 25 на с. 80)

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Створити свій варіант куплету для пісні Ю. Візбора «Милая моя».

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня О. Митяєва «Изгиб гитары желтой»).

Урок 26. ЗВУЧИТЬ АВТОРСЬКА БАРДІВСЬКА ПІСНЯ

Урок узагальнення знань

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** узагальнити знання учнів за чверть; надати учням узагальнені знання про авторську пісню як жанр сучасної музики, про особливості виражальних засобів співаної поезії; ознайомити з поняттям *авторська пісня*;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння аналізувати особливості авторського стилю співаків-бардів, уміння виразного колективного виконання (на прикладі пісні «Господи, помилуй нас»);
- **виховна:** прищеплювати учням музичний смак, емоційно-естетичне ставлення до бардівської творчості та зацікавленість музичними творами авторської пісні.

Музичний матеріал: А. Горчинський «Троянди на пероні»; В. Морозов «Армія світла», «Біла квітко»; В. Висоцький «Песня о друге»; С. Нікітін «Под музыку Вивальди»; «Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; фото відомих бардів і кобзарів; відеозаписи концертів бардівської пісні; кадри з кінофільму «Вертикаль» (реж. Б. Дуров, С. Говорухін; 1966; СРСР); ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: комбінований урок.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (В. Висоцький «Песня о друге»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Не має жодної потреби представляти В. Висоцького, під спів якого ви входили до класу: він не тільки улюблений кіноактор мільйонів людей, а й легендарний співак, поет і бард. А ось докладніше дізнатися про творчість менш відомих, але не менш талановитих бардів, про історію розвитку та виражальні засоби авторської пісні ми зможемо сьогодні на уроці.

- ♦ Розкажіть про свої враження від пісні, що лунала на початку уроку.

Ця пісня вже багато років є взірцем щирих взаємин між людьми, які називають себе друзями (*учитель демонструє кадри з кінофільму «Вертикаль»*). Не всі автори-виконавці бардівської пісні є професійними музикантами. Так, В. Висоцький навчався на інженера-будівельника, закінчив Школу-студію МХАТ і тільки згодом почав писати пісні; Ю. Візбор закінчив педагогічний інститут; О. Розенбаум отримав вищу медичну освіту і працював водієм машини «швидкої допомоги». Як ви вважаєте, чому люди різних професій звертаються до жанру авторської пісні? Якщо вам цікаво знати відповідь на це питання, помандруймо до клубу бардівської пісні!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Синонімом терміна *авторська пісня* в українській мові є *співана поезія*. Це найдавніший вид творчості, що відомий культурам чи не всіх народів.

- ♦ Опрацюйте с. 148—149 підручника. Якими є особливості мелодій бардівських пісень?
- ♦ Що відрізняє виконавців авторської пісні від виконавців інших музичних жанрів? Який настрій створюють пісні бардів?

Слухання й аналізування музичних творів (А. Горчинський «Троянди на пероні»; В. Морозов «Армія світла», «Біла квітко»; В. Висоцький «Пісня о друге»; С. Нікітін «Под музику Вивальди»)

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 150 підручника.
- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 149—150 підручника. Цікаву, на вашу думку, інформацію занотуйте до зошитів.
- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» авторів і виконавців пісень на с. 150—151 підручника.

Музичний тезаурус

Авторська пісня — умовна назва музичного твору, автором тексту і виконавцем якого є та сама людина.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка): звернути увагу на динамічний план пісні, кульмінацію на словах «Господи, помилуй нас»

Узагальнення знань учнів за III чверть

Виконання тестових завдань

*Початковий, середній і достатній рівні (усього 9 балів)**

- ♦ Письмово дайте відповіді на запитання зі с. 152—153 підручника.
Високий рівень (кожна правильна відповідь — 0,3 бала; усього 3 бали)
- 1. Ф. Сінатра, Е. Фіцджеральд, Л. Армстронг виконували: а) автентичну музику північноамериканських індіанців; б) джазову музику; в) бардівські пісні.
- 2. Лідером і провідним вокалістом гурту «Океан Ельзи» є: а) О. Скрипка; б) А. Кудлай; в) С. Вакарчук.
- 3. Гурт «Піккардійська терція» виконує музичні твори переважно: а) а капела; б) у супроводі симфонічного оркестру; в) під звучання органу.
- 4. Британський гурт «Pet Shop Boys» працює у стилі: а) хард-рок; б) диско; в) шансон.
- 5. Виконавців Ш. Азнавура, Е. Піаф, М. Бернеса, М. Матьє, Дж. Дассена можна назвати: а) шансоньє; б) поп-співаками; в) соул-співаками.
- 6. Українські барди — виконавці співаної поезії зазвичай акомпанують собі на: а) лірі, кобзі, гуслах; б) бандурі, кобзі, лірі; в) гітарі, лірі, кобзі.
- 7. «Умовна назва музичного твору, автором тексту і виконавцем якого є та сама людина» — це визначення: а) джазу; б) авторської пісні; в) фольк-року.
- 8. Пісня «Господи, помилуй нас» (муз. і сл. Т. Петриненка) має яскраво виражений характер: а) патріотичний; б) ліричний; в) трагічний.
- 9. Рух у музичному виконавстві, що ставить на меті максимально точно відтворення звучання музики минулого і відповідність сучасного виконання оригінальним, «історичним» уявленням, це: а) атавізм; б) автентизм; в) артистизм.
- 10. М. Джексона називають королем: а) рок-н-ролу; б) поп-музики; в) джазу.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Написати пісню про дружбу та друзів (за бажанням).

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня А. Горчинського «Троянди на пероні»).

* Учитель оцінює відповіді учнів на запитання перших трьох рівнів кількістю балів, зазначеною на с. 152—153 підручника.

IV чверть

Дата _____

Урок 27. МУЗИКА ТЕАТРУ

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про зв'язок музики з іншими видами мистецтва; надати учням уявлення про театральну музику та її основні жанри; навчити визначити різновиди опери, особливості оперети й балету; ознайомити із поняттями *театр, театральна музика, опера-буффа, опера-комік, зингшпіль, оперета*;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, творчі здібності й уміння аналізувати вплив музики на синтетичні жанри мистецтва (оперу, оперету, балет), висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до ролі музики в театральних постановках;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання музики в театральних постановках).

Музичний матеріал: І. Кальман. Арія «Карамболіна, Карамболетта» з оперети «Фіалка Монмартру» (у виконанні О. Крицької), «Арія містера Ікс» з оперети «Принцеса цирку» (у виконанні Г. Отса); А. Хачатурян. «Танець із шаблями» з балету «Гаяне»; «Тече вода з-під явора» (муз. О. Злотника, сл. Т. Шевченка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи опер, оперет, балетів; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал; кольорові олівці; аркуші паперу формату А4.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (арія «Карамболіна, Карамболетта» з оперети «Фіалка Монмартру» І. Кальмана).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Чи знаєте ви, що деякі види мистецтва не змогли б існувати без музики? Такі види мистецтва називають синтетичними: це опера, оперета, балет тощо, тобто театральні постановки, у яких поєднано музику, танець, спів і сценічну дію. Для того щоб детальніше дізнатися про особливості такої музики, запрошую всіх до театральної зали!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). У драматичному театрі музика поряд з іншими засобами відтворює історичний, національний колорит, поглиблює характеристики персонажів, підкреслює переламні моменти розвитку дії, драматичної кульмінації. У музичному театрі музика є основою музичної дії, найважливішим засобом характеристики образів і подій, вагомим компонентом драматургії вистави.

- ♦ Ознайомтеся з особливостями музики у драматичному й музичному театрах на с. 155 підручника.

Деякі музичні твори, які видатні композитори спершу створювали для театру або за літературними джерелами, згодом набули самостійності: сьогодні їх виконують на концертах у первинному вигляді (увертюра та 9 музичних фрагментів Л. ван Бетховена до драми «Егмонт» Й. В. Гете, увертюра Ф. Мендельсона до комедії «Сон літньої ночі» В. Шекспіра; сюїти Е. Гріґа до драми «Пер Гюнт» Г. Ібсена, Ж. Бізе до драми «Арлезіанка» А. Доде та ін.). Музику для драматичного театру писали також Р. Шуман, М. Глінка, П. Чайковський, А. Аренський, О. Крейн, Д. Шостакович.

- ♦ Ознайомтеся зі схемою «Основні жанри театральної музики» та ілюстраціями на с. 156 підручника. Визначте, який із жанрів якій ілюстрації відповідає. Скопіюйте цю схему до зошитів.
- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 154—155 підручника. Яка інформація виявилася для вас новою?
- ♦ Ознайомтеся зі схемою «Різновиди опери» на с. 157 підручника. Скопіюйте цю схему до зошитів.

Інтерактивна вправа «Перевір себе»

- ♦ Стисло схарактеризуйте особливості основних жанрів театральної музики (*опери, оперети, мюзиклу, балету*) відповідно до схеми зі с. 156 підручника.

Слухання й аналізування музичних творів (І. Кальман. Арія «Карамболіна, Карамболетта» з оперети «Фіалка Монмартру» (у виконанні О. Крицької), «Арія містера Ікс» з оперети «Принцеса цирку» (у виконанні Г. Отса))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 158 підручника.
- ♦ Складіть «асоціативний куц» до поняття *опера*. (*Інструментальна музика, поезія, співи, драматургія, хореографія, декорації*)

Творче завдання (робота в групах)

- ♦ Об'єднайтеся у 4 групи. Опрацюйте у групах тексти, розміщені на картках. Поділіться з рештою однокласників здобутою інформацією.

Картки містять стислі відомості про авторів, історію створення, сюжет і особливості таких оперет: «Фіалка Монмартру», «Принцеса цирку», «Трембіта», «Чорноморці» (див. додаток до уроку 27 на с. 80).

Музика відіграє надзвичайно важливу роль у балетах. За допомогою майстерного поєднання звуків, пластики і танцю глядачеві передається зміст балетного твору.

Слухання й аналізування «Танцю із шаблями» з балету А. Хачатуряна «Гаяне»

- ♦ Проаналізуйте прослуханий твір за планом зі с. 159 підручника.
- ♦ Викресліть із переліку слова та словосполучення, що не є назвами балетних вистав: «Гаяне», «Спляча красуня», «Ода до радості», «Спартак», «Принцеса цирку», «Отелло». (Не є назвами балетів «Ода до радості», «Принцеса цирку», «Отелло».)

Музичний тезаурус

- ♦ Ознайомтеся з поняттями *театр, театральна музика, опера-буффа, опера-комік, зингшпіль, оперета* на с. 154 і 157 підручника відповідно.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виконання пісні «Тече вода з-під явора» (муз. О. Злотника, сл. Т. Шевченка) учителем

Розучування першого куплету пісні «Тече вода з-під явора» учнями

- ♦ Зверніть увагу: символи природи, оспівані у пісні «Тече вода з-під явора», співзвучні символам балету А. Хачатуряна «Гаяне». Намалюйте кольоровими олівцями настрій, навіяний вам піснею «Тече вода з-під явора».

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Детальніше ознайомитися з лібрето балета «Гаяне» А. Хачатуряна, навести приклади (*усно*) використання цим композитором української народної танцювальної музики.

Учні виходять із класу під музичний супровід («Танець із шаблями» з балету «Гаяне» А. Хачатуряна).

Урок 28. МЮЗИКЛ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про мюзикл як поєднання різних жанрів мистецтва; ознайомити учнів із поняттям *мюзикл*, його особливостями, історією розвитку та провідними творцями;
- **розвивальна:** удосконалювати співочі навички учнів, уміння сприймати та аналізувати мюзикл (як виставу, у якій гармонійно поєднуються музика, танці, діалоги, пісні); удосконалювати логічне мислення (під час сприймання наскрізної драматургії мюзиклу), творчі здібності (під час створення режисерського задуму для мюзиклу та перевтілення на диригента під час виразного колективного виконання пісні «Тече вода з-під явора»);
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання мюзиклів).

Музичний матеріал: Р. Коччанте. Пісні «*Belle*», «*Danse mon Esmeralda*», «*Le Temps de cathedrales*» із мюзиклу «Собор Паризької Богоматері» (у виконанні Б. Пельтьє); «Тече вода з-під явора» (муз. О. Злотника, сл. Т. Шевченка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи сучасних мюзиклів; фотоілюстрації; ТЗН; фонохрестоматія; кросворд.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «*Belle*» Р. Коччанте із мюзиклу «Собор Паризької Богоматері» у виконанні Б. Пельтьє).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Актуалізація опорних знань. Мотивація навчальної діяльності

- ♦ Розв'яжіть кросворд. У виділених клітинках знайдіть ключове слово.

1. Місце проживання французької богеми в одній із оперет І. Кальмана. (*Монмартр*)

2. Прізвище автора оперети «Трембіта», написаної 1948 р. (*Мілютін*)

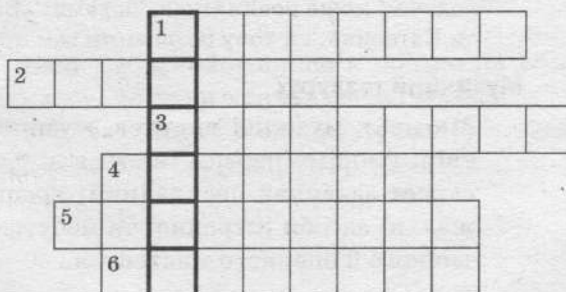
3. Назва німецької комічної опери. (*Зингшпіль*)

4. Прізвище українського композитора, автора оперети «Чорноморці». (*Лисенко*)

5. Прізвище жінки, якій автор присвятив оперету «Фіалка Монмартру». (*Макінська*)

6. Перше слово з назви однієї з перших опер-буффа Дж. Перголезі, що сприяла поширенню жартівливої опери. (*Служниця*)

Ключове слово: мюзикл.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Сьогодні ми завітаємо на музично-сценічну виставу, що має назву *мюзикл*. Пісня «*Belle*» із мюзиклу «Собор Паризької Богоматері» у виконанні Б. Пельтьє — один зі світових хітів.

- ♦ Складіть «асоціативний куц» до словосполучення *леді досконалість*. (Незвичайна, цікава, казкова, красива, удавано сувора, дотримує слова, допомагає оточуючим)

Інтерактивна гра «Знайди незвичайне у звичайному»

- ♦ Для того щоб визначити жанр твору П. Треверс, який став основою для фільмів і телемюзиклу про Мері Поппінс, виконайте математичні дії:
 - повінь – нь + 100 – о + Ъ = ... (повість);
 - казан – ан + кар – р = ... (казка).

Відповідь: повість-казка.

Музичний тезаурус

Телемюзикл — фільм, у якому основну роль відіграють музика, спів і танці, при цьому вони об'єднані загальним, не надто складним, зазвичай із комедійними елементами сюжетом.

Вокально-хорова робота

Учитель. Сьогодні ми повертаємося до твору, який зустрів нас на першому уроці в 7-му класі. Пригадайте його назву. Правильно, це пісня «Києве мій», яку ще називають *піснею серця*.

Розспівування

Виконання пісні «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка) учителем

Розучування пісні «Києве мій» учнями

Виразне виконання першого куплету пісні «Києве мій»

Збереглося інтерв'ю авторів (композитора І. Шамо та поета Д. Луценка) про історію створення цієї пісні.

К о р е с п о н д е н т. Як була написана ця пісня?

І. Шамо. Ну, звісно, знайти такі слова, які стали б крилатими, дуже складно, особливо для пісні. Ці слова — «Як тебе не любити, Києве мій» — знає тепер кожен із нас. Коли ми з Дмитром ходили на кручі Дніпрові та розмірковували над тим, як створити таку пісню, із чого почати, хтось поруч промовив: «Як таке місто не любити?» — і з'явилися слова: «Як тебе не любити...».

Д. Луценко. Рецепт створення пісень не може бути. Єдине, що можна сказати: нам дуже приємно, що ця пісня витримала випробування часом.

Творче завдання (для охочих)

- ♦ Створіть мелодію та слова для своєї пісні про рідне місто.

Виразне виконання пісні «Києве мій»

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 171 підручника.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Детальніше ознайомитися з телемюзиклом Р. Роджерса «Звуки музики», підготувати міні-виступ про сюжет та особливості втілення музичних образів у ньому.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «33 корови»; муз. М. Дунаєвського до фільму «Мері Поппінс, до побачення!»).

Урок 29. ТЕЛЕМЮЗИКЛ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** сформувати уявлення учнів про телемюзикл як різновид сучасного видовищного мистецтва; ознайомити з поняттям *телемюзикл*; навчати визначати особливості телевізійних версій мюзиклу;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час розучування пісні «Києве мій»), уміння сприймати та аналізувати сюжетну лінію телемюзиклу та засоби художньої виразності, завдяки яким створюються музичні образи твору;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак (під час сприймання телемюзиклів).

Музичний матеріал: І. Костел. Музика до фільму «Мері Поппінс» (фрагменти); М. Дунаєвський. Музика до фільму «Мері Поппінс, до побачення!» (увертюра, пісні «Непогода», «Леди совершенство», «Ветер перемен», «33 корови»); «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи сучасних телемюзиклів; ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «Непогода»; муз. М. Дунаєвського до фільму «Мері Поппінс, до побачення!»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. У якому кінофільмі музика виконує провідну роль, а головний персонаж не тільки збагачує буденне життя звичайної англійської родини дивними подіями, а й при цьому танцює та співає? Підказую: пісню з цього фільму ви почули на початку уроку. Отже, сьогодні ми поринемо в казковий світ телемюзиклу.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Уперше мюзикл про Мері Поппінс створив американський режисер Р. Стівенсон на студії Волта Діснея 1964 р. (композитор І. Костел, у ролі Мері — Дж. Ендрюс). 1965 року ця стрічка здобула 5 премій «Оскар»!

Один із найвідоміших телемюзиклів на теренах колишнього СРСР — двосерійна стрічка «Мері Поппінс, до побачення!» (реж. Л. Квініхідзе, муз. М. Дунаєвського, у ролі Мері — Н. Андрійченко). Мері Поппінс — ім'я головної героїні стрічки, яку вигнала дитяча письменниця П. Треверс. Мері — чарівна няня в одній із лондонських сімей, а все її майно — парасолька і великий кофр. Вона вчить свої вихованців — хлопчика Майкла та дівчинку Джейн із родини Бенксів — не боятися змін і творчо ставитися до розв'язання життєвих проблем.

Слухання й аналізування музичних творів (І. Костел. Музика до фільму «Мері Поппінс» (фрагменти); М. Дунаєвський. Музика до фільму «Мері Поппінс, до побачення!» (увертюра, пісні «Непогода», «Леди совершенство», «Ветер перемен», «33 корови»))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 165 підручника.
- ♦ Прочитайте на с. 169—170 підручника про найвідоміші світові телемюзикли.

- ♦ Складіть «асоціативний куц» до словосполучення *леді досконалість*. (*Незвичайна, цікава, казкова, красива, удавано сувора, дотримує слова, допомагає оточуючим*)

Інтерактивна гра «Знайди незвичайне у звичайному»

- ♦ Для того щоб визначити жанр твору П. Треверс, який став основою для фільмів і телемюзиклу про Мері Поппінс, виконайте математичні дії:
 - повінь – нь + 100 – о + Ь = ... (*повість*);
 - казан – ан + кар – р = ... (*казка*).

Відповідь: повість-казка.

Музичний тезаурус

Телемюзикл — фільм, у якому основну роль відіграють музика, спів і танці, при цьому вони об'єднані загальним, не надто складним, зазвичай із комедійними елементами сюжетом.

Вокально-хорова робота

Учитель. Сьогодні ми повертаємося до твору, який зустрів нас на першому уроці в 7-му класі. Пригадайте його назву. Правильно, це пісня «Києве мій», яку ще називають *піснею серця*.

Розспівування

Виконання пісні «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка) учителем

Розучування пісні «Києве мій» учнями

Виразне виконання першого куплету пісні «Києве мій»

Збереглося інтерв'ю авторів (композитора І. Шамо та поета Д. Луценка) про історію створення цієї пісні.

Кореспондент. Як була написана ця пісня?

І. Шамо. Ну, звісно, знайти такі слова, які стали б крилатими, дуже складно, особливо для пісні. Ці слова — «Як тебе не любити, Києве мій» — знає тепер кожен із нас. Коли ми з Дмитром ходили на кручі Дніпрові та розмірковували над тим, як створити таку пісню, із чого почати, хтось поруч промовив: «Як таке місто не любити?» — і з'явилися слова: «Як тебе не любити...».

Д. Луценко. Рецептів створення пісень не може бути. Єдине, що можна сказати: нам дуже приємно, що ця пісня витримала випробування часом.

Творче завдання (для охочих)

- ♦ Створіть мелодію та слова для своєї пісні про рідне місто.

Виразне виконання пісні «Києве мій»

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 171 підручника.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Детальніше ознайомитися з телемюзиклом Р. Роджерса «Звуки музики», підготувати міні-виступ про сюжет та особливості втілення музичних образів у ньому.

Учні виходять із класу під музичний супровід (*пісня «33 корови»; муз. М. Дунаєвського до фільму «Мері Поппінс, до побачення!»*).

Урок 30. ІСТОРІЯ РОК-ОПЕРИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити уявлення учнів про жанр опери (зокрема, про один із його складових — рок-оперу); ознайомити учнів із поняттям *рок-опера*, її особливостями, історією розвитку та провідними творами; навчати розрізняти класичну оперу і рок-оперу; допомогти учням усвідомити взаємозв'язок традицій і новаторства у мистецтві;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час виконання пісні «Києве мій»), творчі здібності (під час роботи над проектом «Місто моєї мрії») й уміння сприймати та аналізувати рок-оперу, визначати характер і музичні образи рок-опери (на прикладі «Юнони і Авось» О. Рибникова); удосконалювати вміння висловлювати критичні судження щодо інтерпретації різними виконавцями головних партій, емоційно-ціннісне ставлення до рок-опери;
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість сучасними синтетичними жанрами мистецтва (зокрема, рок-музикою), естетичний смак.

Музичний матеріал: О. Рибников. Музика з рок-опери «Юнона і Авось» (пролог, романси «Я тебе ніколи не забуду» і «Белый шиповник», епілог «Аллилуйя»); «Києве мій» (муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи рок-опери О. Рибникова «Юнона і Авось»; ТЗН; фонохрестоматія; кольорові олівці; аркуші паперу формату А4.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (романс «Белый шиповник»; муз. О. Рибникова до рок-опери «Юнона і Авось»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Можливо, ви вже чули колись надзвичайно красивий романс композитора О. Рибникова «Белый шиповник», під звуки якого ви увійшли до класу. Сьогодні ми поринемо у казковий світ рок-опери, щоби докладніше дізнатися про її особливості й історію розвитку.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Сьогодні нас зустрічає одна з найвідоміших радянських рок-опер композитора О. Рибникова на вірші А. Вознесенського «Юнона і Авось». Сюжет цієї рок-опери заснований на реальних подіях і присвячений подорожі на двох вітрильниках — «Юнона» і «Авось» М. Резанова (одного з керівників першої російської навколосвітньої експедиції, щоденник якого зберігся і частково вийшов друком) до Каліфорнії (1806) і його зустрічі з юною Кончітою Аргуельо — дочкою коменданта Сан-Франциско. Прем'єра рок-опери відбулася 1981 р. на сцені Московського театру Ленком (реж. М. Захаров). Театр Ленком триумфально гастролював із цією рок-оперою по всьому світу.

Слухання й аналізування музичних творів (О. Рибников. Музика з рок-опери «Юнона і Авось» (пролог, романси «Я тебе ніколи не забуду» і «Белый шиповник», епілог «Аллилуйя»))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 173 підручника.

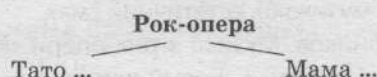
- ♦ Прочитайте розділ «Історія розвитку жанру рок-опери» на с. 174 підручника. Складіть перелік зазначених там рок-опер із визначенням авторів та роком написання.

Назва рок-опери	Автор	Рік створення
...

- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 172—173 підручника. Занотуйте до зошитів спільні та відмітні риси опери та рок-опери.

Спільне	Відмітне
...	...

- ♦ Складіть «родовід» рок-опери за схемою. («Тато» — мюзикл, «мама» — рок-музика)

Творче завдання (для охочих)

- ♦ Проспівайте рядки «Я тебе ніколи не забуду, / Я тебе ніколи не увижу» із рок-опери «Юнона і Авось» так, щоб оточуючі відчули всю емоційність мелодії.
- ♦ Виконайте творчу роботу «Місто моєї мрії» (с. 175 підручника).
- ♦ Пригадайте: що таке опера? рок-музика? мюзикл?

Музичний тезаурус

Рок-опера — музично-драматичний жанр, основою якого є рок-музика, а коріння пов'язане з мюзиклом.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Колективне концертне виконання пісні «Києве мій»

(муз. І. Шамо, сл. Д. Луценка): робота над двоголосим виконанням

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Експрес-тестування

1. Подвиг Ж. Д'арк — це тема опери: а) «Юнона і Авось»; б) «Біла ворона»; в) «Ісус Христос — суперзірка».
2. О. Градський написав рок-оперу: а) «Стадіон»; б) «Томмі»; в) «Моцарт».
3. Перша рок-опера, яку записали у 3D-форматі 2010 р., називається: а) «Моцарт»; б) «Стадіон»; в) «Орфей і Еврідіка».
4. «Аллилуйя» — назва епілогу рок-опери «Юнона і Авось». Це слово означає: а) назву міста; б) молитовне хвалебне слово, звернене до Бога; в) назву рослини.

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Відвідати (заочно; за інтернет-джерелами) рок-оперу «Юнона і Авось». Написати про свої враження міні-твір (7—9 речень).

Для охочих. Переглянути в інтернеті виступи різних виконавців головних партій рок-опери «Юнона і Авось». Дати оцінку побаченому (усно).

Учні виходять із класу під музичний супровід (епілог «Аллилуйя»; муз. О. Рибникова до рок-опери «Юнона і Авось»).

Урок 31. МУЗИКА З ТЕЛЕЕКРАНУ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглиблювати уявлення учнів про роль музики в кіномистецтві та характерні особливості її звучання в кінофільмах; ознайомити з поняттям *музика телеекрану*, її особливостями, історією розвитку та провідними авторами;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час виконання пісні «Спасибі вам, фронтовики»), творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати музику в кіномистецтві (на прикладі творів із кінофільмів «Сімнадцять миттєвостей весни», «У бій ідуть лише „старі“», «Білоруський вокзал»);
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість музикою з кінострічок радянських і вітчизняних композиторів та популярних пісень Другої світової війни.

Музичний матеріал: М. Тарівердієв. Музика до фільму «Сімнадцять миттєвостей весни»; музика до фільму «У бій ідуть лише „старі“» (комп. А. Новіков, В. Шевченко); «Повертайся живим» (муз. «Kozak System», сестри Тельнюк, сл. І. Цілик, «Kozak System», сестри Тельнюк); Б. Окуджава «Нам нужна одна победа»; «Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи відомих кінофільмів «Сімнадцять миттєвостей весни» (реж. Т. Ліознова, 1973, СРСР), «У бій ідуть лише „старі“» (реж. Л. Биков, 1973, СРСР), «Білоруський вокзал» (реж. А. Смірнов, 1970, СРСР); ТЗН; фонохрестоматія; роздавальний матеріал.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «Смуглянка»; муз. А. Новікова, сл. Я. Шведова; до стрічки Л. Бикова «У бій ідуть лише „старі“»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Легендарна «Смуглянка» — це пісня, що має дуже розгорнуту біографію. Про її історію та історію розвитку музики для кінофільмів, авторів цієї музики ми дізнаємося сьогодні на уроці.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Сьогодні нас запросив ознайомитися з піснею військових років актор і режисер Л. Биков. У стрічці «У бій ідуть лише „старі“» (1973) видатний українець розповів про тяжку працю льотчиків-винищувачів під час Другої світової війни. Окреме місце Л. Биков надав музиці: пісні, що були популярними під час війни («Вечірній дзвін», «Ніч яка місячна», «Дороги...», «За того хлопця», «В землянці» та «Смуглянка», яка пролунала на початку уроку), не просто супроводжували сюжет, а були дійовими особами фільму. Підтвердження цьому — той факт, що до героя стрічки, який співав «Смуглянку», зверталися за назвою цієї пісні: так пісенне ім'я стало другим ім'ям людини. Ще один приклад того, що музика — це дійова особа кіно, є пісні, створені відомим радянським композитором М. Тарівердієвим для фільму «Сімнадцять миттєвостей весни».

Слухання й аналізування музики М. Тарівердієва до фільму «Сімнадцять миттєвостей весни»

- ♦ Проаналізуйте прослуханий твір за планом зі с. 177 підручника.

- ♦ Ознайомтеся з «музичними візитівками» теле- та кінострічок на с. 177 і 178 підручника.
- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 176—177 підручника. Складіть музичний каталог відомих кінострічок і пісень до них, зазначивши режисерів і композиторів, які їх створили.
- ♦ Ознайомтеся з «музичним портретом» М. Тарівердієва на с. 178 підручника.
- ♦ Прочитайте текст пісні «Повертайся живим» (муз. «Kozak System», сестри Тельнюк, сл. І. Цілик, «Kozak System», сестри Тельнюк) на с. 180—181 підручника. Розкажіть про свої враження від прочитаного.

Слухання й аналізування музики до фільму «У білі ідуть лише „старі“»
(комп. А. Новіков, В. Шевченко)

- ♦ Який музичний образ створив композитор А. Новіков у пісні «Дороги»? (Ліричний, епічний, ліро-епічний)
- ♦ Як ви вважаєте, чому в роки війни солдати, які опинилися далеко від рідної домівки, від родини, від коханої дівчини, навіть під час бою співали? (Пісні надавали солдатам впевненості, підтримували бойовий дух, допомагали вистояти у боротьбі з ворогом.)

Слухання пісні Б. Окуджави «Нам нужна одна победа»

Музичний тезаурус

Музика телеекрану — це композиторські твори, створені для кінофільмів, телесеріалів, мультфільмів, телепередач тощо, які супроводжують сюжет і є тлом головних сюжетних ліній.

Вокально-хорова робота

Перегляд фрагментів із кінофільму «Білоруський вокзал»
(реж. А. Смірнов, 1970, СРСР)

Розспівування

Виконання пісні «Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май)
учителем

Розучування пісні «Спасибі вам, фронтовики»
учнями

Виразне виконання першого куплету пісні «Спасибі вам, фронтовики»

Виконання пісні «Спасибі вам, фронтовики»

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Підготуйте відповіді на запитання підручника (с. 181).
- ♦ Які пісні з телефільмів сподобалися вам найбільше? Чому?

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх (робота в групах). 1-ша група: скласти перелік кінофільмів, до яких М. Тарівердієв написав музику, та поетів, на вірші яких складав пісні цей композитор. 2-га група: проаналізувати роль музики Б. Окуджави в кінематографі. Дізнатися, у яких фільмах вона звучить.

Для охочих. Написати міні-твір «Музика М. Тарівердієва в кіно».

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня Б. Окуджави «Нам нужна одна победа»).

Урок 32. ЕЛЕКТРОННА МУЗИКА ТА ЇЇ ІНСТРУМЕНТИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про електронні музичні інструменти й особливості втілення музичних образів у електронній музиці, про історію її розвитку та провідних виконавців; ознайомити учнів із поняттями *електронна музика, електронні музичні інструменти (терменвокс, оптиган, електроскрипка)*; навчати визначати на слух твори, виконані на електронних музичних інструментах;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час виразного виконання пісні «Спасибі вам, фронтовики»), творчі здібності й уміння сприймати музику (яку виконують на електронних інструментах) та аналізувати звучання електронних інструментів (порівнюючи з «живими» інструментами); уміння висловлювати критичні судження про електронну музику;
- **виховна:** прищеплювати самостійність у процесі пізнання електронної музики, творчий потяг до створення композицій на електронних інструментах.

Музичний матеріал: К. Мацуї «*Tears of the Ocean*», «*Deep Blue*»; твори гурту «*Space*» («*Just Blue*», «*Magic Fly*»); «Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи виступів виконавців на електронних інструментах; фото електронних музичних інструментів; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (композиція «*Just Blue*» гурту «*Space*»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Музика, яка зустріла нас на початку уроку, досить специфічна — це електронна музика. Сьогодні ми дізнаємося про електронні музичні інструменти й особливості втілення музичних образів у електронній музиці, історію її розвитку та провідних виконавців.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Електронна музика тісно пов'язана зі звукозаписом. Вона є однією з найавангардніших течій музичного мистецтва ХХ ст.

- ♦ Ознайомтеся з розділом «Ера електронної музики» на с. 183—184 підручника. Заповніть таблицю розвитку електронної музики.

Роки	Особливості	Видатні твори/виконавці
...

Слухання й аналізування музичних творів (К. Мацуї «*Tears of the Ocean*», «*Deep Blue*»; твори гурту «*Space*» («*Just Blue*», «*Magic Fly*»))

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 184 підручника.
- ♦ Ознайомтеся з «музичним портретом» К. Мацуї на с. 185 підручника.
- ♦ Пригадайте, що таке *синтезатор*.
- ♦ На с. 182—183 і 185—186 підручника ознайомтеся із визначеннями електронних музичних інструментів — *семплера, драм-машини, лазерної*

арфи, цифрового електронного баяна та електрогітари. Визначення цих понять запишіть у зошити.

Музичний тезаурус

Електронна музика — це термін, що позначає музику, створену з використанням електронного устаткування (синтезаторів, семплерів, комп'ютерів і драм-машин).

Електронні музичні інструменти — тип електромузичних інструментів, будова яких ґрунтується на використанні електронних схем, що генерують змінний струм певної частоти і форми, що відповідає певній висоті й тембру звуку.

Терменвокс — музичний інструмент, головною частиною якого є два високочастотних коливальних контури, налаштовані на спільну частоту. Виконавець керує роботою терменвокса, змінюючи положення долонь навколо антен інструмента.

Оптиган — електронний музичний інструмент, назва якого походить від поєднання слів *оптика*, що вказує на оптико-електронне облаштування, і *орган* — класичний музичний інструмент.

Електроскрипка — поєднання акустичної скрипки з електронними приладами, у звучанні якої застосовують звукознімач. Електронну скрипку використовували й використовують Д. Кросс, В. Мей, Г. Баранов.

Вокодер — немусичний інструмент, призначений для аналізу та синтезу звуків і мовлення. Його широко застосовували у своїй творчості гурт «Pink Floyd», Ж. М. Жарр та ін.

«Space» — французький гурт, який виконує музику в жанрі космічної електронної музики та диско. Гурт створений 1977 р. Д. Маруані, Р. Романеллі і Я. Топом. У ранній період музиканти підкреслювали фантастичність музики та виступали в костюмах, схожих на скафандри.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Виразне виконання всіх куплетів пісні

«Спасибі вам, фронтовики» (муз. і сл. Н. Май): робота над двоголоссям

Концертне виконання всіх куплетів пісні

«Спасибі вам, фронтовики»

Творче завдання

- ♦ Із давніх-давен людину асоціювали з якимось музичним інструментом. Якщо такий інструмент був гарно налаштований, людина була здоровою та щасливою, — і навпаки. Оберіть музичний інструмент, звучання якого асоціюється зі звучанням вашого внутрішнього голосу. Яка музика допоможе позитивно налаштуватися зранку?

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Актуалізація набутих знань

- ♦ Дайте відповіді на запитання підручника (с. 187).

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Знайти інформацію про Українській музичний ярмарок, що відбувається у Києві (за інтернет-джерелами).

Для охочих. Створити буклет для сучасної виставки електронних музичних інструментів або розробити презентацію з елементами звучання цікавих електронних інструментів (на вибір).

Учні виходять із класу під музичний супровід (композиція К. Мацуї «Tears of the Ocean»).

Урок 33. СУЧАСНА ТАНЦЮВАЛЬНА МУЗИКА

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити уявлення учнів про сучасну танцювальну музику; ознайомити учнів із поняттями *діджеїнг*, *бітбоксинг*, *хіп-хоп*, *реп*, *аренбі*, *графіті*, *емсі*, особливостями сучасної танцювальної музики, історією розвитку та провідними виконавцями;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час розучування пісні «Край, мій рідний край»), творчі здібності й уміння сприймати та аналізувати сучасну танцювальну музику, рухатися під її звучання, розрізняти її напрями та засоби художньої виразності, уміння висловлювати оцінні судження щодо сучасної танцювальної музики;
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість танцювальною музикою та музикою, що оспівує природу рідного краю.

Музичний матеріал: Дж. Тімберлейк «*Cry Me a River*»; М. Кепі «*I Can't Live without You*»; «ТНМК» («Гранули»); «Тартак» («Україно, забивай»); «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи виступів виконавців сучасної танцювальної музики; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня Дж. Тімберлейка «*Cry Me a River*»).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Танцювальна музика в будь-які часи та в будь-якій країні завжди захоплювала передусім молодь. Отже, якщо ми прагнемо з'ясувати особливості сучасних танцювальних напрямів, — запрошую до денного (на протилежному нічному) танцювального клубу!

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Багато сучасних музичних напрямів пов'язані з танцювальною музикою. Із чого все починалось? Зазирнімо в історію танцювальної музики. Ми вже ознайомились із електронною музикою й електронними інструментами. Сьогодні саме електронні інструменти зазвичай супроводжують танцювальні молодіжні розваги, що своїм корінням сягають вуличного танцю. Особливості вуличного танцю полягають у тому, що він у широкому розумінні охоплює всі стилі сучасного танцю, які розвинулися за межами танцювальних студій і шкіл. Сучасні стилі вуличного танцю — це *хіп-хоп*, *брейк-данс*, *поппінг*, *локінг*, *ню-стайл*, *хаус*, *кранпінг*, *сі-вок*, *хостл*, *диско-фокс*, *диско-свінг* та ін.

Слухання й аналізування музичних творів

(Дж. Тімберлейк «*Cry Me a River*»; М. Кепі «*I Can't Live without You*»; «ТНМК» («Гранули»); «Тартак» («Україно, забивай»))

- ♦ Слухання музики можете супроводжувати танцювальними рухами. Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 193 підручника.
- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 188—190 підручника. Цікаву, на вашу думку, інформацію занотуйте.

- ♦ Ознайомтеся з «музичними портретами» зірок сучасної танцювальної музики на с. 190—191 підручника. Заповніть порожні стовпчики таблиці.

Стили та виконавці сучасної танцювальної музики

Ім'я виконавця	Стиль сучасної танцювальної музики
...	...

- ♦ Ознайомтеся з інформацією про український хіп-хоп (с. 192 підручника). Складіть відеотеку виступів згаданих там гуртів (за інтернет-джерелами).

Музичний тезаурус

Діджеїнг — це вчення про створення реп-музики і ведення радіомовлення. Хіп-хоп-діджеї артистично прикрашають виконання записаної пісні нарізками та міксингом.

Бітбоксинг — учення про музику тіла. Зазвичай під ним розуміють створення ритмічних звуків різними частинами тіла — зокрема горлом, ротом і руками.

Хіп-хоп — молодіжна культура, заснована на органічному поєднанні музики, руху та слова. Хіп-хоп містить 4 основних елементи: *діджеїнг, графіті, реп, брейкінг*. Основу музику хіп-хопу становить біт-ритм пісні. Партія музичних інструментів в хіп-хоп-музиці може складатися і з мелодій клавішних, духових, і з численних комп'ютерних звуків (бас, ефекти); важливим елементом є бас-барабан.

Реп — вокальна манера виконання, за якої на тлі остинатного (такого, що повторюється у нижньому регістрі) фанк-ритму під чіткий супровід комп'ютерного ритм-гурту (від 98 до 110 ударів за хвилину) швидко промовляється текст, що не завжди має змістове навантаження. Реп супроводжується характерними рухами тіла. Один із основних елементів стилю хіп-хоп — ритмічний речитатив, який зазвичай читається під музику з важким бітом. Напрями сучасної музики, у яких використовується реп: репкор, ню-метал, альтернативний рок, альтернативний реп, хард-рок; у поп-музиці — аренбі.

Аренбі — музичний стиль, який характеризується експресією, підсиленням інструментального початку, енергійним бітом, співом з емоційним напруженням, застосуванням фальцетного звучання.

Графіті — це запис або малюнок на різноманітних поверхнях, зроблений шляхом розбризкування фарби, шкрябання тощо.

Емсі — це хіп-хоп-поет, який виконує ту саму роль, що і тамада на весіллі. Ранні хіп-хопери перетворили традиційного майстра церемонії на емсі, який мав «розкачувати» натовп віршованим речитативом.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Розучування пісні «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового)

Колективне виразне виконання пісні «Край, мій рідний край»

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Для всіх. Знайти відеозаписи сучасних танцювальних турнірів різних напрямів (за інтернет-джерелами) та проаналізувати їх ритм («Виразні характеристики ритму» (за О. Ростовським) — див. у додатку до уроку 33 на с. 80).

Для охочих. Підготувати матеріал для передачі «Танцювальна музика сьогодні».

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Україно, забивай» гурту «Тартак»).

Урок 34. ЖАНРИ ТА НАПРЯМИ ЕЛЕКТРОННОЇ МУЗИКИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про електронну музику, її жанри та напрями; ознайомити з поняттями *ембієнт*, *трип-хоп*, *лоу-фай*, *хаус*, *техно*, *транс*, *індастріал*;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час колективного виразного виконання пісні «Край, мій рідний край») і навички імпровізації (під час гри на музичних інструментах), творчі здібності й уміння визначати жанри й напрями електронної музики, навички порівняльного аналізування спільних і відмінних рис академічної й електронної музики, уміння висловлювати критичні судження під час аналізування академічної, розважальної й електронної музики (на прикладі фрагментів Бранденбурзьких концертів № 2 та № 3 Й. С. Баха);
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість академічною музикою та музичний смак (під час сприймання жанрів електронної музики).

Музичний матеріал: Й. С. Бах. Бранденбурзькі концерти № 2 та № 3 (фрагменти у класичному виконанні та в стилі техно); «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового).

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; відеозаписи виконання творів Й. С. Баха в академічному стилі та в стилі техно; ТЗН; фонохрестоматія; музичні інструменти.

Тип уроку: урок заглиблення в тему.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (*Бранденбурзький концерт № 3 Й. С. Баха у стилі техно*).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Сьогодні ми почнемо урок із музичної загадки. Як ви вважаєте, нас зустріла сучасна чи академічна музика? Можливо, вас здивує, але ця музика належить перу видатного Й. С. Баха.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель (*супроводжує розповідь демонструванням наочності*). Ознайомлення з електронною музикою надасть нам можливість почути твори Й. С. Баха в інших сучасних стилях, наприклад у стилі *техно*.

Слухання й аналізування Бранденбурзьких концертів № 2 та № 3 Й. С. Баха (фрагменти у класичному виконанні та в стилі техно)

- ♦ Проаналізуйте прослухані твори за планом зі с. 198 підручника.
- ♦ Проаналізуйте інформацію зі с. 198—199 підручника та складіть порівняльну таблицю.

Орієнтовна відповідь

Спільні та відмінні риси академічної та сучасної електронної музики

№ з/п	Спільне	Відмінне
1	Приналежність до певних стилів музики	Приналежність до традиційної академічної та електронної музики
2	Виконання творів музичними інструментами	Різні музичні інструменти: акустичні та електронні

№ з/п	Спільне	Відмітне
3	Засоби виразності: мелодія, гармонія, темп, динаміка, регістр, тембр, лад, характер музики	Характерні манери та способи виконання
4	Наявність музичного жанру та музичної форми	Наявність певного жанру (в академічній музиці) та ознаки жанру, що нечітко простежуються у творах (у сучасній електронній музиці)
5	Наявність музичного образу та його розвитку упродовж композиції	Різні категорії слухачів: прихильники академічної та сучасної електронної музики
6	Виконання творів для певної категорії слухачів	Виконання академічної музики у філармоніях, концертних залах та студіях; електронної — на дискотеках і танцювальних майданчиках

Музичний тезаурус

Сучасна електронна музика містить низку різних жанрів і напрямів: ембієнт, ембієнт-техно, ембієнт-хаус, брекбіт, джампстайл, техно-хаус, техно, даунтемпо, електроклеш, транс, дабстен, нью-ейдж та ін.

Ембієнт — музичний жанр, що містить елементи цілої низки різних стилів — джазу, нью-ейджу, електронної музики, року, регі, сучасної академічної музики й етномузики.

Техно — це жанр електронної музики, що характеризується штучністю звуку, акцентом на механічних ритмах, багаторазовим повторенням структурних елементів музичного твору.

Творче завдання (для опанування музичного тезаурусу; робота в парах)

- ♦ Опрацюйте матеріал, наведений на с. 196—197 підручника. Об'єднайтеся у пари. Підготуйте для свого партнера визначення, у якому відсутня важлива інформація. Партнер має її додати. Високу оцінку отримає той, хто максимальною правильно виконає завдання. (*Наприклад. Електронна музика — це термін, що позначає: а) музику (2 бали); б) музику, створену з використанням електронного устаткування (3 бали); в) музику, створену з використанням електронного устаткування (синтезаторів, семплерів, комп'ютерів і драм-машин) (4 бали).*) У такий спосіб ви маєте дати визначення понять *ембієнт, тріп-хоп, лоу-фай, хаус, техно, транс, індастріал*.

Вокально-хорова робота

Розспівування

Колективне виразне виконання всіх куплетів пісні «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового)

Творче завдання

- ♦ Створіть супровід до пісні «Край, мій рідний край» за допомогою музичних інструментів.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Оцінювання роботи учнів на уроці

Домашнє завдання

Створити музичний альбом творів електронної музики.

Учні виходять із класу під музичний супровід (пісня «Край, мій рідний край»; муз. і сл. М. Мозгового).

Урок 35. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО: ДІАЛОГ ТРАДИЦІЙ І НОВАТОРСТВА

Урок узагальнення знань

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** узагальнити знання учнів за рік; поглибити й закріпити уявлення про музичне мистецтво як про діалог традицій і новаторства;
- **розвивальна:** удосконалювати вокально-хорові навички учнів (під час виконання пісень під фонограму), творчі здібності й уміння аналізувати та синтезувати набуті знання (під час розмірковування над проблемою діалогу традицій і новаторства в музиці); удосконалювати концентровану увагу та музичну пам'ять (під час виконання завдань музичної вікторини), навички роботи з комп'ютером (під час створення презентації, музичного проекту);
- **виховна:** прищеплювати учням зацікавленість різних стилями, напрямками й жанрами музики.

Музичний матеріал: Л. ван Бетховен. Симфонія № 9. Фінал («Ода до радості»); «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового); твори, що слухали, та пісні, що вивчали впродовж навчального року.

Обладнання: підручник; нотна хрестоматія; ілюстрації для конкурсу «Найкраща пісня»; схема для вікторини «Знавці музичного мистецтва»; ТЗН; фонохрестоматія.

Тип уроку: комбінований урок.

ХІД УРОКУ

Учні входять до класу під музичний супровід (пісня «Край, мій рідний край»; муз. і сл. М. Мозгового).

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент

Повідомлення теми, мети, завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Чи цікаво вам, як ви опанували навчальний матеріал? Як навчилися сприймати й аналізувати різні стилі та напрями сучасної та класичної музики? Сьогодні ми про це дізнаємося, підбиваючи підсумки вивчення теми II семестру «Новаторство в музичному мистецтві» та всього навчального року.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання й аналізування музики

Учитель. Ми починаємо з твору, який відомий людям усіх країн, адже цю музику написав Л. ван Бетховен. «Ода до радості», створена за літературним твором Й.-К.-Ф. Шіллера, 1972 р. стала офіційним Гімном Ради Європи та з 1993-го є Гімном Європейського союзу. Цей твір — частина фіналу Симфонії № 9 Бетховена. Основною її ознакою є те, що у симфонічному творі викристано хоровий епізод.

Слухання й аналізування фіналу («Ода до радості») Симфонії № 9 Л. ван Бетховена

- ♦ Проаналізуйте прослуханий твір за планом зі с. 200 підручника.

Узагальнення знань, умінь і навичок учнів за навчальний рік

Конкурсна програма

Вікторина «Знавці музичного мистецтва»

- ♦ Ознайомтеся зі схемою «Музика: діалог традицій і новаторства» на с. 201 підручника. Оберіть одну з-поміж семи зазначених там тем і розкрийте цю тему у 3—5 реченнях.

Вікторина «Музичні шедеври»

- ♦ Упізнайте за першими акордами музичний твір і назвіть його автора.

Учитель по черзі вмикає фонограми музичних творів, які слухали впродовж навчального року: Л. Ревуцький. Симфонія № 2 (фінал); українська народна пісня «Через сад-виноград» (у виконанні С. Крушельницької); Л. ван Бетховен. Соната № 14 (оригінальна версія); Й. С. Бах. Токата і фуга ре мінор (у виконанні Г. Гродберга; орган); В. А. Моцарт. Симфонія № 40, 1-ша частина (у виконанні естрадно-симфонічного оркестру під керівництвом П. Морія); старовинний вальс «Осіній сон» А. Джойса (у виконанні духового оркестру); пісня «Пароплав» у виконанні Л. Утьосова; гурт «The Beatles» («Let It Be»); гурт «Ricchi E Poveri» («Mama Maria»); романс О. Рибникова «Я тебя никогда не забуду» з опери «Юнона і Авось»; пісня «Край, мій рідний край» (муз. і сл. М. Мозгового); Л. ван Бетховен. Симфонія № 9. Фінал («Ода до радості»).

Творче завдання

- ♦ Презентуйте однокласникам музичний проект, робота над яким сподобалася вам найбільше.

Конкурс «Найкращий виконавець»

- ♦ Розгляньте ілюстрації на с. 202 підручника. Яким пісням, що ви їх вивчали впродовж року, вони відповідають? Виконайте пісні за цими ілюстраціями.

Виконання тестових завдань

Початковий, середній і достатній рівні (усього 9 балів)*

- ♦ Письмово дайте відповіді на запитання зі с. 203—204 підручника.

Високий рівень (кожна правильна відповідь — 0,2 бала; усього 3 бали)

1. Відомий чеський композитор: а) А. Хачатурян; б) А. Дворжак; в) Й. С. Бах.
2. Балет «Гаяне» написав: а) П. Чайковський; б) Р. Поклітару; в) А. Хачатурян.
3. Опера П. Чайковського за поемою О. Пушкіна називається: а) «Наталка Полтавка»; б) «Руслан і Людмила»; в) «Аїда».
4. Автентизм — це: а) творча художня діяльність народу, що виявляється в усній поезії, музиці та інших видах мистецтва; б) рух у музичному виконанні, що ставить на меті максимально точніше відтворення звучання музики минулого і відповідність сучасного виконання оригінальним, «історичним» уявленням.
5. Фольк-рок сформувався: а) наприкінці 1950-х — на початку 1960-х рр.; б) наприкінці 1960-х — на початку 1970-х рр.; в) наприкінці 1970-х — на початку 1980-х рр.
6. Ж. Бізе написав оперу: а) «Спартак»; б) «Кармен»; в) «Корсар».
7. Р. Щедрін — композитор: а) російський; б) французький; в) український.
8. «Кармен-сюїта» — це: а) одноактний балет; б) одноактна опера; в) частина симфонічного твору.
9. Альбом цього відомого співака «Thriller» занесений до Книги рекордів Гіннеса як диск, розпроданий найбільшим накладом за всю історію музики: а) М. Джексон; б) Ф. Меркурі; в) П. Домінго.
10. Харизматичний італійський естрадний співак, композитор, актор і режисер: а) Т. Кутуньо; б) А. Челентано; в) Дж. Дассен.
11. Народна артистка України, яка виступає в унікальному стилі, що гармонійно поєднує народний мелос і сучасні естрадні ритми: а) С. Ротару; б) Н. Корольова; в) Руслана.
12. О. Градський написав рок-оперу: а) «Стадіон»; б) «Томмі»; в) «Моцарт».

* Учитель оцінює відповіді учнів на запитання перших трьох рівнів кількістю балів, зазначеною на с. 203—204 підручника.

13. Французька естрадна зірка, чий репертуар містить понад 1000 пісень різними мовами: а) Л. Фабіан; б) М. Матьє; в) Б. Спірс.
14. Подвиг Ж. Д'арк — це тема опери: а) «Юнона і Авось»; б) «Біла ворона»; в) «Ісус Христос — суперзірка».
15. «Аллилуйя» — назва епілогу рок-опери «Юнона і Авось». Це слово означає: а) назву міста; б) молитовне хвалебне слово, звернене до Бога; в) назву рослини.

Творчо-аналітичне завдання

- Складіть музичний табель своїх навчальних досягнень із музичного мистецтва за підсумками виконання тестових завдань. Вокально-хорову роботу оцініть відповідно до таких критеріїв: виразність виконання, чистота інтонування, знання нотного тексту, уміння співати в колективі (почуття ансамблю та ін.).

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія

- Чи все вам вдалося сьогодні на уроці? Що викликало ускладнення? Яке завдання було найлегшим і найприємнішим? Яке — найскладнішим?
- Які конкурси чи вікторини сподобалися вам найбільше? Чому?

Оцінювання роботи учнів на уроці

Учні виходять із класу під музичний супровід («Ода до радості» Л. ван Бетховена).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК ДО «ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ» УРОКУ 20

Провідні українські музичні гурти

Назва гурту	Стиль, напрям музики	Рік заснування
«Воплі Відоплясова»	Етно	1986
«Океан Ельзи»	Рок, мелодійний рок, поп-рок	1994
«Русичі»	Фольк-рок, панк, фанк, регі	2005
«С. К. А. Й.»	Рок, поп-рок	2001

ДОДАТОК ДО «ЗАКЛЮЧНОЇ ЧАСТИНИ» УРОКУ 22

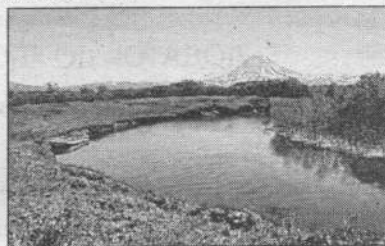
Актуалізація набутих знань

- Розв'яжіть ребуси — дізнаєтеся назви трьох вітчизняних ВІА.

1, 3

7

Е

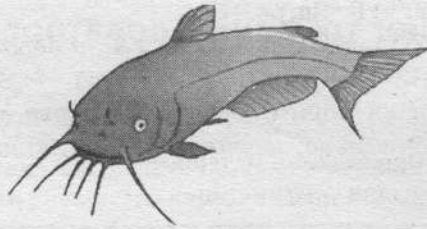
Відповідь: «Смерічка».

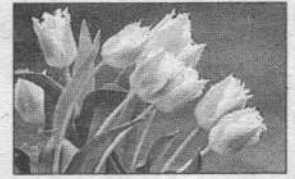
Відповідь: «Опера».

О = А

К = Ц

Відповідь: «Самоцвіти».

ДОДАТОК ДО «ЗАКЛЮЧНОЇ ЧАСТИНИ» УРОКУ 25

Актуалізація набутих знань

- Назвіть основні ознаки авторської пісні. (*Правдивість, відкритість, високі моральні критерії, довірливість, простота*)
- Розгляньте репродукції картин на с. 147 підручника. Що спільного між гусярем часів Київської Русі, українським кобзарем і сучасним виконавцем авторської пісні? Чим відрізняється творчість кобзаря від творчості барда? Відповідь обґрунтуйте.

ДОДАТОК ДО «ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ» УРОКУ 27

Картка 1. «Фіалка Монмартру» — оперета І. Кальмана. Дійові особи — представники французької богеми, які живуть і мріють на пагорбі Монмартр. Чуттєва мелодрама, насичена емоційними комедійними сценами. Композитор присвятив її своїй дружині — В. Макінській.

Картка 2. «Принцеса цирку» — оперета І. Кальмана на лібрето А. Грюнвальда і Ю. Браммера. У центрі твору — сповнена див арена цирку та життя циркачів за лаштунками. За мотивами оперети в СРСР було знято два музичних фільми: «Містер Ікс» (реж. Ю. Хмельницький, 1958) і «Принцеса цирку» (реж. С. Дружиніна, 1982), які мали шалений успіх.

Картка 3. «Трембіта» — оперета Ю. Мілютіна, написана 1948 року. у цьому творі йдеться про кохання Миколи й Олесі, Василини й Олексія на гумористичному тлі сприйняття/несприйняття змін, започаткованих радянською владою, жителями маленького гуцульського села.

Картка 4. «Чорноморці» — оперета М. Лисенка (1872) на лібрето М. Старицького. За змістом, ідейним спрямуванням, особливостями композиції та музичної драматургії цей твір продовжує лінію народних оперет І. Котляревського й традиції українського музичного театру другої половини XIX ст. Тут у центрі уваги етичні, гуманістичні ідеали: чисте безкорисливе кохання, чесність і прямота натури, перемога ідей розуму та справедливості, боротьба із застарілими звичаями і забобонами тощо. Зображене реальне, повсякденне життя простого народу.

ДОДАТОК ДО «ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ» УРОКУ 33

Виразні характеристики ритму (за О. Ростовським)

Рівномірний	нерівномірний	урівноважений	характерний
примхливий	стриманий	чеканий	одноманітний
поважний	впевнений	постійний	розслаблений
енергійний	вайлуватий	прудкий	різноманітний
непокірний	легкий	виразний	танцювальний
нерішучий	сталий	судомний	витриманий
стійкий	хапливий	рвучкий	поривчастий
млявий	важкий	настирливий	невідступний
чіткий	витончений	збуджений	невизначний
вкрадливий	маршовий	активний	невмолимий

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ	1
ЛІТЕРАТУРА	4
ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ	5
I семестр. Тема 1. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО У НАШОМУ ЖИТТІ	5
<i>I чверть</i>	<i>5</i>
<i>Урок 1. Музична культура рідного краю</i>	<i>5</i>
<i>Урок 2. Пісні рідного дому</i>	<i>7</i>
<i>Урок 3. Знайомтесь — аранжування</i>	<i>9</i>
<i>Урок 4. Аранжування академічної музики</i>	<i>11</i>
<i>Урок 5. Аранжування народної музики</i>	<i>13</i>
<i>Урок 6. Вокальні перевтілення. Історія двох вальсів</i>	<i>15</i>
<i>Урок 7. Інструментальні перевтілення. Електронне аранжування</i>	<i>17</i>
<i>Урок 8. Аранжування поліфонічних творів. Урок узагальнення знань</i>	<i>19</i>
<i>II чверть</i>	<i>21</i>
<i>Урок 9. Обробка народної пісні</i>	<i>21</i>
<i>Урок 10. Традиційна обробка народної інструментальної музики</i>	<i>23</i>
<i>Урок 11. Фольклор і сучасна стилізація</i>	<i>25</i>
<i>Урок 12. Українська автентична музика</i>	<i>29</i>
<i>Урок 13. Етнічна музика</i>	<i>31</i>
<i>Урок 14. Танцювальна етнічна та популярна музика</i>	<i>33</i>
<i>Урок 15. Сторінками Євробачення</i>	<i>37</i>
<i>Урок 16. Сучасні обробки для естрадного оркестру. Урок узагальнення знань</i>	<i>39</i>
II семестр. Тема 2. НОВАТОРСТВО В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ	41
<i>III чверть</i>	<i>41</i>
<i>Урок 17. Сучасна музика. Стилi та напрями</i>	<i>41</i>
<i>Урок 18. Джаз</i>	<i>43</i>
<i>Урок 19. Рок-н-рол</i>	<i>45</i>
<i>Урок 20. Історія рок-музики</i>	<i>47</i>
<i>Урок 21. Популярна музика — зіркові імена</i>	<i>49</i>
<i>Урок 22. Популярні ВІА (вокально-інструментальні ансамблі)</i>	<i>51</i>
<i>Урок 23. Диско</i>	<i>53</i>
<i>Урок 24. Шансон</i>	<i>55</i>
<i>Урок 25. Барди</i>	<i>57</i>
<i>Урок 26. Звучить авторська бардівська пісня. Урок узагальнення знань</i>	<i>59</i>
<i>IV чверть</i>	<i>61</i>
<i>Урок 27. Музика театру</i>	<i>61</i>
<i>Урок 28. Мюзикл</i>	<i>63</i>
<i>Урок 29. Телемюзикл</i>	<i>65</i>
<i>Урок 30. Історія рок-опери</i>	<i>67</i>
<i>Урок 31. Музика з телеекрану</i>	<i>69</i>
<i>Урок 32. Електронна музика та її інструменти</i>	<i>71</i>
<i>Урок 33. Сучасна танцювальна музика</i>	<i>73</i>
<i>Урок 34. Жанри та напрями електронної музики</i>	<i>75</i>
<i>Урок 35. Музичне мистецтво: діалог традицій і новаторства. Урок узагальнення знань</i>	<i>77</i>
ДОДАТКИ	79

Код	Ціна
МШМ005	40,00

Музичне мистецтво

(за підручником
Л. Г. Кондратової)

7

клас

Код: МШМ005

Посібник складено за підручником Л. Г. Кондратової «Музичне мистецтво. 7 клас», що рекомендований Міністерством освіти України для використання у навчально-виховному процесі.

Орієнтовні календарне планування та плани-конспекти 35 уроків на відривних аркушах з полями для нотаток допоможуть учителеві скласти поурочні плани, доповнивши запропоновані у цьому виданні форми й методи роботи власними напрацюваннями з урахуванням навчальних досягнень учнів конкретного класу.

Для вчителів музичного мистецтва загальноосвітніх навчальних закладів.

Також читайте:

5 клас
(за підручником Л. М. Масол,
Л. С. Аристової) — Код: 41МШ19
(за підручником Л. Г. Кондратової) —
Код: 41МШ23

6 клас
(за підручником Л. М. Масол,
Л. С. Аристової) — Код: 41МШМ003

7 клас
(за підручником Л. Г. Кондратової) —
Код: 41МШМ005

8 клас — Код: 41МШ15

Код: 41МШУ2

Код: 41МШ11

Книги замовляйте за адресою:

ВГ «Основа», вул. Плеханівська, 66, м. Харків, 61001,
тел. (057) 731-96-33,
e-mail: office@osnova.com.ua, <http://book.osnova.com.ua>

ГАРЯЧА ЛІНІЯ:

0-800-505-212

безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України